

**Landelijke
Kwaliteitsmonitor
Kinderopvang**

Verschillen in kwaliteit

**Een typologische verkenning van de
kinderdagopvang en buitenschoolse opvang**

Gecombineerde metingen 2017-2019

Pauline Slot

Bodine Romijn

IJsbrand Jepma

Paulien Muller

Paul Leseman

LKK, november 2023

Universiteit Utrecht

Verschillen in kwaliteit

Een typologische verkenning van de
kinderdagopvang en buitenschoolse opvang

Analyses op basis van de gecombineerde gegevens
metingen 2017-2019

Voorwoord

Sinds 2017 verzamelt de Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (LKK) in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid jaarlijks gegevens over de kwaliteit bij alle opvangvormen in Nederland. Op deze wijze wordt een landelijke database opgebouwd met kwaliteitsgegevens van de kinderopvang die ook van nut kunnen zijn in het kader van nieuwe beleidsontwikkelingen rondom kwaliteit en toezicht van de kinderopvang. Momenteel loopt er een verbetertraject om de kwaliteit verder te verhogen, onder meer in het kader van de herijking van de kwaliteitseisen van de wet IKK (Innovatie Kwaliteit Kinderopvang). Op verzoek van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn verdiepende analyses uitgevoerd op de reeds verzamelde data van 2017-2019. Deze gaan verder dan de eerdere LKK-analyses door de variatie in kwaliteit nader te onderzoeken en te bekijken welke (structurele) kenmerken van de medewerker en de groep samenhangen met kwaliteit.

Pauline Slot, Bodine Romijn, & Paul Leseman (Universiteit Utrecht),
IJsbrand Jepma & Paulien Muller (Sardes)

Inhoud

Voorwoord.....	5
Samenvatting.....	9
Analyse 1: Kwaliteitsverschillen in de kinderdagopvang	10
Analyse 2: Kwaliteitsprofielen in de kinderdagopvang.....	11
Analyse 1: Kwaliteitsverschillen in de buitenschoolse opvang	12
Analyse 2: Kwaliteitsprofielen in de buitenschoolse opvang.....	13
Conclusies	14
1. Inleiding	17
1.1. Aanleiding en doel van het onderzoek	17
1.2. Opzet onderzoek: Brede blik op kwaliteit.....	17
1.2.1. Analysestrategie.....	18
1.3. Leeswijzer	19
2. Hoge en lage kwaliteit in de kinderdagopvang.....	20
2.1. Samenvatting en beschouwing van de resultaten	20
2.2. Kwaliteitsindicatoren: hoge versus lage kwaliteit.....	23
2.3. Verschillen in structurele kenmerken	24
2.3.1. Achtergrondkenmerken medewerkers	25
2.3.2. Werkbeleving en professionalisering.....	25
2.3.3. Groepskenmerken	26
2.3.4. Pedagogisch beleid en klimaat.....	26
2.3.5. Contact met ouders, school en netwerk.....	27
2.3.6. Activiteitenaanbod.....	27
3. Kwaliteitsprofielen in de kinderdagopvang	28
3.1. Samenvatting en beschouwing van de resultaten	28
3.2. Kwaliteitsprofielen: 4 profielen	31
3.2.1. Profiel 1.....	32
3.2.2. Profiel 2.....	32
3.2.3. Profiel 3.....	33
3.2.4. Profiel 4.....	33
3.3. Kwaliteitsprofielen en de relaties met structurele kenmerken	34
3.3.1. Achtergrondkenmerken medewerkers	35
3.3.2. Werkbeleving en professionalisering.....	35
3.3.3. Groepskenmerken	36
3.3.4. Pedagogisch beleid en klimaat.....	37
3.3.5. Contact met ouders, school en netwerk.....	38
3.3.6. Activiteitenaanbod.....	38
3.4. Typologieën van kinderdagopvanggroepen.....	39
3.4.1. Typologie 1 – Overall laag.....	39
3.4.2. Typologie 2 – Middelmatige interactiekwaliteit, uitdagend programma	39
3.4.3. Typologie 3 – Hoge emotionele kwaliteit, weinig uitdagend programma.....	40
3.4.4. Typologie 4 – Hoge emotionele kwaliteit, veel stimulering en uitdaging	41

4.	Hoge en lage kwaliteit in de buitenschoolse opvang.....	42
4.1.	Samenvatting en beschouwing van de resultaten	42
4.2.	Kwaliteitsindicatoren: hoge versus lage kwaliteit.....	44
4.3.	Verschillen in structurele kenmerken	45
4.3.1.	Achtergrondkenmerken medewerkers	45
4.3.2.	Werkbeleving en professionalisering.....	45
4.3.3.	Groepskenmerken	46
4.3.4.	Pedagogisch beleid en klimaat.....	46
4.3.5.	Contact met ouders, school en netwerk.....	47
4.3.6.	Activiteitenaanbod.....	47
5.	Kwaliteitsprofielen in de buitenschoolse opvang	48
5.1.	Samenvatting en beschouwing van de resultaten	48
5.2.	Kwaliteitsprofielen: 4 profielen	51
5.2.1.	Profiel 1.....	52
5.2.2.	Profiel 2.....	52
5.2.3.	Profiel 3.....	53
5.2.4.	Profiel 4.....	54
5.3.	Kwaliteitsprofielen en de relaties met structurele kenmerken	55
5.3.1.	Achtergrondkenmerken medewerkers	55
5.3.2.	Werkbeleving en professionalisering.....	55
5.3.3.	Groepskenmerken	56
5.3.4.	Pedagogisch beleid en klimaat.....	57
5.3.5.	Contact met ouders, school en netwerk.....	58
5.3.6.	Activiteitenaanbod.....	58
5.4.	Typologieën van buitenschoolse opvanggroepen	59
5.4.1.	Typologie 1 – Overall laag	59
5.4.2.	Typologie 2 – Middelmatige interactiekwaliteit	59
5.4.3.	Typologie 3 – Hoge emotionele kwaliteit, weinig uitdaging	59
5.4.4.	Typologie 4 – Hoge emotionele kwaliteit, stimulering en uitdaging.....	59
6.	Integraal Beeld	60
6.1.	Werkomstandigheden	60
6.2.	Groepskenmerken	61
6.3.	Profilering	62
6.4.	Implicaties voor de praktijk.....	63
7.	Onderzoeksopzet en verantwoording	65
7.1.	Steekproef en respons	65
7.2.	Onderzoeksprocedures dataverzameling	65
7.3.	Data-analyse: Aanpak en methode.....	66
7.3.1.	Kwaliteitsindicatoren	67
7.3.2.	Structurele kenmerken	68
7.3.3.	Kwaliteitsprofielen	69
	Bijlagen	70
	Referenties.....	100

Samenvatting

In dit rapport zijn in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) verdiepende analyses gedaan op de reeds verzamelde onderzoeksgegevens van de Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (LKK) tussen 2017 en 2019. De eerdere uitkomsten van de LKK laten zien dat de **emotionele proceskwaliteit gemiddeld genomen voldoende tot goed** is. Zo reageren medewerkers responsief op kinderen, is er een positieve sfeer in de groep en houden medewerkers rekening met de interesses en wensen van kinderen. De **gemiddelde educatieve proceskwaliteit is in alle opvangtypen duidelijk lager** dan de emotionele proceskwaliteit en is gemiddeld op of iets boven de grens van wat volgens de standaards van het meetinstrumentarium als voldoende kan gelden. Er is dus relatief minder aandacht voor het ondersteunen van de brede ontwikkeling van kinderen om zo bij te dragen aan het ontwikkelen van hun persoonlijke competenties. Verder is er veel **variatie in proceskwaliteit**, vooral in de educatieve proceskwaliteit.

Momenteel loopt er bij SZW, naar aanleiding van de evaluatie van de Wet IKK, een herijking van de kwaliteitseisen voor kinderdagopvang en buitenschoolse opvang (BSO). Het doel is om de kwaliteitseisen beter te laten aansluiten bij de praktijk. Specifiek voor de buitenschoolse opvang (BSO) ligt er de vraag of de huidige (structurele) kwaliteitseisen passend zijn om de educatieve kwaliteit te verhogen, zeker gezien de diverse leeftijdsgroep van kinderen van 4 tot en met 12 jaar die bediend moet worden. De **verdiepende analyses in het voorliggende rapport gaan verder** dan de eerdere LKK-analyses, door de **variatie in kwaliteit** nader te onderzoeken en door **combinaties van kwaliteitsindicatoren** te onderzoeken.

De doelen van deze analyses zijn i) inzicht verkrijgen in de kwaliteit geboden door de 20% laagst en 20% hoogst scorende groepen, ii) in kaart brengen van kenmerkende verschillen in structurele kwaliteitskenmerken tussen groepen die lage en hoge kwaliteit bieden, iii) het opstellen van een typologie van groepen. Hiermee krijgen beleidsmakers meer inzicht in de (structurele) kenmerken van de medewerker en de groep die van belang zijn voor de proceskwaliteit, de vorm van kwaliteit die het meest bepalend is voor positieve uitkomsten voor kinderen.

De LKK-data zijn op **twee verschillende manieren geanalyseerd**. In de eerste analyse zijn **individuele kwaliteitsindicatoren** gebruikt om groepen van **lage en hoge kwaliteit** van elkaar te onderscheiden (op basis van een deel van de steekproef, namelijk de 20% laagst en 20% hoogst scorende groepen). Hiermee kan aan de hand van een scherpe tegenstelling in proceskwaliteit bekeken worden welke (structurele) kenmerken van medewerkers en de groep het meest onderscheidend zijn. De onderzochte kwaliteitsindicatoren zijn onder andere gebaseerd op de kwaliteit van de interacties zoals gemeten met de CLASS: emotionele en educatieve proceskwaliteit. Daarnaast zijn meer globale kwaliteitsaspecten meegenomen zoals de ruimte en inrichting, aanwezige materialen, het dagprogramma en het activiteitenaanbod, en ook de aandacht voor taal en redeneren, zoals gemeten met de omgevingsschalen (ITERS-R, ECERS-R, of BSO-observatieschaal). De groepen van lage en hoge kwaliteit zijn vervolgens met elkaar vergeleken op een groot aantal (structurele) kenmerken op een zestal onderwerpen: achtergrondkenmerken van de medewerkers; werkbeleving en professionalisering; kenmerken van de groep opgevangen kinderen; pedagogisch beleid en klimaat; samenwerking met stakeholders (ouders en school) en het activiteitenaanbod. In de tweede analyse zijn er **kwaliteitsprofielen** gemaakt op basis van een **combinatie van kwaliteitsindicatoren** op basis

van de hele steekproef. Behalve dat hier gebruik is gemaakt van de hele steekproef, dus alle LKK-data, geeft deze analyse ook meer inzicht in hoe de verschillende kwaliteitsindicatoren met elkaar samenhangen. Dit geeft bijvoorbeeld aan of groepen laag of hoog scoren op alle kwaliteitsindicatoren of alleen op één of twee indicatoren. Ook deze kwaliteitsprofielen zijn met elkaar vergeleken voor dezelfde (structurele) kenmerken. Alle analyses zijn apart voor de kinderdagopvang (N= 93 groepen) en de buitenschoolse opvang (N= 96 groepen) gedaan.

Deze twee manieren analyseren de proceskwaliteit op een iets andere wijze, maken gebruik van deels overlappende data en zijn daarmee complementair. De bevindingen van beide type analyses geven dan ook een idee van de consistentie van de uitkomsten. De analyses zijn gedaan op basis van cross-sectionele data, waarbij de proceskwaliteit als uitkomstmaat en de (structurele) kenmerken van de medewerkers en de groep op hetzelfde moment gemeten zijn. Dit betekent dat er in strikte zin geen causale verbanden zijn onderzocht. Echter, er is wetenschappelijke evidentie dat (gunstige) structurele kenmerken de randvoorwaarden bieden om (hogere) proceskwaliteit te realiseren. Om die reden wordt er wel gesproken over ‘mogelijke voorspellers van kwaliteit’.

Analyse 1: Kwaliteitsverschillen in de kinderdagopvang

De kwaliteitsverschillen tussen de groepen van de laagste en hoogste **kwaliteit** zijn **zeer groot**, vooral voor de **educatieve kwaliteitsaspecten**. Het betekent over het algemeen het verschil tussen groepen waarbij de kwaliteit minimaal is in vergelijking met groepen waarbij de kwaliteit goed of zelfs uitstekend is. Op basis van een vergelijking tussen de groepen met de laagste en hoogste kwaliteit blijken enkele structurele kenmerken te verschillen.

Groepen met een **hoge emotionele en educatieve proceskwaliteit** zijn bijvoorbeeld vaker **horizontale groepen**, en specifiek **babygroepen**. Daarmee samenhangend is de **beroepskracht-kindratio** (BKR) **gunstiger** in groepen van hoge kwaliteit. **Medewerkers** in groepen met een hoge kwaliteit **werken** gemiddeld **een dag per week meer** en hebben vaker een **vast contract**. Deze aspecten kunnen bijdragen aan meer stabiliteit in de groep (medewerkers als vast gezicht van een groep). Daarnaast kunnen medewerkers kinderen en hun behoeften beter leren kennen en meer ervaring opdoen als ze meer uren werken in de week. Dit kunnen verklaringen zijn voor de gevonden relatie met kwaliteit.

In groepen waarin een **rijker en meer gevarieerd activiteitenaanbod** geobserveerd is, zijn medewerkers gemiddeld **hoger opgeleid**. Daarnaast blijkt er op locaties van hoge kwaliteit ook vaker tenminste één hbo-geschoolde medewerker te zijn. Verder waren medewerkers **meer tevreden** met hun werk, rapporteerden ze een **sterkere teamcohesie** en was er **meer aandacht voor professionalisering** (zoals coaching of nascholing). Tezamen kunnen deze bevindingen erop wijzen dat er organisaties zijn die **betere werkomstandigheden** weten te bieden voor hun medewerkers, wat vervolgens ook zichtbaar is in een **hogere** geobserveerde **kwaliteit** in de groep.

In groepen van **hoge emotionele kwaliteit** is er **meer aandacht** voor **kinderparticipatie** en wordt er vaker gewerkt met een **opendeurenbeleid** (ofwel de mate waarin kinderen zich zelfstandig tussen verschillende groepsruimtes kunnen bewegen). Wat betreft het aanbod van spel en activiteiten rapporteren medewerkers van groepen die een hogere proceskwaliteit bieden **meer aandacht** te besteden aan **samenspel** en **fantasiespel**. Tevens is er **meer aanbod rondom exploratie en motoriek, creatieve activiteiten, wetenschap en techniek, burgerschap, buitenactiviteiten en uitstapjes**. Verder

is er in groepen van hoge kwaliteit **meer contact met ouders** en **profiëren** deze groepen zich **minder sterk** als **dienstverlenend** naar ouders of op **betaalbaarheid**.

Samenvattend laten de analyses van groepen met lage en hoge kwaliteit zien dat er een aantal kenmerken van de medewerker, van de groep en van de organisatie een rol spelen in de proceskwaliteit. Op het niveau van de medewerker blijken een hoger opleidingsniveau en het werken van meer uren per week positief samen te hangen met kwaliteit. Op groepsniveau blijken het type groep (horizontale groepen), aandacht voor kinderopvang en opendeurenbeleid positieve voorspellers van kwaliteit. In de missie en visie profileren deze organisaties zich meer op het contact en de uitwisseling met ouders en minder op betaalbaarheid of dienstverlenend naar ouders. Op organisatieniveau blijken een sterkere teamcohesie, hogere werktevredenheid, meer professionaliseringsactiviteiten en meer staf met een vaste aanstelling voorspellers van kwaliteit.

Analyse 2: Kwaliteitsprofielen in de kinderopvang

Op basis van een clusteranalyse in de hele steekproef zijn er **vier verschillende profielen** van opvanggroepen te onderscheiden. Deze profielen laten zien hoe de individuele kwaliteitsindicatoren een patroon vormen waar de opvanggroepen in passen en tonen in hoeverre groepen op één of meer indicatoren laag of hoog scoren. **Meer dan de helft** van de groepen (53%) biedt een **hoge emotionele kwaliteit** (profielen 3 en 4). In **27% van de groepen** is **daarnaast** veel **aandacht voor de brede ontwikkeling** van kinderen (profiel 4). In **de andere 26%** (profiel 3) **ontbreekt er een gevarieerd en uitdagend activiteitenaanbod** maar is er wel **aandacht voor taal**. In **ruim een kwart** van de groepen (29%) is de **emotionele kwaliteit voldoende**, maar is er wel een **gevarieerd aanbod van activiteiten** (profiel 2). De **resterende 18%** van de groepen biedt op alle aspecten **de laagste kwaliteit** (profiel 1).

Op basis van de profielen waarin meerdere kwaliteitsindicatoren gecombineerd zijn, is ook gekeken naar verschillen op basis van de structurele kenmerken. De profielen zijn gevormd op basis van de hele steekproef en dus gebaseerd op meer data. Er is een aantal (structurele) kenmerken dat ook in deze analyse terugkomt als voorspeller van proceskwaliteit en daarmee de uitkomsten van de vergelijking tussen de groepen van lage en hoge kwaliteit (analyse 1) versterkt.

Allereerst blijken er **meer groepen met relatief veel baby's** voor te komen in de **hoogste kwaliteitsprofielen** (3 en 4). Profiel 4 bestaat uit zowel meer babygroepen als meer verticale groepen met een groter aandeel baby's. Samenhangend met de leeftijdssamenstelling hebben groepen in profielen 3 en 4 een gunstigere beroepskracht-kindratio. Daarnaast kan het makkelijker zijn om het dagelijks aanbod af te stemmen op de behoeften van de kinderen in de groep naarmate er meer kinderen rondom dezelfde leeftijd in de groep zitten. Bijvoorbeeld als (een aantal) kinderen een vergelijkbaar slaap/waakritme hebben, kunnen activiteiten hierop afgestemd worden. Zo kan er bijvoorbeeld een veractiviteit worden gedaan met steeds een klein groepje kinderen, in de tijd waarin andere kinderen op bed liggen.

In de **hoogste kwaliteitsprofielen** werken medewerkers **meer uren** per week. Deze medewerkers **werken gemiddeld minder lang** in de kinderopvangsector dan in het laagste kwaliteitsprofiel. Dit zou erop kunnen duiden dat niet de opgebouwde werkervaring in de kinderopvang doorslaggevend is voor kwaliteit, maar vooral de mate waarin de medewerker een duurzame relatie kan opbouwen met kinderen omdat hij/zij meer uren werkt in de week. Ook in eerdere analyses van de kwaliteit van de

opvang voor baby's bleek een positieve samenhang tussen werkuren per week en de interactiekwaliteit (en niet bijvoorbeeld de kwaliteit van de ruimte en inrichting).¹ In profiel 3 werkt er daarnaast vaker een hbo-geschoolde medewerker (anders dan leidinggevende of coach) op de locatie dan in de andere profielen. Dit kan mogelijk duiden op een vorm van functiedifferentiatie waarin hbo-geschoolde medewerkers een specifieke rol krijgen op de locatie, bijvoorbeeld het ontwikkelen van het activiteitenaanbod. Of deze mix van medewerkers op een locatie biedt meer mogelijkheden voor kennisuitwisseling en verdieping tijdens het teamoverleg.

Er zijn ook een aantal aspecten die een iets ander beeld schetsen op basis van de kwaliteitsprofielen vergeleken met de eerste analyses van groepen met een lage of hoge kwaliteit (op basis van individuele kwaliteitsindicatoren in een deel van de steekproef). Zo bleken **meer aandacht voor kinderopparticipatie en opendeurenbeleid** vaker voor te komen in de **laagste kwaliteitsprofielen** (1 en 2). Er bleek ook **meer contact met school** in de groepen van deze profielen. Waarschijnlijk spelen andere aspecten een rol, zoals de samenstelling van de kinderen in de groep. In de groepen van profielen 1 en 2 zitten naar verhouding **meer peuters** (dan baby's), wat een verklaring kan zijn voor de grotere aandacht voor kinderopparticipatie en opendeurenbeleid en meer contact met school met het oog op de transitie naar school. Profiel 1 bestaat vooral uit **verticale groepen** met ook een relatief groot aandeel **kinderen met een ondersteunings- of zorgbehoefte** volgens de medewerkers, wat mogelijk verklaart waarom er meer (noodzaak tot) contact met school is. Profiel 2 bestaat vooral uit **peutergroepen** en daarin is het **zelfgerapporteerde aanbod van spel en activiteiten het hoogst**, terwijl de kwaliteit van de interacties juist laag is. Dit zou kunnen duiden op relatief meer routinematige en/of medewerker-gestuurde activiteiten met weinig diepgang (zoals allemaal dezelfde bloem verven met twee kleuren verf).

Analyse 1: Kwaliteitsverschillen in de buitenschoolse opvang

De kwaliteitsverschillen tussen de groepen van de laagste en hoogste kwaliteit zijn **zeer groot**, vooral voor de **ruimte en inrichting** en het geobserveerde **activiteitenaanbod**. Het betekent over het algemeen het verschil tussen groepen waarbij de kwaliteit minimaal is in vergelijking met groepen waarbij de kwaliteit goed is. In de groepen met een lage kwaliteit voldoet de ruimte en inrichting en de aanwezige materialen en het activiteitenaanbod niet volgens de benchmarks van het instrument. Op basis van een vergelijking tussen de groepen met de laagste en hoogste kwaliteit blijken enkele structurele kenmerken te verschillen.

In groepen van **hogere kwaliteit** worden naar verhouding **minder kleuters** opgevangen en is de **beroepskracht-kindratio**, mede als gevolg daarvan, **minder gunstig** maar nog ruim binnen de wettelijke kaders (1:9). Groepen die hoge kwaliteit bieden, zijn vaker onderdeel van een locatie waar tenminste één hbo-geschoolde **pedagogisch medewerker** aanwezig is. Verder blijkt er **meer aandacht voor professionalisering** (gericht op het team en in de vorm van inhoudelijk overleg) in groepen van **hogere kwaliteit**. Medewerkers rapporteren daarnaast een **hogere mate van zelfvertrouwen** in groepen van hoge kwaliteit.

Wat betreft het aanbod van spel en activiteiten blijken groepen van hogere kwaliteit **meer aandacht** te besteden aan **samenspel, creatieve activiteiten, ontluikende gecijferdheid, wetenschap en**

¹ Slot et al., (2020).

techniek, burgerschap, buiten activiteiten en uitstapjes. Verder **profiëren** deze groepen van hoge kwaliteit zich **minder sterk op dienstverlening of betaalbaarheid, sociaal-spel of inclusie.**

Analyse 2: Kwaliteitsprofielen in de buitenschoolse opvang

Op basis van een clusteranalyse in de hele steekproef zijn er **vier verschillende profielen** van opvanggroepen te onderscheiden, vergelijkbaar met de kinderdagopvang. Een **kleine meerderheid** van de groepen (63%) biedt een **hoge emotionele kwaliteit** (profielen 3 en 4). In **42% van de groepen** is **daarnaast** relatief veel **aandacht voor de brede ontwikkeling** van kinderen (profiel 4). In de **andere 21%** (profiel 3) is er een **minder gevarieerd en uitdagend activiteitenaanbod** en de kwaliteit van de **ruimte en inrichting voldoet net niet**, volgens de benchmarks van het instrument. In **een kwart** van de groepen (25%) zijn de **emotionele kwaliteit en inrichting van de ruimte voldoende** (profiel 2). De **resterende 13%** van de groepen biedt op alle aspecten **een lage kwaliteit** (profiel 1). Hier **voldoen** de **ruimte en inrichting**, aanwezige **materiaal** en **activiteitenaanbod** en de **proceskwaliteit** allemaal **niet** volgens de benchmarks van het instrument.

Op basis van de profielen waarin meerdere kwaliteitsindicatoren gecombineerd zijn, is ook gekeken naar verschillen op basis van de structurele kenmerken. Er zijn een aantal aspecten die ook in deze analyse terugkomen en daarmee de uitkomsten van de vergelijking tussen de groepen van lage en hoge kwaliteit (analyse 1) versterken. In de groepen met de **hoogste kwaliteit** (profiel 4) is de **beroepskracht-kindratio** het **meest ongunstig** (1:9), hoewel nog steeds ruim binnen de wet- en regelgeving, en zijn de **groepen het grootst** (ruim 24 kinderen). Hoewel de eerder gevonden leeftijdsverschillen in de groep niet significant zijn, is er een vergelijkbaar patroon zichtbaar. In de groepen met de **hoogste kwaliteit** worden relatief **minder kleuters** opgevangen en wat **meer jonge schoolkinderen** (6-8-jarigen). Voor de BSO lijkt het er dus op dat medewerkers een hogere kwaliteit kunnen realiseren in grotere en ook meer leeftijdshomogene groepen. Wellicht dat er meer activiteiten georganiseerd worden wanneer de groepsgrootte toeneemt. Als deze groepen dan ook meer leeftijdshomogeen zijn, kan het aanbod beter afgestemd worden op de (overeenkomstige) behoeften en interesses van kinderen.

Wat betreft het hebben van een hbo-geschoolde medewerker op de locatie blijken de verschillen niet significant, maar is er wel een patroon dat overeenkomt met de vergelijking tussen laagste en hoogste kwaliteit. In het **hoogste kwaliteitsprofiel** blijkt vaker een **hbo'er op locatie** te zijn vergeleken met het laagste kwaliteitsprofiel (ruim 64% t.o.v. bijna 43%). Deze medewerker kan op verschillende manieren ingezet worden, maar werkt niet als leidinggevende of als coach op de locatie. Het kan wijzen op een vorm van functiedifferentiatie waarbij deze medewerkers zich toeleggen op bepaalde taken, bijvoorbeeld het ontwikkelen van een uitdagend activiteitenaanbod. Het kan ook zijn dat deze medewerkers kennis en ervaring inbrengen vanuit een specifieke expertise, zoals kunst en cultuur of sport.

Verder blijkt werkervaring van belang in combinatie met andere kenmerken, zoals leeftijd en werktijd. In de profielen met de **hoogste kwaliteit** hebben medewerkers **meer werkervaring én werken gemiddeld meer uren** per week (bijna 24 uur). In de lagere kwaliteitsprofielen gaat werkervaring samen met ofwel een hogere leeftijd of een jongere leeftijd én minder werkuren per week. Verder is de **kwaliteit het hoogst** in groepen die zich **niet profileren op dienstverlening en betaalbaarheid, in combinatie met meer contact met ouders.**

Conclusies

Kwaliteit is een breed begrip waarbij het gaat om het bieden van een omgeving die kinderen **emotionele en fysieke veiligheid** biedt en in staat stelt om zich op **allerlei gebieden te ontwikkelen** binnen een **sociale groepscontext**. De huidige analyses hebben laten zien dat een goede kwaliteit op één aspect (bijvoorbeeld emotionele kwaliteit) niet betekent dat de kwaliteit op andere aspecten ook goed is (zoals de educatieve kwaliteit of het aanwezige materiaal en het activiteitenaanbod). Daarom zijn er ook kwaliteitsprofielen gevormd, om meer recht te doen aan de veelheid van kwaliteitsaspecten die een rol spelen in de kinderdagopvang en buitenschoolse opvang.

Een eerste uitkomst is dat er **vergelijkbare profielen** gevormd konden worden, maar dat het **kwaliteitsniveau in absolute zin verschilt tussen de twee opvangtypen**. Zo voldoet de kwaliteit van de buitenschoolse opvanggroepen in het laagste kwaliteitsprofiel op vrijwel alle aspecten niet op basis van de benchmarks van de instrumenten. Voor de kinderdagopvanggroepen in het laagste kwaliteitsprofiel is de kwaliteit relatief iets hoger. Ook de kwaliteit van het hoogste kwaliteitsprofiel is in de buitenschoolse opvang lager, vooral wat betreft het activiteitenaanbod, vergeleken met de kinderdagopvanggroepen.

Wat betreft de relaties tussen kwaliteit en structurele kenmerken blijken er soms verschillende uitkomsten, afhankelijk van de analysestrategie. Hoewel sommige structurele kenmerken een een-op-een relatie blijken te hebben met individuele kwaliteitsindicatoren (zoals werktevredenheid), vallen die relaties weg in de analyses waarin kwaliteitsindicatoren gecombineerd zijn in profielen. Dit toont aan dat de praktijk complex is waarin verschillende **structurele kenmerken op elkaar inwerken en elkaar kunnen versterken of verzwakken** (bijvoorbeeld werkervaring pakt anders uit afhankelijk van de leeftijd van de medewerkers en hoeveel uren ze werken).

Er is ook op basis van een meer integrale analyse met kwaliteitsprofielen gekeken naar de samenhang met verschillende structurele kenmerken. Er zijn een aantal **uitkomsten** die **consequent** uit de twee verschillende analyses naar voren komen en die hebben betrekking op **drie type kenmerken: werkomstandigheden, groepskenmerken en profilering**. Deze kenmerken zijn wellicht niet (altijd) te reguleren met wet- en regelgeving, maar blijken wel van belang in de complexiteit van de alledaagse praktijk.

Werkomstandigheden

Wat betreft de werkomstandigheden komt naar voren dat medewerkers die **meer uren werken** per week ook een **hogere kwaliteit** boden. Dit geldt zowel voor kinderen in de kinderdagopvang als de buitenschoolse opvang. De **wisselwerking met werkervaring** lijkt hier **verschillend** uit te pakken voor de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang, maar het aantal **werkuren** is de **constante factor**. Er kunnen verschillende verklaringen zijn voor de relatie tussen meer uren werken per week en kwaliteit. Zo kan het een **uiting van stabiliteit** op de groepen zijn. Medewerkers die meer uren werken, zijn een stabiele factor voor kinderen (**vast gezicht**) en kunnen daardoor een **betere relatie** opbouwen met hen. Ze **leren de kinderen beter kennen** en kunnen daardoor beter **inspelen op hun wensen, behoeften en interesses**. Ook kan er sprake zijn van verschillen in motivatie (niet gemeten zijn in het huidige onderzoek). Ook de aanwezigheid van een **HBO-geschoolde medewerker** op de locatie kwam in de verschillende analyses terug als bevorderende factor voor kwaliteit, zoals de emotionele kwaliteit en de kwaliteit van de materialen en het activiteitenaanbod. Deze medewerker is niet de

leidinggevende of pedagogisch coach en kan op verschillende manieren ingezet zijn op locaties. Het hebben van een HBO-geschoolde medewerker op locatie duidt mogelijk op enige functiedifferentiatie in het team. Met deze functiedifferentiatie worden de verschillende vaardigheden en expertises van medewerkers wellicht beter benut, wat bijdraagt aan een hogere kwaliteit.

Een implicatie van bovenstaande uitkomsten is dat er (meer) aandacht kan worden besteed aan de werkomstandigheden van medewerkers. Een duurzame investering gericht op de waardering en ontwikkeling van medewerkers kan bijdragen aan meer werkplezier en minder werkdruk. Aanvullend kan bekeken worden hoe medewerkers gestimuleerd kunnen worden in het uitbreiden van hun werkuren. Met de juiste begeleiding en ondersteuning en bijvoorbeeld mogelijkheden voor verdere ontwikkeling of specialisatie kan dit samengaan met een hogere kwaliteit.

Groepskenmerken

Verder blijkt de **groepssamenstelling naar leeftijd** voor beide opvangsoorten een grote rol te spelen in de geboden proceskwaliteit en het aanbod van spel en activiteiten. Het lijkt vooral te duiden op de **mate waarin er (grote) leeftijdsverschillen zijn tussen kinderen**, die resulteren in verschillen in behoeften, wensen en (ontwikkelings)mogelijkheden. Wanneer de verschillen tussen kinderen kleiner zijn en de medewerkers hun aanbod dus kunnen **afstemmen op een specifieke leeftijdsgroep**, dan komt dit de **kwaliteit ten goede**.

Een implicatie hiervan is dat het vooral in verticale groepen belangrijk is om stil te staan bij hoe er goede kwaliteit kan worden geboden aan alle kinderen. Locaties zouden bijvoorbeeld hun pedagogisch plan expliciet kunnen uitwerken voor verschillende leeftijden en behoeften van kinderen als het gaat om de ruimte en inrichting, de aanwezige materialen en het activiteitsaanbod om de brede ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Als er naar verhouding weinig kinderen van dezelfde leeftijd in een bepaalde groep zitten, kan worden nagedacht over groepsoverstijgende activiteiten met een specifieke groep kinderen op een bepaald moment van de dag.

Profilering

Tot slot, blijken de **profilering** van organisaties en de **contacten** die zij hebben **met ouders** ook een rol te spelen in kwaliteit. Een sterkere profilering op betaalbaarheid en dienstverlening naar ouders gaat samen met een lagere kwaliteit, terwijl veel contact met ouders juist gepaard gaat met een hogere kwaliteit. Deze investering in contacten met ouders reflecteert de waarde die kinderopvangorganisaties hechten aan de relatie die zij hebben met ouders en daarmee ook de gedeelde pedagogische verantwoordelijkheid voor het opgroeien en ontwikkelen van kinderen.

Hoewel er (nog) geen wet- en regelgeving is gericht op de missie en waarden van kinderopvangorganisaties of de wijze waarop zij de relatie met ouders onderhouden (behalve het hebben van een formele oudercommissie), blijkt dit voor organisaties een manier waarin ze zich onderscheiden. Ook eerder onderzoek, met deels dezelfde data, heeft aangetoond dat dit type organisatiekenmerken belangrijk is voor kwaliteit². Dus een implicatie van deze uitkomst is dat dit mogelijk vraagt om **meer sturing op waarden, vertrouwen en professionaliteit**, zoals uitgewerkt in een eerder LKK-rapport.³

² Van der Werf et al., (2021); Romijn, Slot, & Leseman (2023)

³ Leseman et al. (2021)

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en doel van het onderzoek

In opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid meet de Universiteit Utrecht samen met Sardes vanaf 2017 jaarlijks de kwaliteit van alle opvangsoorten met de Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang (LKK). Met deze monitor wordt in beeld gebracht hoe het met de kinderopvangsector gaat. Gemiddeld genomen blijkt de *emotionele kwaliteit* van de kinderopvang, de mate waarin de pedagogisch medewerker positieve, sensitieve en kindvolgende interacties heeft met kinderen, voldoende tot goed. De *educatieve kwaliteit*, de mate waarin een pedagogisch medewerker de betrokkenheid van kinderen in spel en activiteiten stimuleert en de brede ontwikkeling van kinderen bevordert, is duidelijk lager. Hoewel de kwaliteit gemiddeld genomen voldoet, is er wel variatie in de kwaliteit en er is ruimte voor verbetering, vooral met betrekking tot het bevorderen van de persoonlijke competenties van kinderen.

In het kader van de herijking van de kwaliteitseisen, mede naar aanleiding van de evaluatie van de Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang (IKK), is er vanuit de directie Kinderopvang van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid behoefte aan meer inzicht in de (structurele) kenmerken van de medewerker en de groep die van belang zijn voor de proceskwaliteit, de vorm van kwaliteit die het meest bepalend is voor positieve uitkomsten voor kinderen. Om die reden zijn verdiepende analyses van de landelijke kwaliteitsmonitor kinderopvang (LKK) uitgevoerd. De doelen van deze analyses zijn i) inzicht verkrijgen in de kwaliteit geboden door de 20% laagst en 20% hoogst scorende groepen, ii) in kaart brengen van kenmerkende verschillen tussen groepen die lage en hoge kwaliteit bieden, iii) het opstellen van een typologie van groepen.

1.2. Opzet onderzoek: Brede blik op kwaliteit

Om goed inzicht te krijgen in kwaliteitsverschillen wordt voor een brede blik op kwaliteit gekozen, gebaseerd op een tweetal observatie instrumenten: de CLASS en de ERS (omgevingsschalen). De CLASS brengt de kwaliteit van de interacties die kinderen hebben in kaart, ook wel de proceskwaliteit genoemd. De CLASS is meermaals per dag afgenomen met de leeftijdsversie passend bij de opgevangen kinderen in de groep. Per locatie is vervolgens een gemiddelde over de dag (en waar nodig leeftijd) bepaald waarbij onderscheid is gemaakt tussen de *emotionele kwaliteit* en de *educatieve kwaliteit* en een *gewogen totaalscore*.

De ERS geeft een holistische beoordeling per groep gedurende een hele ochtend of middag. Hierin wordt naar een breder aspect aan kwaliteitsmaten gekeken dan de CLASS. Zo wordt ook de kwaliteit van de omgeving (verzorgde en rijke binnen en buitenruimte), het materiaal (diversiteit aan speelgoed en activiteiten), en het programma (o.a. overzichtelijke dagstructuur) beoordeeld. De ERS is net als de CLASS aangepast aan de leeftijd van de kinderen en de gebruikte subschalen verschillen daardoor iets tussen de kinderdagopvang opvang en de buitenschoolse opvang. Voor de kinderdagopvang is er

gebruik gemaakt van de ITERS-R/ECERS-R⁴ en wordt gekeken naar vier verschillende subschalen: *ruimte en meubilering, taal en redeneren, activiteiten en programma* en een *gewogen totaalscore*. Voor de buitenschoolse opvang zijn drie verschillende subschalen van de ERS (hierna ook wel BSO-schaal genoemd) gebruikt: *ruimte en meubilering, materiaal en proceskwaliteit* en een *gewogen totaalscore*.

In totaal wordt dus naar acht kwaliteitsindicatoren gekeken binnen de kinderdagopvang en naar zeven kwaliteitsindicatoren in de buitenschoolse opvang. Daarbij is het doel om zowel inzicht te krijgen in hoe locaties verschillen op deze kwaliteitsindicatoren, als ook hoe deze kwaliteitsindicatoren samenhangen met meer structurele kenmerken van de locatie. Met behulp van vragenlijsten die zijn ingevuld door pedagogisch medewerkers en leidinggevendenden zijn gegevens verzameld over een zestal onderwerpen:

- *Achtergrondkenmerken medewerkers*
- *Werkbeleving en professionalisering*
- *Kenmerken van de groep opgevangen kinderen*
- *Pedagogisch beleid en klimaat*
- *Samenwerking met stakeholders (ouders, school en het netwerk)*
- *Activiteitsaanbod*

Een uitgebreide beschrijving van de structurele kenmerken per hoofdonderwerp is opgenomen in de bijlage (Tabel 1.1 t/m Tabel 1.6).

1.2.1. Analysestrategie

In dit rapport worden de resultaten van een twee soorten analyses gerapporteerd. Bij de eerste analyse wordt gebruik gemaakt van contrastgroepen. Dat wil zeggen dat de locaties die betrekkelijk hoog scoren op de verschillende kwaliteitsindicatoren vergeleken worden met de locaties die betrekkelijk laag scoren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van percentielen, oftewel de 20% bestscorende locaties worden vergeleken met de 20% slechtstscorende locaties. Eerst wordt in kaart gebracht hoe stabiel er gescoord wordt op de verschillende onderdelen. In andere woorden, bieden hoogscorende locaties consistent op elke kwaliteitsindicator de hoogste kwaliteit, of behoren locaties die het goed doen op één kwaliteitsindicator juist tot de slechts presterende locaties als een andere kwaliteitsindicator bekeken wordt. Daarna wordt gekeken voor welke structurele kenmerken (op basis van de hierboven genoemde zestal onderwerpen) verschillen tussen de groepen die hoog of laag scoren. Een voordeel van deze strategie, waarbij extreme scores vergeleken worden, is dat het een eerste beeld kan geven van welke structurele kenmerken meer of minder relevant zijn in het verklaren van verschillen in kwaliteit. Ook geeft het inzicht in hoe structurele kenmerken samenhangen met verschillende vormen van kwaliteit. Een nadeel is de hoeveelheid data die geïnterpreteerd moet worden. In totaal worden namelijk zeven à acht keer (aantal kwaliteitsindicatoren) ruim 50 structurele kenmerken met elkaar vergeleken. Daarnaast worden de uitspraken gebaseerd op slechts een deel van de steekproef (40%).

⁴ De Infant/Toddler Environment Rating Scale - Revised (ITERS-R) wordt om de omgeving in de babygroepen in kaart te brengen. De Early Childhood Environment Rating Scale – Revised (ECERS-R) wordt gebruikt om de omgeving in peutergroepen te beoordelen. In de verticale groepen zijn beide instrumenten toegepast.

Bij de tweede analysestrategie worden kwaliteitsverschillen op een meer holistische manier in kaart gebracht. Op basis van de kwaliteitsindicatoren is een zogehete clusteranalyse uitgevoerd. Hierbij wordt naar statistische patronen in de data gezocht en worden locaties die op elkaar lijken (in termen van hun kwaliteitsscores) samen tot één groep geclusterd. Deze groepen kunnen vervolgens vergeleken worden op de structurele kenmerken van de locatie waardoor er verschillende typologieën gemaakt kunnen worden. Het voordeel van een dergelijke analysemethode is dat de gehele steekproef wordt meegenomen en dat deze typologieën een integraal beeld schetsen van de verschillen in kwaliteit (in de breedste zin van het woord). Een nadeel is dat het een grote hoeveelheid aan data versimpeld probeert samen te vatten.

Beide analysestrategieën hebben dus voor- en nadelen. Door ze samen in te zetten, kunnen meer gewogen conclusies worden getrokken over hoe locaties van elkaar verschillen in kwaliteit en welke structurele kenmerken beterpresterende locaties met elkaar gemeen hebben.

1.3. Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 en Hoofdstuk 3 brengen de kwaliteit van de kinderdagopvang in kaart. Hoofdstuk 2 rapporteert de resultaten van de contrastgroepen, waarbij de 20% hoogstscorende locaties worden afgezet tegenover de 20% laagstscorende locaties. Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten van de clusteranalyse waarbij uiteindelijk verschillende typologieën onderscheiden worden. Hoofdstuk 4 en Hoofdstuk 5 rapporteren de uitkomsten voor de buitenschoolse opvang, waarbij Hoofdstuk 4 een vergelijking van de contrastgroepen geeft en Hoofdstuk 5 de clusteranalyse beschrijft. Hoofdstuk 6 presenteert een integraal beeld met conclusies en in Hoofdstuk 7 worden voor de geïnteresseerde lezer de meer technische details van het onderzoek en de analyses gerapporteerd.

De aard van de analyses maakt dat in Hoofdstuk 2 tot en met 5 een grote hoeveelheid aan data en resultaten wordt gerapporteerd. Daarom is er voor gekozen om elk hoofdstuk te starten met een samenvatting en beschouwing waarbij de belangrijkste resultaten worden opgesomd en geïnterpreteerd. Daarna volgt een meer gedetailleerde uiteenzetting van alle bevindingen voor de geïnteresseerde lezer.

2. Hoge en lage kwaliteit in de kinderdagopvang

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van de eerste analysestrategie (contrastgroepen) voor de kinderdagopvang. Deze analysestrategie leidt tot een zeer grote hoeveelheid aan resultaten. Daarom volgt eerst een samenvatting op hoofdlijnen van de belangrijkste uitkomsten en een beschouwing daarop. In de daarna volgende paragrafen worden de verschillende uitkomsten op een meer gedetailleerde en technische wijze beschreven. We beginnen hierbij met een beschrijving van de acht kwaliteitsindicatoren waarbij we de 20% hoogst presterende kinderdagopvanggroepen vergelijken met de 20% laagst presterende kinderdagopvanggroepen. Daarna volgt een sectie die de verschillen in structurele kenmerken tussen beide groepen per kwaliteitsindicator uiteenzet.

2.1. Samenvatting en beschouwing van de resultaten

Dit hoofdstuk presenteert analyses waarin de laagst en hoogst scorende groepen worden vergeleken voor acht verschillende kwaliteitsindicatoren (o.b.v. de CLASS en de ITERS/ECERS-R). De CLASS beschrijft de kwaliteit van interacties en maakt onderscheid tussen de emotionele en educatieve kwaliteit. Voor de ITERS/ECERS-R is gekeken naar de aspecten Ruimte en meubilering, Taal en redeneren, Activiteiten, en Programma. Verder is er voor een aantal (structurele) kenmerken van de medewerker (zoals opleidingsniveau), de groep (bijvoorbeeld de groepsgrootte) en de organisatie (aandacht voor professionalisering) gekeken naar verschillen tussen groepen met de laagste en hoogste kwaliteit.

De gevonden verschillen tussen de laagst en hoogst scorende groepen zijn zeer groot met soms wel 2-3 punten verschil gemeten op een 7-puntsschaal. Voor emotionele kwaliteit zijn de kwaliteitsverschillen het kleinst. Zo scoren de groepen met de laagste kwaliteit in de middenrange en groepen met de hoogste kwaliteit scoren hoog. De verschillen in educatieve kwaliteit zijn groter. Groepen met de laagste kwaliteit hebben een lage score, terwijl de groepen met de hoogste kwaliteit aan de hoge kant van de middenrange uitkomen. Voor de kwaliteit van de ruimte en inrichting, het programma, de aandacht voor taal en redeneren en het activiteitenaanbod gaat het om een verschil tussen een beoordeling 'minimaal' en een beoordeling 'goed' volgens de benchmarks van het instrument. Over het algemeen scoren groepen op meerdere aspecten laag of hoog respectievelijk. Er is dus sprake van enige consistentie in de lage versus hoge kwaliteit.

De achtergrond van medewerkers en hun werkomstandigheden hangen samen met de geobserveerde kwaliteit. In groepen van hoge kwaliteit werken medewerkers gemiddeld een dag per week méér en hebben ze vaker een vast contract. Er zijn weinig verschillen voor opleidingsniveau, behalve voor de kwaliteit van het activiteitenaanbod (medewerkers met een gemiddeld hoger opleidingsniveau bieden een hogere kwaliteit). Verder blijkt dat in de groepen van hoge kwaliteit vaker een HBO-geschoolde medewerker *op de locatie* te werken (of andersom minder vaak een HBO-geschoolde medewerker in groepen met lage kwaliteit). Deze HBO'er werkt niet als leidinggevende of coach, maar kan op verschillende manieren een rol vervullen op de locatie, zoals specifieke taken op zich nemen in het kader van functiedifferentiatie. Verder blijkt dat medewerkers een hogere werktevredenheid en meer teamcohesie rapporteren in groepen waar de inrichting van

de ruimte, aandacht voor taal en redeneren en het dagprogramma van hogere kwaliteit zijn. Ook is er meer professionaliseringsaanbod (zoals coaching of nascholing) in groepen waar de emotionele kwaliteit hoger is en er meer aandacht is voor het activiteitenaanbod en het dagprogramma.

Wat betreft kenmerken van de groep, blijkt dat horizontale groepen vaker een hogere kwaliteit bieden, vooral babygroepen. Dit geldt voornamelijk voor de interactiekwaliteit en het dagprogramma in de groep, terwijl de inrichting van de ruimte in verticale groepen juist van hogere kwaliteit is. Verder zijn er kwaliteitsverschillen op basis van de beroepskracht-kindratio (BKR) en de leeftijdssamenstelling van de groep. In de groepen van hoge kwaliteit is de BKR gunstiger (minder kinderen per medewerker) wat mogelijk verklaard kan worden door de aanwezigheid van meer baby's dan dreumesen of peuters. Verder wordt in groepen met een lage emotionele kwaliteit gerapporteerd dat er meer kinderen met zorgbehoeften worden opgevangen. Medewerkers die aangeven veel kinderen met zorgbehoeften in de groep te hebben, vinden het wellicht lastiger om hun aanbod goed af te stemmen op deze specifieke behoeften. Dit is terug te zien in de lagere emotionele kwaliteit die duidt op een minder positieve sfeer waarin medewerkers minder responsief zijn en minder rekening houden met de wensen en behoeften van kinderen. Verder blijken groepen met een hogere (emotionele) kwaliteit vaker te werken met een opendeurenbeleid en is er meer aandacht voor kinderopvangparticipatie. Dat betekent dat kinderen meer inbreng hebben en zich makkelijker kunnen bewegen tussen verschillende groepsruimtes. Ook is er meer aandacht voor samenspel en fantasiespel in groepen, met een betere kwaliteit van de inrichting van de ruimte en een kwalitatief beter geobserveerd activiteitenaanbod. In groepen met een hogere geobserveerde educatieve kwaliteit blijkt dit juist gepaard te gaan met minder aandacht voor samenspel en fantasiespel, wat mogelijk komt doordat het vaker groepen met meer baby's betreft. Fantasiespel en samenspel zijn nog wat minder sterk van toepassing bij jonge baby's. Tot slot, tonen medewerkers in groepen van hogere kwaliteit meer affectie in hun interacties met kinderen en zijn ze meer gericht op inclusie.

De profilering van locaties speelt ook een rol bij kwaliteit. Groepen die een hogere emotionele proceskwaliteit bieden, profileren zich minder vaak als dienstverlenend naar ouders. Verder profileren groepen met een hogere (educatieve) proceskwaliteit zich minder op betaalbaarheid. Verder komt een brede-educatieve profilering minder vaak voor bij groepen die hoog scoren op het activiteitenaanbod. Een sluitende verklaring hiervoor hebben we niet. Een hogere score op het activiteitenaanbod heeft ook betrekking op de hoeveelheid materialen en speelgoed die (vaak) toegankelijk zijn voor kinderen. De vraag over profilering richt zich op hoe medewerkers hun groep zien in vergelijking met andere kinderopvangorganisaties. Mogelijk zien zij hun aanbod als regulier en niet als expliciet doelgericht op het stimuleren van de brede ontwikkeling, zoals wellicht meer het geval is in het kader van voorschoolse educatie. Verder benutten medewerkers meer contactmogelijkheden met ouders in groepen van hogere interactiekwaliteit. Daarnaast blijken groepen met een hoge kwaliteit van het activiteitenaanbod minder met lokale partners, zoals een bibliotheek of kinderboerderij, samen te werken. Wellicht hebben ze voldoende (buiten)ruimte en gevarieerde materialen waardoor er minder noodzaak is om de samenwerking met andere organisaties te zoeken. Er zijn geen verschillen gevonden in het contact met de school.

Het zelfgerapporteerde activiteitenaanbod hangt samen met de geobserveerde kwaliteit. Zo rapporteren medewerkers meer aanbod rondom exploratie en motoriek, creatieve activiteiten,

wetenschap en techniek, burgerschap, buiten activiteiten en uitstapjes in groepen die een hoge kwaliteit bieden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de geobserveerde kwaliteit van het activiteitenaanbod en het dagprogramma, wat kan worden gezien als een validering van de uitkomsten van de medewerker rapportages. Maar er blijkt ook een samenhang tussen de geobserveerde interactiekwaliteit en het gerapporteerde activiteitenaanbod, wat suggereert dat groepen met aandacht voor kwaliteit dit zowel realiseren in hun interacties met kinderen als het inhoudelijke aanbod van spel en activiteiten (in het volgende hoofdstuk gaan we dieper in op dit soort profielen van gecombineerde kwaliteitsaspecten).

Kortom, er zijn grote verschillen tussen de groepen die de laagste en de hoogste kwaliteit bieden, vooral voor de educatieve kwaliteit en het aanbod van activiteiten. De resultaten lijken erop te wijzen dat organisaties die (blijven) investeren in hun personeel en de omstandigheden waarin zij werken een hogere kwaliteit kunnen realiseren. Het bieden van een vaste aanstelling, een fijn werkklimaat met een ondersteunend team en mogelijkheden voor verdere professionele ontwikkeling blijken allemaal van belang voor de geobserveerde kwaliteit. Ook de aanwezigheid van een HBO-geschoolde medewerker op de locatie blijkt bij te dragen aan kwaliteit wat mogelijk duidt op een vorm van functiedifferentiatie. Verder dragen verschillende vormen van professionalisering bij aan een hogere kwaliteit. In dit onderzoek omvat dit zowel individuele vormen, zoals coaching of feedback op je handelen, als teamgerichte vormen van professionalisering, zoals het samen ontwerpen, implementeren en evalueren van het activiteitenaanbod passend bij de behoeften van kinderen. Deze bevindingen passen goed bij een aantal van de maatregelen in de Wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang (IKK) die al geïmplementeerd zijn, zoals aanvullende scholing voor het werken met baby's, het recht op coaching en aandacht voor de opleiding en ontwikkeling van medewerkers.

Daarnaast blijkt de leeftijdssamenstelling van de groep van belang voor de kwaliteit. Grotere leeftijdsverschillen in de groep maken het moeilijker om een passend aanbod te doen voor alle kinderen in de groep. Dan is het des te belangrijker om een pedagogische visie en bijbehorend groepsplan te hebben waarin aandacht is voor zowel de ruimte en inrichting die tegemoetkomt aan de verschillende ontwikkelingsbehoeften als het aanbod van spel en activiteiten zodat het uitdagend en stimulerend is voor alle kinderen in de groep.

2.2. Kwaliteitsindicatoren: hoge versus lage kwaliteit

Voor alle acht kwaliteitsindicatoren (drie indicatoren op basis van de CLASS en vijf op basis van de omgevingsschaal) zijn twee percentielen onderscheiden: de 20% hoogst-scorende en 20% laagst-scorende groepen. Een overzicht van de percentielen per kwaliteitsindicator is te vinden in Tabel 2.1. Voor sommige kwaliteitsindicatoren bleken de scores rond het hoogste en laagste percentiel ongunstig verdeeld, waardoor het totaal aantal meegenomen groepen soms iets hoger of lager ligt dan 20%.

Tabel 2.1 Statistieken hoge en lage kwaliteit op acht kwaliteitsindicatoren – KDV

CLASS	Kwaliteit hoogste percentiel				Kwaliteit laagste percentiel			
	N (%)	Range	M	SD	N (%)	Range	M	SD
Emotionele kwaliteit	19 (20.43%)	6.20-6.70	6.41	0.16	18 (19.35%)	4.38-5.20	4.94	0.22
Educatieve kwaliteit	18 (19.35%)	4.25-5.25	4.65	0.25	17 (18.28%)	1.81-2.63	2.32	0.30
Totaal	19 (20.43%)	5.21-5.94	5.45	0.19	19 (20.43%)	3.29-4.00	3.71	0.22
ITERS/ECERS-R	Kwaliteit hoogste percentiel				Kwaliteit laagste percentiel			
	N (%)	Range	M	SD	N (%)	Range	M	SD
Ruimte/meubilering	20 (21.51%)	6.00-5.75	6.17	0.21	22 (23.66%)	2.80-4.63	4.14	0.47
Taal en redeneren	17 (18.28%)	6.21-7.00	6.61	0.31	18 (19.35%)	2.00-4.04	3.54	0.54
Activiteiten	20 (21.51%)	5.20-6.44	5.61	0.37	21 (22.58%)	2.00-3.44	2.94	0.44
Programma	19 (20.43%)	7.00-7.00	7.00	0.00	18 (19.35%)	2.33-4.33	3.69	0.58
Totaal	19 (20.43%)	5.79-6.53	6.00	0.21	19 (20.43%)	3.19-4.31	3.81	0.31

Tabel 2.2 laat zien hoe de type groepen (babygroepen, peutergroepen, verticale groepen) verdeeld zijn over de percentielen. Voor de CLASS geldt dat er in verhouding meer horizontale groepen dan verticale groepen in het hoogste percentiel zitten. De hoogste proceskwaliteit wordt dus vaker geobserveerd in de horizontale groepen en dan met name de babygroepen – zo’n tweederde van de groepen in het hoogste percentiel zijn babygroepen. In het laagste percentiel van de CLASS is de vergelijking tussen de groepen iets gelijk en zijn er naar verhouding juist meer horizontale peutergroepen – ongeveer de helft van alle laagstscorende groepen zijn horizontale peutergroepen. Wat betreft de ITERS/ECERS-R blijken er verschillen per indicator. Voor *taal en redeneren*, *programma* en de *totaalscore* zijn blijkt ruim de helft van het aantal groepen in het hoogste percentiel een horizontale babygroep te zijn. Voor *activiteiten* is de verdeling tussen groepen vrij gelijk en voor *ruimte en meubilering* blijkt juist dat de helft van de groepen in het hoogste percentiel een verticale groep is. Voor de laagste percentielen op de ITERS/ECERS-R is een evenredige verdeling over de groepstypen voor alle kwaliteitsindicatoren.

Tabel 2.2 Verdeling groepen naar leeftijd op acht kwaliteitsindicatoren – KDV

CLASS	Kwaliteit hoogste percentiel				Kwaliteit laagste percentiel			
	Totaal	Baby	Peuter	Verticaal	Totaal	Baby	Peuter	Verticaal
Emotionele kwaliteit	19	10	4	5	18	4	9	5
Educatieve kwaliteit	18	14	2	2	17	1	9	7
Totaal	19	13	3	3	19	5	9	5
ITERS/ECERS-R	Totaal	Baby	Peuter	Verticaal	Totaal	Baby	Peuter	Verticaal
	Totaal	Baby	Peuter	Verticaal	Totaal	Baby	Peuter	Verticaal
Ruimte/meubilering	20	5	5	10	22	9	8	5
Taal en redeneren	17	10	4	3	18	5	7	6
Activiteiten	20	7	7	6	21	6	8	7
Programma	19	10	3	6	18	4	8	6
Totaal	19	11	2	6	19	6	8	5

Er is ook gekeken naar de consistentie over de percentielen heen, ofwel in welke mate het telkens dezelfde groepen zijn die hoog of laag scoren op de verschillende kwaliteitsindicatoren. De consistentie blijkt iets hoger te zijn voor de indicatoren gebaseerd op de CLASS dan op de ITERS/ECERS-R.

Voor de CLASS zijn 42 groepen niet meegenomen in de vervolganalyses (sectie 2.3), aangezien zij op alle drie de indicatoren noch in het hoogste, noch in het laagste percentiel vallen. Verder scoren 9 groepen het laagste op alle drie de indicatoren, wat betekent dat ongeveer de helft van het laagste percentiel voor CLASS-indicatoren uit dezelfde groepen bestaat. Er scoren 11 groepen consequent hoog op alle drie de indicatoren, wat neerkomt op ruim de helft van de groepen in de hogere percentielen. Tot slot zien we dat één groep zowel in het hoogste percentiel (emotionele kwaliteit) als laagste percentiel (educatieve kwaliteit) valt.

Voor de ITERS/ECERS-R zijn slechts 18 groepen niet meegenomen in de vervolganalyses (sectie 2.3), omdat zij noch in de hoogste, noch in de laagste percentielen vallen op alle indicatoren. Het aantal groepen dat consequent hoog (2 groepen) of laag (7 groepen) scoort, is ook wat lager. De lagere consistentie hier is te verwachten, aangezien de omgevingsschaal een relatief breed kwaliteitsbeeld geeft en een lage kwaliteit op de ene indicator (bijvoorbeeld ruimte en meubilering) hoeft niet direct verband te houden met een lagere kwaliteit op een andere indicator (zoals taal en redeneren). Wel blijkt dat groepen vaker op meerdere indicatoren hoog of laag scoren. Zo zijn er 16 groepen die op minimaal de helft van de indicatoren (dus 3 of meer) hoog scoren en 20 die op minimaal de helft laag scoren. Ook zijn er bij de omgevingsschaal meer groepen (in totaal 5) die zowel in de hoge als lage percentielen vallen, hoewel dat vaak groepen betreft die dan op een enkele indicator hoog en laag scoren en op de andere indicatoren tot de middengroep behoren.

Wat betreft de consistentie voor beide meetinstrumenten, blijken er 9 groepen consequent in het laagste percentiel te scoren en 7 groepen consequent in het hoogste percentiel te scoren. Dit betreft de groepen die minimaal op 2 van de 3 CLASS-indicatoren en minimaal 3 van de 5 omgevingsschaal indicatoren hoog of laag scoren. Concluderend, is er dus sprake van enige consistentie in de lage versus hoge kwaliteit die groepen bieden.

2.3. Verschillen in structurele kenmerken

In deze sectie worden de verschillen in structurele kenmerken beschreven per kwaliteitsindicator. In totaal worden ruim 50 verschillende structurele kenmerken bekeken en worden statistische verschillen getoetst voor alle 8 de kwaliteitsindicatoren. De veelvoud aan resultaten maakt dat een visuele representatie van de data moeilijk te realiseren is. Daarom is er voor gekozen om de tabellen met de beschrijvende statistieken in de bijlage op te nemen. In de paragrafen hieronder worden de gevonden verschillen per hoofdonderwerp beschreven. Omdat niet elke kwaliteitsindicator hetzelfde patroon laat zien, wordt expliciet benoemd welke verschillen op welke kwaliteitsindicator betrekking heeft.

2.3.1. Achtergrondkenmerken medewerkers

Tabel 2.3 (zie bijlage) toont de beschrijvende statistieken voor de achtergrondkenmerken van de pedagogisch medewerkers per kwaliteitsindicator. Multivariate analyses laten zien dat groepen die hoge en lage kwaliteit bieden op een aantal achtergrondkenmerken van elkaar verschillen, met name van het gebied van werktijd, vaste contracten en in mindere mate opleiding. Er zijn geen verschillen zichtbaar voor leeftijd en werkervaring.

Pedagogisch medewerkers die werken op groepen die hoge proceskwaliteit bieden (*CLASS emotioneel*, *CLASS educatief* en *CLASS totaal*) werken gemiddeld ongeveer 30 uur. Dit is zo'n 8 uur per week meer dan pedagogisch medewerkers die werken op de groepen met lage proceskwaliteit (groot effect). Verder blijken pedagogisch medewerkers vaker een vast contract te hebben op groepen die een hogere omgevingskwaliteit hebben. Dat geldt met name voor groepen die hoog scoren op de subschaal *activiteiten* (medium tot groot effect) en de *totaalscore* voor de ITERS/ECERS-R (groot effect).

Het opleidingsniveau is in kaart gebracht door zowel te kijken naar het gemiddelde opleidingsniveau van de medewerkers, als ook de aanwezigheid van HBO geschoolde pedagogisch medewerkers op de groep en locatie. Er zijn weinig verschillen in het algehele opleidingsniveau, enkel bij groepen die hoge kwaliteit laten zien op de subschaal *activiteiten* lijkt het gemiddelde opleidingsniveau van de medewerkers iets hoger te liggen (medium effect). Er zijn geen verschillen in de mate waarin HBO geschoolde medewerkers op de geobserveerde groepen werken. Wel zijn er verschillen in de mate waarin er binnen de locatie HBO geschoolde medewerkers werken. Groepen die hoog scoren op de subschalen *ruimte en meubilering* en *programma* betreffen minder vaak een locatie waar ook HBO'ers werken (respectievelijk groot en medium effect). Voor groepen die hoog scoren op *taal en redeneren* blijkt juist dat er binnen de locatie vaker minimaal één HBO geschoolde pedagogisch medewerker aanwezig is.

2.3.2. Werkbeleving en professionalisering

Tabel 2.4 (zie bijlage) laat zien dat er enige verschillen zijn in de werkbeleving en aandacht voor professionalisering tussen groepen die hoge en lage kwaliteit bieden. Pedagogisch medewerkers in groepen die een hogere omgevingskwaliteit bieden (ITERS/ECERS-R), hebben een positievere werkbeleving, met name op de subschalen *ruimte en meubilering* (groot effect), *programma* (medium effect) en *totaalscore* voor de ITERS/ECERS-R (medium effect). Ook de teamcohesie is hoger bij groepen die hoge omgevingskwaliteit bieden, specifiek voor de subschalen *taal en redeneren* en *programma* (medium effect). De mate waarin medewerkers werkinclusie of werkstress ervaren verschilt niet tussen groepen die hoge of lage kwaliteit laten zien.

Professionaliseringsactiviteiten (individueel of in groepsverband) komen gemiddeld weinig voor, maar er is wel een tendens zichtbaar dat groepen die hogere kwaliteit bieden vaker aan professionaliseringsactiviteiten doen. Zo is individuele professionalisering hoger bij groepen die een hoog scoren op de emotionele proceskwaliteit (medium effect), en de omgevingssubschalen *activiteiten* (medium effect) en *programma* (groot effect). Ook professionaliseringsactiviteiten met het team komen vaker voor in groepen met hoge kwaliteit, met name bij een totaal hoge proceskwaliteit (medium effect) en hoge kwaliteit van het *programma* (groot effect). Pedagogisch-inhoudelijk overleg

met het team komt gemiddeld 1x per maand of minder voor en laat geen verschillen zien tussen groepen met lage en hoge kwaliteit.

Tot slot zijn er geen verschillen gevonden in het zelfvertrouwen van pedagogisch medewerkers. Gemiddeld hebben in alle groepen pedagogisch medewerkers een hoge mate van vertrouwen in hun eigen competenties.

2.3.3. Groepskenmerken

Er blijken enkele verschillen in de groepssamenstelling (zie Tabel 2.5 in de bijlage). De groepsgrootte is met zo'n 10 kinderen gelijk, maar de beroepskracht-kind ratio verschilt wel enigszins. In groepen die een hoge educatieve proceskwaliteit bieden lijken de ratio's iets gunstiger met (minder kinderen per pedagogisch medewerker) in vergelijking met groepen die lage proceskwaliteit bieden (medium effect). Ook in de leeftijdsverdeling van de kinderen zien we verschillen. Gemiddeld worden er meer baby's opgevangen in groepen die een hoge mate van proceskwaliteit laten zien (groot effect). Hierbij moet worden opgemerkt dat het aandeel baby's enkel gemeten is in groepen die daadwerkelijk baby's opvangen (babygroepen en verticale groepen). Een groter aandeel baby's wil dus zeggen dat babygroepen in verhouding meer jonge baby's opvangen dan dreumesen en/of verticale groepen in verhouding meer jonge baby's opvangen dan dreumesen en peuters.

Er zijn geen verschillen zichtbaar in de achtergrond van kinderen op het gebied van de sociaaleconomische status en migratieachtergrond van hun gezin. Wel blijken er enige verschillen met betrekking tot zorgbehoeften (zie Tabel 2.6 in de bijlage). De totale zorgbehoefte lijkt hoger in groepen die een lage proceskwaliteit laten zien, met name voor de emotionele proceskwaliteit (medium effect). Voor gedragsproblematiek lijkt het percentage kinderen met dergelijke problemen juist iets hoger in groepen die een hoge kwaliteit van het *programma* bieden (medium effect). Op het gebied van taalondersteuning, beperkingen, vluchtproblematiek en overige zorgbehoeften zijn geen verschillen gevonden.

2.3.4. Pedagogisch beleid en klimaat

Tabel 2.7 (zie bijlage) laat zien dat er meerdere verschillen worden gevonden voor het pedagogisch beleid en de profilering van de organisaties. Zo zien we voor meerdere kwaliteitsindicatoren dat groepen die hoge kwaliteit bieden vaker werken met een opendeurenbeleid (medium tot medium-groot effect) en ook meer bezig zijn met kinderopparticipatie (groot effect). Op het gebied van groepsstabiliteit en diversiteitsbeleid zijn geen verschillen zichtbaar.

Op het gebied van samenspel en doen-alsof spel zijn gemengde resultaten zichtbaar. De begeleiding van samenspel en doen-alsof spel lijkt iets lager bij groepen die een hoge educatieve proceskwaliteit bieden (medium effect). De begeleiding van samenspel en doen-alsof spel is juist hoger bij groepen die hoog scoren op de indicator *activiteiten* (respectievelijk groot effect en medium tot groot effect). Tevens lijkt de begeleiding van doen-alsof spel hoger bij groepen die een hoge kwaliteit van de *ruimte en meubilering* hebben (medium effect). Verder is een tendens zichtbaar op meerdere kwaliteitsindicatoren dat in groepen met een hoge kwaliteit de pedagogisch medewerkers vaker affectief-inclusief gedrag laten zien (medium effect). De mate waarin de zelfregulatie van kinderen

wordt begeleid, verschilt niet. Pedagogisch medewerkers in zowel hoog als laagscorende groepen ondersteunden de zelfregulatie gemiddeld regelmatig tot vaak.

De manier waarop organisaties zich profileren verschilt enigszins (zie Tabel 2.8 in de bijlage). Groepen die een hogere emotionele proceskwaliteit bieden, lijken zich minder vaak te profileren als dienstverlenend naar ouders (medium effect). Groepen die een hoge educatieve en totale proceskwaliteit laten zien, lijken minder vaak te profileren op betaalbaarheid. Verder komt een brede-educatieve profilering minder vaak voor bij groepen die hoog scoren op de indicator *activiteiten* (groot effect). Tot slot zijn er geen verschillen gevonden op het sociaal-spel en inclusief profiel.

2.3.5. Contact met ouders, school en netwerk

Uit Tabel 2.9 (zie bijlage) blijkt dat de mate van contact met ouders verschilt tussen groepen die hoge en lage kwaliteit laten zien. Zo worden er meer contactmogelijkheden (ongeveer 65% versus 55% van de 15 gegevens opties) benut door de groepen met een hoge proceskwaliteit (zowel emotioneel, educatief en totaal, groot effect). Ook groepen die hoger scoren op de indicator *taal en redeneren* (groot effect) en de *totaalscore* voor de ITERS/ECERS-R (medium effect) benutten gemiddeld meer contactmogelijkheden. Voor de samenwerking met het netwerk blijkt dat groepen met een hoge kwaliteit op de indicator *activiteiten* met minder lokale partners samenwerken (groot effect). Tot slot komt contact met de school komt gemiddeld zelden voor en zijn er geen verschillen zichtbaar voor beide groepen.

2.3.6. Activiteitenaanbod

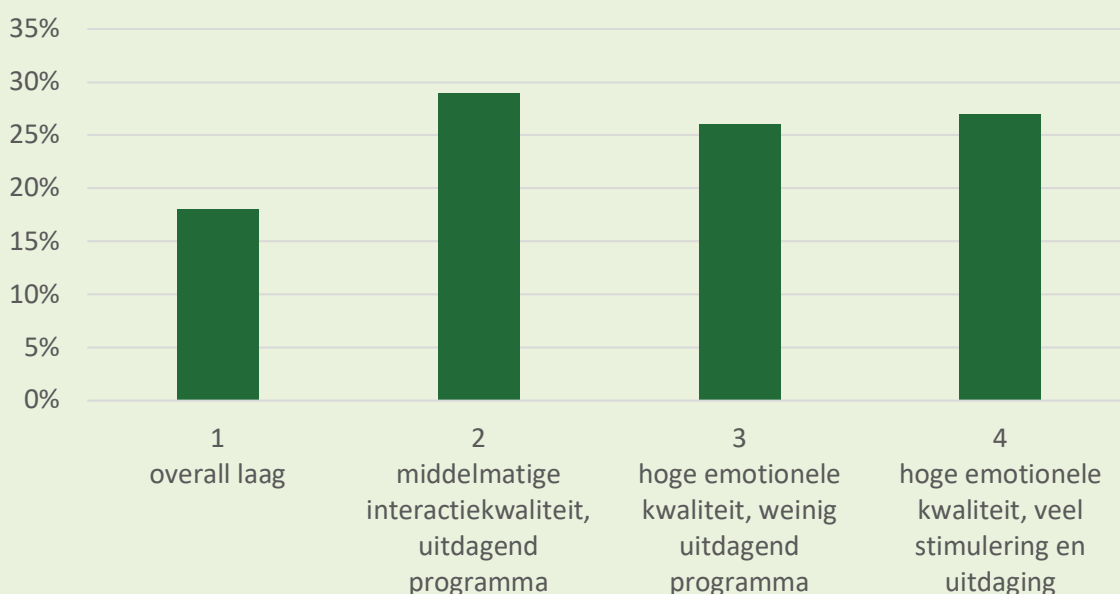
De mate waarin groepen verschillen in de activiteiten die zij aanbieden is weergegeven in Tabel 2.10 (zie bijlage). Er zijn geen verschillen gevonden voor activiteiten rondom samenspel, taal en geletterdheid, en ontluikende gecijferdheid, die respectievelijk bijna elke dag, een paar keer per week en één à twee keer per maand voorkomen. Voor de overige activiteiten geldt dat groepen met hoge kwaliteit een hogere frequentie van het activiteitenaanbod rapporteren. Zo lijkt een tendens zichtbaar voor exploratie en motorische activiteiten, die gemiddeld bijna dagelijks voorkomen. Dit betreft met name de totale proceskwaliteit en de kwaliteit van het *programma* (medium effect). Creatieve activiteiten komen gemiddeld elke week voor en vaker bij groepen die hoog scoren op de indicatoren *activiteiten* en *programma* (groot effect). Wetenschap en techniek activiteiten komen gemiddeld één à twee keer per maand voor en ook vaker bij groepen die hoog scoren op de indicator *activiteiten* (groot effect). Burgerschapsactiviteiten worden gemiddeld ook één à twee keer per maand ondernomen en worden vaker gerapporteerd door groepen die hoog scoren op de indicator *taal en redeneren* (groot effect). Tot slot komen buiten activiteiten en uitstapjes bijna wekelijks voor en vaker in groepen met een hoge emotionele en proceskwaliteit (medium effect) en groepen die hoog scoren op de indicator *activiteiten* (groot effect).

3. Kwaliteitsprofielen in de kinderdagopvang

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van de tweede analysestrategie (clusteranalyse) voor de kinderdagopvang. Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd. Eerst volgt een samenvatting op hoofdlijnen van de belangrijkste uitkomsten en een beschouwing daarover. In de volgende paragrafen worden de analyse uitkomsten op een meer gedetailleerde en technische wijze beschreven. We beginnen hierbij met een beschrijving van de gevonden profielen, gevolgd door een sectie die de verschillen in structurele kenmerken per profiel uiteenzet. Tot slot integreren we de informatie over de kwaliteitsprofielen en structurele kenmerken om verschillende typologieën kinderdagopvanggroepen te kunnen beschrijven.

3.1. Samenvatting en beschouwing van de resultaten

Gebruikmakend van de hele dataset zijn er kwaliteitsprofielen gemaakt op basis van 6 kwaliteitsindicatoren van 2 verschillende instrumenten (CLASS emotionele kwaliteit, CLASS educatieve kwaliteit, ITERS/ECERS-R Ruimte en meubilering, ITERS/ECERS-R Taal en redeneren, ITERS/ECERS-R Activiteiten en ITERS/ECERS-R Programma). Met een clusteranalyse zijn op systematische wijze verschillende clusteroplossingen bekeken op basis van een aantal criteria. De verschillende clusters moeten significant en zinvol onderscheidend zijn en een goede afspiegeling zijn van de data (zie Tabel 3.2 in de bijlage voor meer details). Op basis van de data blijkt een 4-clusteroplossing het beste te passen, zie Figuur 3.1. Hieruit blijkt dat 18% van de groepen overal de hele linie een lage kwaliteit biedt. Zo'n 29% biedt voldoende emotionele kwaliteit met daarnaast een uitdagend activiteitenprogramma. Verder heeft 26% van de groepen een hoge emotionele kwaliteit, maar biedt een weinig stimulerend programma van activiteiten. Bijna 27% van de groepen combineert een hoge emotionele kwaliteit met een hogere ontwikkelingsstimulering.

Figuur 3.1 Percentage groepen per profiel – KDV.

In totaal biedt meer dan de helft van alle groepen (53%) dus een hoge emotionele kwaliteit (profielen 3 en 4). Er is in die groepen een fijne, positieve sfeer met medewerkers die oog hebben voor de (ontwikkelings)behoeften van kinderen en hier adequaat en responsief op inspelen. In 27% van de groepen is daarnaast ook veel aandacht voor de brede ontwikkeling van kinderen (profiel 4). Hier is de kwaliteit van de interacties, de educatieve kwaliteit, het hoogst en is er veel aandacht voor exploratie, spel en activiteiten die gevarieerd en uitdagend zijn. De inrichting van de ruimte biedt voldoende mogelijkheden voor verschillende spelactiviteiten tegelijkertijd en is er ruimte voor kinderen om zich terug te trekken. Zo'n 26% van de groepen past in profiel 3 met relatief meer aandacht voor taal, maar met een minder gevarieerd en uitdagend activiteitenaanbod. Er is wel voldoende ruimte voor verschillende spelactiviteiten tegelijkertijd (zoals actief spel of rustig met poppen spelen) en er is meer ruimte voor kinderen om zich terug te trekken (ruimte voor privacy). Verder valt 26% van de groepen in profiel 2 waarin de emotionele kwaliteit voldoende is en waarin er een gevarieerder en meer uitdagend programma van spel en activiteiten is vergeleken met de groepen in profiel 3. De educatieve kwaliteit is laag, maar de inrichting van de ruimte is voldoende. In het laatste profiel, 18% van de groepen, is de geboden kwaliteit op alle aspecten het laagst. De emotionele en educatieve kwaliteit zijn het laagst en er is een basisaanbod van spel en activiteiten. Ook de kwaliteit van de inrichting van de ruimte is hier het laagst.

Wat betreft de kenmerken van de medewerkers en de groep zijn er enkele verschillen tussen de profielen. Zo wordt profiel 1 gekenmerkt door medewerkers die minder uren werken per week, maar wel meer werkervaring hebben. Ook is er in minder dan de helft van de gevallen een HBO-geschoolde medewerker aanwezig op de locatie. Het aandeel kinderen met een ondersteunings- of zorgbehoefte is, volgens de medewerkers, relatief hoog (ruim 28%). In profiel 1 worden naar verhouding meer peuters en minder baby's opgevangen en er zijn, dus logischerwijs, gemiddeld meer kinderen per medewerker. De groepen bestaan voor 60% uit verticale groepen en voor 36% uit peutergroepen. Dit kan een verklaring zijn voor de bevindingen van meer aandacht voor kinderopvang en meer contact met de school. Verder is er in dit profiel relatief veel aandacht voor begeleid spel en fantasiespel, en het bevorderen van zelfregulatie bij kinderen, volgens de medewerker rapportages. Medewerkers geven ook aan meer aanbod te doen met betrekking tot creatieve-musische activiteiten, taal en geletterdheid, en ontluikend rekenen. Er blijkt dus een discrepantie tussen de lagere geobserveerde kwaliteit van interacties en aanwezige materialen en het activiteitenaanbod enerzijds en het zelfgerapporteerde aanbod van activiteiten anderzijds. Dit zou erop kunnen duiden dat de activiteiten meer routinematig en/of medewerker-gestuurd zijn met weinig diepgang (zoals allemaal dezelfde bloem verven met twee kleuren verf) en weinig stimulerende interacties.

In profiel 2 werken medewerkers meer uren en hebben minder werkervaring. Medewerkers ervaren een hogere werkinclusie. De groepen in profiel 2 bestaan voor 61% uit peutergroepen en bijna 35% uit verticale groepen, dus naar verhouding worden er meer peuters opgevangen. Daarmee samenhangend worden er meer kinderen opgevangen per medewerker (BKR) vergeleken met de groepen in de andere profielen. Er wordt vaker een opendeurenbeleid gehanteerd volgens de medewerkers en er is ook meer contact met de school. Daarnaast is het zelfgerapporteerde aanbod van spel en activiteiten groter dan in profielen 3 en 4.

In profiel 3 werken medewerkers meer uren en hebben minder werkervaring, net als in profiel 2. Daar staat tegenover dat ruim 77% een HBO-geschoolde medewerker op de locatie heeft die niet werkt als leidinggevende of coach. In profiel 3 blijken er meer babygroepen te zijn (63%) en verder een deel verticale groepen (21%), waardoor er juist meer baby's in de groep zitten dan in profielen 1 en 2. Dit blijkt ook uit de lagere BKR. Hoewel het activiteitenaanbod minder uitgebreid is dan in profiel 2, blijkt de kwaliteit van interacties gericht op het ondersteunen van de brede ontwikkeling van kinderen juist wel hoger. In dit profiel is er minder contact met de school wat mogelijk te maken heeft met de jongere leeftijd van de opgevangen kinderen.

Ook in profiel 4 werken medewerkers gemiddeld meer uren en zijn minder ervaren. In dit profiel ervaren medewerkers een lagere werkinclusie (minder betrokkenheid bij de organisatie). De groepen in profiel 4 bestaan voor 41% uit babygroepen en 41% uit verticale groepen waarin naar verhouding meer baby's worden opgevangen wat samengaat met een lagere BKR. Het aanbod van spel en activiteiten, zoals gerapporteerd door de medewerkers, is wat lager dan in de profielen 1 en 2 wat mogelijk te maken heeft met de opvang van relatief veel jonge baby's. Ook hier is de geobserveerde interactiekwaliteit gericht op het welbevinden en de brede ontwikkeling juist hoger.

Concluderend, zijn er verschillende kwaliteitsprofielen te onderscheiden in de kinderdagopvang. De verschillen zijn vooral zichtbaar in de educatieve kwaliteit en de kwaliteit van het aanbod van spel en activiteiten. De verschillen tussen het profiel van de laagste en de hoogste kwaliteit zijn groot, soms tot wel twee schaalpunten, en maakt het verschil tussen net voldoende en hoge kwaliteit. De soort groep en de leeftijd van de kinderen in de groep blijken het meest te verschillen tussen de profielen. In groepen met meer baby's is de kwaliteit vaak hoger, vooral in horizontale groepen. De kwaliteit van de interacties zijn sensitief en meer stimulerend en ook het activiteitenaanbod is uitdagender. Verder blijken de omvang van de werktijd en werkervaring onderscheidend te zijn. Minder werkervaring lijkt eerder gunstig te zijn dan ongunstig, maar wel in combinatie met het werken van meer uren. In het laagste kwaliteitsprofiel blijken medewerkers minder uren te werken, maar wel meer ervaren te zijn. In eerdere, verdiepende analyses van de opvang voor baby's bleek werktijd ook een belangrijke voorspeller van kwaliteit. Naarmate medewerkers meer uren werken, bleek de kwaliteit hoger. Een mogelijke verklaring is dat het werken van meer uren eraan bijdraagt dat de medewerkers de (jonge) kinderen beter leren kennen en daardoor beter kunnen inspelen op hun behoeften. Een andere bevinding is dat het aandeel groepen met een HBO'er op locatie verschilt. In profiel 3 is het aandeel groepen ruim 77% tegenover bijna 48% in profiel 1. Wat vooral van belang lijkt te zijn voor de emotionele kwaliteit. Dit kan duiden op een vorm van functiedifferentiatie in een team waarbij HBO'ers wellicht bepaalde (groepsoverstijgende) taken op zich nemen.

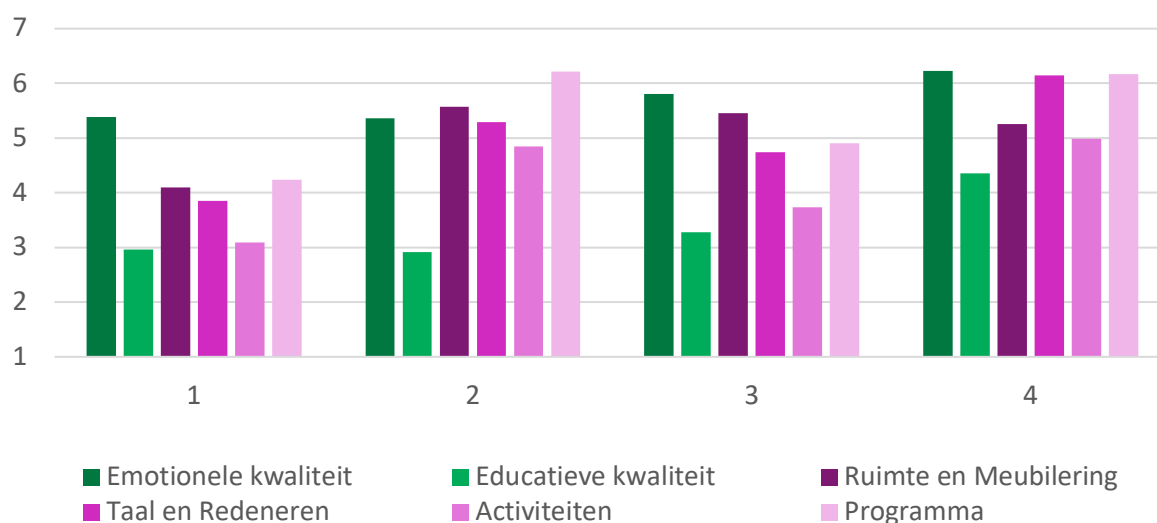
3.2. Kwaliteitsprofielen: 4 profielen

Voor de tweede analysestrategie, zijn alle locaties van de steekproef meegenomen. Aan de hand van zes kwaliteitsindicatoren, *CLASS emotionele kwaliteit*, *CLASS educatieve kwaliteit*, *ruimte en meubilering*, *Taal en redeneren*, *activiteiten* en *programma*, worden clusteranalyses gedaan voor een 2-cluster, 3-cluster, 4-cluster en een 5-clusteroplossing. De resultaten van deze analyses staan in Tabel 3.1 (zie bijlage).

De 2-clusteroplossing is snel gevonden en verdeelt de steekproef in twee kwaliteitsprofielen, namelijk een met een lage en een met een hoge kwaliteit. Zo'n 58% van de groepen (n=54) past hiermee in een profiel van hoge kwaliteit. Deze oplossing geeft een vrij grove indeling tussen kwaliteitsprofielen.

De 3-clusteroplossing komt ook vlot tot stand en differentieert meer tussen groepen. Het profiel met de hoogste kwaliteit, behalve voor de kwaliteit van de inrichting van de ruimte en meubilering, komt het minst vaak voor met bijna 27%, gevolgd door het profiel van de laagste kwaliteit (33%). De meerderheid van de groepen (40%) past in een meer gedifferentieerd kwaliteitsprofiel. De gemiddelde afstand van cases (groepen) tot de gemiddelde score van het profiel is kleiner dan bij de 2-clusteroplossing (1.71 in plaats van 2.82) wat duidt op een betere passing.

De 4- en 5-clusteroplossing worden eveneens binnen de 10 iteraties gevonden. De gemiddelde cluster afstand is iets kleiner dan in de 3-clusteroplossing. Drie clusters zijn vergelijkbaar tussen de 4- en 5-clusteroplossing, namelijk: overall lage kwaliteit; overall hoge kwaliteit; en lage CLASS kwaliteit en midden tot hoge kwaliteit op de ITERS/ECERS-R. De 5-clusteroplossing geeft een verdere verfijning van de groepen in de middenrange, maar dit leidt tot een diffuus beeld (zie Tabel 3.1 in de bijlage). Ook leidt de 5-clusteroplossing tot kleinere subgroepen (een cluster van 15 en een cluster van 11 groepen). De gemiddelde afstand van cases (groepen) tot de gemiddelde score van het profiel is kleiner dan bij de 3-clusteroplossing (1.61 voor de 4-clusteroplossing en 1.52 voor de 5-clusteroplossing). Omwille van spaarzaamheid en inhoudelijke interpretatie wordt gekozen om verder te gaan met de 4-clusteroplossing. Figuur 3.2 en Tabel 3.2 (zie bijlage) geven een overzicht van de gemiddelde kwaliteit per cluster.

Figuur 3.2 Gemiddelde kwaliteit per indicator per profiel voor een 4-clusteroplossing. Alle kwaliteitsaspecten zijn gemeten op een 7-puntsschaal. – KDV

3.2.1. Profiel 1

Groepen in dit profiel bieden de laagste kwaliteit op alle aspecten, wat geldt voor ruim 18% van de groepen. Samen met de groepen in profiel 2 is de emotionele en educatieve kwaliteit op basis van de CLASS lager dan in de andere twee profielen. De emotionele kwaliteit is volgens de benchmarks van het instrument voldoende wat inhoudt dat er over het algemeen een positieve sfeer is in de groep. Ook reageren de medewerkers meestal responsief op behoeften van kinderen en volgen zij de kinderen in hun interesses.

De educatieve kwaliteit is laag volgens de CLASS wat inhoudt dat er in deze groepen weinig aandacht is voor de brede ontwikkeling van kinderen via het actief begeleiden van exploratie, spel en activiteiten of een verrijkend taalaanbod. Dit laatste blijkt ook uit de ITERS/ECERS-R: er wordt een matige hoeveelheid gepraat tijdens routines of spel en er zijn enige gesprekjes over dingen die kinderen bezighouden (zoals alledaagse gesprekjes). Wat betreft het activiteitenaanbod, zijn er in dit profiel weinig materialen en/of er is weinig variatie in materialen. De medewerker stimuleert de kinderen niet actief om de materialen te gebruiken of het kan ook zijn dat er te weinig ruimte is voor kinderen om met deze materialen te spelen.

Deze groepen hebben een middenscore voor de inrichting van de ruimte en de aanwezige meubilering. De kwaliteit van de binnenruimte is voldoende en er is ook voldoende bewegingsruimte, bijvoorbeeld voor verschillende spelactiviteiten tegelijkertijd (zoals actief spel en rustig lezen of huiswerk maken) en enige ruimte voor kinderen om zich terug te trekken (ruimte voor privacy). De aanwezige meubels zijn eveneens voldoende en iets meer gericht op activiteiten op kindermaat (lage tafel en stoelen) of op het vergroten van de zelfstandigheid (zoals een krukje bij de gootsteen). De aankleding en inrichting van de ruimte is in enige mate kindgericht (bijvoorbeeld met kleurrijke platen of foto's) en enigszins voorzien van zachte materialen (zoals knuffels). Verder bieden de medewerkers in dit profiel een basis-dagschema waar de kinderen mee vertrouwd zijn met ruimte voor vrij spel en enige activiteiten voor kleine of grotere groepjes.

3.2.2. Profiel 2

Zo'n 29% van de groepen past in profiel 2. In dit profiel bieden medewerkers een voldoende emotionele kwaliteit net als in profiel 1. Er heerst over het algemeen een positieve sfeer in de groep. De medewerkers hebben meestal voldoende oog voor de behoeften van kinderen en zijn redelijk kindvolgend in hun interacties met kinderen.

De educatieve kwaliteit en dan vooral de aandacht voor taal en redeneren en het activiteitenaanbod zijn volgens de ITERS/ECERS-R benchmarks hoger dan in profiel 1. Het taalaanbod van de medewerkers, is rijker en ze stellen bijvoorbeeld meer vragen aan kinderen die ze aanmoedigen om taal te gebruiken (wie-wat-waar vragen voor jongere kinderen en waarom-hoe vragen voor oudere kinderen). Het activiteitenaanbod is duidelijk gevarieerder en er zijn meer materialen voor bijvoorbeeld fijne/grove motoriek, knutselen, muziek en beweging, blokken, rollenspel, getallen en cijfers, natuur/wetenschap, en zand/water dan in de profielen 1 en 3.

De kwaliteit van de ruimte en meubilering is hoger dan in profiel 1 en iets hoger dan in profiel 4. De kwaliteit is vergelijkbaar met profiel 3 en kan volgens de benchmarks van de schaal als goed worden bestempeld. De grootte van de ruimte biedt voldoende mogelijkheden voor verschillende spelactiviteiten tegelijkertijd (zoals actief spel en rustig met poppen spelen) en er is meer ruimte voor kinderen om zich terug te trekken (ruimte voor privacy). Er zijn vaker meubels die op kindermaat (lage tafel en stoelen) of meubels gericht op het vergroten van de zelfstandigheid (zoals een krukje bij de gootsteen) vergeleken met profiel 1. De aankleding en inrichting van de ruimte is in enige mate kindgericht (bijvoorbeeld met kleurrijke platen of foto's) en er zijn zachte materialen aanwezig (zoals knuffels). Verder bieden de medewerkers in dit profiel een individueel dagschema met een gebalanceerd aanbod van vrij spel en activiteiten in kleine of grotere groepjes.

3.2.3. Profiel 3

Bijna 26% van de groepen past in profiel 3. Medewerkers in dit profiel bieden een voldoende tot goede emotionele kwaliteit, net als in profiel 4, zoals blijkt uit de CLASS. Er is een prettige sfeer en medewerkers hebben positieve interacties met de kinderen waarin zij aandacht en respect tonen voor hen. De medewerkers hebben voldoende oog voor de behoeften van kinderen en zijn redelijk kindvolgend in hun interacties met kinderen.

Net als in profiel 2 is er een redelijk rijk taalaanbod, maar het activiteitenaanbod is minder gevarieerd dan in profiel 2. Er zijn wel materialen voor bijvoorbeeld fijne/grove motoriek, knutselen, muziek en beweging, blokken, rollenspel, getallen en cijfers, natuur/wetenschap, en zand/water, maar minder uitgebreid en gevarieerd dan in profiel 2.

De kwaliteit van de ruimte en meubilering is net als in profiel 2 goed. Er is voldoende ruimte voor verschillende spelactiviteiten tegelijkertijd (zoals actief spel of rustig met poppen spelen) en er is meer ruimte voor kinderen om zich terug te trekken (ruimte voor privacy). Er zijn vaker meubels die op kindermaat (lage tafel en stoelen) of meubels gericht op het vergroten van de zelfstandigheid (zoals een krukje bij de gootsteen). De aankleding en inrichting van de ruimte is in enige mate kindgericht (bijvoorbeeld met kleurrijke platen of foto's) en er zijn zachte materialen aanwezig (zoals knuffels). Verder bieden de medewerkers in dit profiel een basis-dagschema waar de kinderen mee vertrouwd zijn met ruimte voor vrij spel en enige activiteiten voor kleine of grotere groepjes.

3.2.4. Profiel 4

Bijna 27% van de groepen valt in dit profiel dat op de meeste aspecten het hoogst scoort. De emotionele kwaliteit is hoog volgens de CLASS. Medewerkers hebben positieve interacties met de kinderen en tonen hierin respect voor hen (luisteren aandachtig, maken oogcontact en behandelen kinderen eerlijk). Medewerkers reageren consequent responsief ten aanzien van de behoeften van kinderen.

De educatieve kwaliteit is in dit profiel het hoogst en is volgens de benchmarks van het instrument voldoende. Dat betekent dat medewerkers regelmatig aandacht hebben voor de brede ontwikkeling van kinderen door het aanbieden en actief begeleiden van exploratie, spel en activiteiten die de taal- en denkontwikkeling stimuleren. Ook op basis van de ITERS/ECERS-R is het taalaanbod dat

medewerkers bieden rijker dan in de andere profielen. Medewerkers stellen bijvoorbeeld meer vragen aan kinderen die ze aanmoedigen om taal te gebruiken (wie-wat-waar vragen voor jongere kinderen en waarom-hoe vragen voor oudere kinderen). Het activiteiten aanbod is duidelijk gevarieerder en er zijn meer materialen voor bijvoorbeeld fijne/grove motoriek, knutselen, muziek en beweging, blokken, rollenspel, getallen en cijfers, natuur/wetenschap, en zand/water.

De kwaliteit van de ruimte is iets lager dan in profiel 2, maar scoort boven een '5', dus goed volgens de benchmarks van de schaal. In het algemeen biedt de grootte van de ruimte voldoende mogelijkheden voor verschillende spelactiviteiten tegelijkertijd en is er ruimte voor kinderen om zich terug te trekken. Er zijn wat meubels op kindermaat of meubels die kinderen helpen bij hun zelfstandigheid. Er is enige kindgerichte aankleding (bijvoorbeeld met kleurrijke platen of foto's) en er zijn zachte materialen aanwezig (zoals knuffels). Verder bieden de medewerkers in dit profiel een individueel dagschema met een gebalanceerd aanbod van vrij spel en activiteiten in kleine of grotere groepjes.

3.3. Kwaliteitsprofielen en de relaties met structurele kenmerken

Hieronder vergelijken we de vier gevonden kwaliteitsprofielen op een aantal kenmerken van de medewerkers, de groep en de kinderen die worden opgevangen. Allereerst wordt op hoofdlijnen een beeld geschetst van de gevonden verschillen tussen groepen voor de vier profielen, gevolgd door een diepere beschrijving van de achtergrondkenmerken per profiel om meer duiding te geven. Er zijn soms vragen niet ingevuld door de pedagogisch medewerkers en leidinggevenden, dus voor de volledigheid wordt de steekproefgrootte steeds gerapporteerd in de tabellen. Om die reden moeten we op sommige aspecten voorzichtiger zijn in de conclusies die we kunnen trekken. Om conclusies te trekken over verschillen in kenmerken is daarom niet alleen gekeken naar significantie, maar ook naar de effectgrootte van het verschil. Daarbij wordt een effectgrootte van Cohen's $d = 0.20$ als klein bestempeld, Cohen's $d = 0.50$ als middelmatig en Cohen's $d = 0.80$ kenmerkt een groot effect.

Tabel 3.3 laat de verdeling van de verschillende typen opvanggroepen (horizontaal en verticaal) per profiel zien. Het betreft de verdeling van de 89 groepen waar vragenlijstgegevens van bekend zijn. Uit de Tabel valt te zien dat de groepstypen niet evenredig over de vier profielen verdeeld zijn. Zo blijken in profiel 1 de meeste verticale groepen vertegenwoordigd in vergelijking met de andere profielen. In Profiel 2 zijn naar verhouding de meeste horizontale peutergroepen te vinden en horizontale babygroepen komen het meest voor in profiel 3. Voor profiel 4 zijn de verschillende typen opvanggroepen het meest evenredig verdeeld zijn. De verdeling van de opvanggroepen is relevant om mee te wegen in de interpretatie van de relatie tussen de structurele kenmerken en de gevonden kwaliteitsprofielen.

Tabel 3.3 Verdeling typen opvanggroepen per profiel – KDV

	Totaal (<i>N</i> = 89)	Profiel 1 (<i>N</i> = 25)	Profiel 2 (<i>N</i> = 23)	Profiel 3 (<i>N</i> = 24)	Profiel 4 (<i>N</i> = 17)
Type opvanggroep	<i>N</i> (%)	<i>N</i> (%)	<i>N</i> (%)	<i>N</i> (%)	<i>N</i> (%)
Horizontale babygroep	24 (27.0)	1 (4.0)	1 (4.3)	15 (62.5)	7 (41.2)
Horizontale peutergroep	30 (33.7)	9 (36.0)	14 (60.9)	4 (16.7)	3 (17.6)
Verticale groep	35 (39.3)	15 (60.0)	8 (34.8)	5 (20.8)	7 (41.2)

3.3.1. Achtergrondkenmerken medewerkers

Tabel 3.4 laat zien dat groepen verschillen in de achtergrondkenmerken van de medewerkers, met name op het gebied van werktijd en ervaring. Zo werken pedagogisch medewerkers van groepen in profiel 1 gemiddeld minder uur per week in vergelijking met pedagogisch medewerkers van groepen in profiel 2 (Cohen's $d = 0.49$), profiel 3 (Cohen's $d = 0.69$) en profiel 4 (Cohen's $d = 0.51$). Ook met betrekking tot werkervaring wijken de pedagogisch medewerkers in profiel 1 af van de andere profielen. Gemiddeld hebben zij meer jaren werkervaring in de kinderopvang in vergelijking met pedagogisch medewerkers in groepen in profiel 2 (Cohen's $d = 0.45$), profiel 3 (Cohen's $d = 0.47$) en profiel 4 (Cohen's $d = 0.66$).

Verder blijkt uit de beschrijvende statistiek dat er een verschil zit in de aanwezigheid van HBO-geschoolde pedagogisch medewerkers op de locatie. Deze zijn vaker aanwezig bij locaties in profiel 3 en 4 (ongeveer drie kwart van de locaties) in vergelijking met profiel 1 en 2 (ongeveer de helft van de locaties). Enkel het verschil tussen profiel 1 en 3 is statistisch significant (Cohen's $d = 0.62$).

Tabel 3.4 Achtergrondkenmerken van de medewerkers per profiel – KDV

	Totaal ($N = 88$)	Profiel 1 ($N = 25$)	Profiel 2 ($N = 23$)	Profiel 3 ($N = 23$)	Profiel 4 ($N = 17$)
Achtergrondkenmerken	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>
Leeftijd	35.17	36.29	35.51	34.92	33.40
Werktijd	27.01	24.20 ^{abc}	27.53 ^a	28.83 ^b	27.95 ^c
Werkervaring	11.91	14.29 ^{abc}	11.30 ^a	11.25 ^b	10.16 ^c
Opleiding	5.34	5.30	5.39	5.35	5.32
Achtergrondkenmerken	%	%	%	%	%
Vast contract	74.62	76.00	71.01	81.88	67.65
HBO groep	22.73	21.74	26.09	23.53	20.00
HBO locatie	62.20	47.83 ^a	54.55	77.27 ^a	73.33

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

3.3.2. Werkbeleving en professionalisering

De multivariate analyses laten weinig significante verschillen zien tussen de profielen op het gebied van werkbeleving en profilering (zie Tabel 3.5). Enkel de mate van ervaren werkinclusie verschilt voor pedagogisch medewerkers uit profiel 2 in vergelijking met profiel 4 (Cohen's $d = 0.51$), waarbij de ervaren werkinclusie hoger is onder pedagogisch medewerkers van groepen in profiel 2.

Tabel 3.5 Werkbeleving en professionalisering van de medewerkers per profiel – KDV

	Totaal ($N = 81$)	Profiel 1 ($N = 22$)	Profiel 2 ($N = 21$)	Profiel 3 ($N = 22$)	Profiel 4 ($N = 16$)
Werkbeleving en professionalisering	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>
Werkbeleving	4.98	5.04	4.97	4.99	4.87
Werk inclusief	5.37	5.38	5.50 ^a	5.32	5.26 ^a
Werkstress	2.66	2.60	2.73	2.62	2.71
Teamcohesie	4.86	4.85	4.98	4.81	4.81
Continue professionalisering	2.11	2.17	2.13	2.17	1.90
Team-based professionalisering	2.67	2.72	2.61	2.81	2.48
Frequentie teamoverleg	4.38	4.36	4.77	4.21	4.13
Zelfvertrouwen	5.31	5.37	5.37	5.27	5.22

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

3.3.3. Groepskenmerken

Tabel 3.6 laat zien dat er significante verschillen zijn in de beroepskracht-kind ratio tussen de verschillende profielen. De BKR is het hoogst in groepen met profiel 2 met bijna 6 kinderen per pedagogisch medewerker. Dit verschil significant van de BKR van groepen met profiel 3 (Cohen's $d = 0.76$) en profiel 4 (Cohen's $d = 0.54$) die gemiddeld zo'n 5 kinderen per pedagogisch medewerker opvangen. Ook ligt de BKR in groepen met profiel 1 hoger dan in groepen met profiel 4 (Cohen's $d = 0.57$). Ook blijken er verschillen in de verdeling van de leeftijden die de groepen opvangen. Er worden in verhouding meer baby's in opgevangen in groepen met profiel 3 en 4 (bijna de helft van de groep) in vergelijking met profiel 1 en 2 (bijna een kwart van de groep). De verschillen betreffen 'rote effecten met een Cohen's d variërend van 0.83 tot 1.54. Het aandeel baby's gaat hier over het percentage van de groep dat jonger dan 1 jaar is. Daarbij worden enkel de groepen meegenomen die daadwerkelijk baby's opvangen (babygroepen en verticale groepen). Gemiddeld genomen vangen de babygroepen uit profiel 1 en 2 dus vaker dreumesen op in vergelijking met profiel 3 en 4 en vangen de verticale groepen vaker dreumesen en peuters op. Het aandeel dreumesen blijkt tevens te verschillen tussen groepen uit profiel 1 en 3, waarbij er meer dreumesen worden opgevangen in profiel 3 (Cohen's $d = 0.51$). Wel moet worden opgemerkt dat het om relatief weinig gegevens gaat waarop deze uitspraken over leeftijdssamenstelling zijn gebaseerd, juist vanwege de verschillende type opvanggroepen (horizontaal/verticaal) die worden meegenomen in de kinderdagopvang. De resultaten moeten dus met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Tot slot laten multivariate analyses weinig verschillen zien voor de zorgbehoeften op de groep. Enkel de totale zorgbehoefte verschilt tussen profiel 1 en 3 (Cohen's $d = 0.45$). Gemiddeld heeft zo'n 28% van de kinderen in de groepen met profiel 1 een zorgbehoefte, terwijl dit bij groepen met profiel 3 slechts 17% van de kinderen betreft.

Tabel 3.6 Groepskenmerken per profiel – KDV

	Totaal (<i>N</i> = 88)	Profiel 1 (<i>N</i> = 25)	Profiel 2 (<i>N</i> = 23)	Profiel 3 (<i>N</i> = 23)	Profiel 4 (<i>N</i> = 17)
Groepsgrootte en ratio	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>
Groepsgrootte	11.04	11.21	11.48	10.85	10.46
Beroepskracht-kind ratio (BKR)	5.28	5.50 ^a	5.71 ^{bc}	4.99 ^b	4.79 ^{ac}
Leeftijden	%	%	%	%	%
Aandeel baby's	35.11	23.47 ^{ab}	22.98 ^{cd}	45.74 ^{ac}	40.46 ^{bd}
Aandeel dreumesen	33.65	28.36 ^a	32.67	39.20 ^a	34.96
Aandeel peuters	62.27	60.56	65.08	61.60	61.08
Achtergrond kinderen	%	%	%	%	%
Aandeel lage SES	17.97	17.83	23.81	9.91	22.85
Aandeel migratieachtergrond	23.20	20.64	19.61	23.58	30.19
Zorgbehoeften	%	%	%	%	%
Totale zorgbehoeften	22.16	28.15 ^a	21.31	17.02 ^a	21.36
Taalondersteuning	13.84	15.16	12.11	10.21	18.93
Gedragsondersteuning	5.08	6.93	4.78	4.29	3.87
Beperkingen	2.26	3.19	1.71	1.92	2.01
Vluchtelingen	2.68	1.53	3.39	1.25	5.05
Overig	3.11	1.76	2.44	2.94	6.07

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

3.3.4. Pedagogisch beleid en klimaat

Multivariate analyses laten zien dat er verscheidene verschillen zijn tussen de profielen op het gebied van pedagogisch beleid en klimaat (zie Tabel 3.7). Daarbij is een patroon zichtbaar voor het opendeurenbeleid en kinderopvang en voor de mate waarin pedagogisch medewerkers het gedrag van kinderen ondersteunen (spelbegeleiding, bevordering doen-alsof spel en zelfregulatie). Opendeurenbeleid en kinderopvang komt minder vaak voor bij groepen met profiel 4 in vergelijking met groepen met profiel 1 (Cohen's d is respectievelijk 0.61 en 0.59) en profiel 3 (Cohen's d is respectievelijk 0.74 en 0.57). Voor de begeleiding van (doen-alsof) spel en zelfregulatie blijkt dat groepen met profiel 3 en 4 lager scoren dan groepen met profiel 1 en 2. De effectgroottes zijn middelmatig tot groot te noemen met Cohen's d variërend van 0.50 tot 0.94.

Tabel 3.7 Pedagogisch beleid en klimaat per profiel – KDV

	Totaal ($N = 88$)	Profiel 1 ($N = 25$)	Profiel 2 ($N = 23$)	Profiel 3 ($N = 23$)	Profiel 4 ($N = 17$)
Pedagogisch beleid en klimaat	M	M	M	M	M
Stabiliteit groep	3.14	3.32	3.12	3.05	3.03
Opendeurenbeleid	2.43	2.62 ^a	2.25	2.65 ^b	2.09 ^{ab}
Kinderparticipatie	3.20	3.28 ^a	3.20	3.27 ^b	2.98 ^{ab}
Diversiteitsbeleid	2.10	2.21	2.01	2.12	2.04
Spelbegeleiding	3.73	3.88 ^{ab}	3.85 ^{cd}	3.59 ^{ac}	3.54 ^{bd}
Doen-alsof spel	3.74	3.92 ^{ab}	3.96 ^{cd}	3.50 ^{ac}	3.50 ^{bd}
Affectief-inclusief	6.06	6.14	6.00	6.16	5.92
Zelfregulatie	4.62	4.97 ^{ab}	4.96 ^{cd}	4.19 ^{ac}	4.24 ^{bd}

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

Tabel 3.8 laat zien dat er geen significante verschillen zijn gevonden tussen de profielen ten aanzien van de manier waarop de organisatie zich naar buiten toe profileert.

Tabel 3.8 Profilering van de locatie per profiel – KDV

	Totaal ($N = 82$)	Profiel 1 ($N = 23$)	Profiel 2 ($N = 22$)	Profiel 3 ($N = 22$)	Profiel 4 ($N = 15$)
Profilering locatie	M	M	M	M	M
Sociaal-spel	4.38	4.45	4.26	4.36	4.47
Dienstverlenend	3.52	3.33	3.79	3.55	3.38
Betaalbaar	3.68	3.91	3.68	3.41	3.73
Educatief	3.97	3.92	4.11	3.82	4.03
Inclusief	3.45	3.45	3.61	3.33	3.38

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

3.3.5. Contact met ouders, school en netwerk

Tabel 3.9 laat zien dat er geen verschillen bestaan tussen de profielen in de mate waarin locaties contact hebben met de ouders en het bredere netwerk. Wel zijn enkele verschillen zichtbaar voor de mate waarin er contact is met scholen waar de meeste kinderen na de opvang naar toe gaan. Contact met de scholen komt gemiddeld zelden voor en wordt het minst vaak gerapporteerd door groepen met profiel 3. Het verschil met profiel 1 (Cohen's $d = 0.53$) en profiel 2 (Cohen's $d = 0.61$) is daarbij significant.

Tabel 3.9 Samenwerking met stakeholders (ouders, school en netwerk) per profiel – KDV

	Totaal ($N = 86$)	Profiel 1 ($N = 24$)	Profiel 2 ($N = 23$)	Profiel 3 ($N = 23$)	Profiel 4 ($N = 16$)
Samenwerking met stakeholders	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>
Contact school	1.87	2.01 ^a	2.07 ^b	1.61 ^{ab}	1.77
Samenwerking met stakeholders	%	%	%	%	%
Contact ouders	62.07	60.00	62.61	65.56	59.38
Contact netwerk	31.71	29.81	35.28	28.14	34.60

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

3.3.6. Activiteitsaanbod

Multivariate analyses laten enkele patronen en verschillen tussen de profielen zien voor het activiteiten aanbod op de groep (zie Tabel 3.10). Zo blijkt een vergelijkbaar patroon voor de mate waarin activiteiten op het gebied van samenspel, taal en geletterdheid en ontluikend rekenen voorkomen. Gemiddeld genomen ligt de frequentie van dergelijke activiteiten lager in groepen met profiel 3 en 4 in vergelijking met groepen met profiel 1 en 2. De effectgroottes zijn middelmatig tot groot te noemen met Cohen's d variërend van 0.47 tot 0.95. Verder blijken creatief-musische activiteiten minder vaak voor te komen bij groepen in profiel 4 in vergelijking met groepen met profiel 1 (Cohen's $d = 0.76$), profiel 2 (Cohen's $d = 0.87$) en profiel 3 (Cohen's $d = 0.83$). Tot slot is er sprake van minder buitenactiviteiten en uitstapjes in groepen met profiel 4 in vergelijking met groepen met profiel 1 (Cohen's $d = 0.60$) en profiel 3 (Cohen's $d = 0.47$).

Tabel 3.10 Activiteitsaanbod per profiel – KDV

	Totaal ($N = 83$)	Profiel 1 ($N = 23$)	Profiel 2 ($N = 22$)	Profiel 3 ($N = 23$)	Profiel 4 ($N = 15$)
Activiteitsaanbod	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>
Exploratie-motorisch	5.52	5.53	5.48	5.67	5.35
Samenspel	5.26	5.50 ^a	5.54 ^{bc}	5.04 ^b	4.80 ^{ac}
Creatief-musisch	3.84	3.95 ^a	4.00 ^b	3.94 ^c	3.30 ^{abc}
Taal en geletterdheid	4.88	5.09 ^a	5.23 ^{bc}	4.65 ^b	4.42 ^{ac}
Ontluikend rekenen	2.80	3.03 ^a	3.19 ^{bc}	2.55 ^b	2.28 ^{ac}
Wetenschap en technologie	2.76	2.83	2.85	2.87	2.38
Burgerschapsvorming	2.85	2.91	2.93	2.96	2.49
Buiten en uitstapjes	3.44	3.63 ^a	3.40	3.52 ^b	3.10 ^{ab}

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

3.4. Typologieën van kinderdagopvanggroepen

Deze sectie geeft een geïntegreerd beeld van kinderdagopvanggroepen op basis van de structurele kenmerken en de geboden proceskwaliteit. Zo kunnen er zogenaamde typologieën worden geschetst.

3.4.1. Typologie 1 – Overall laag

Ruim 18% van de groepen past in dit profiel. De medewerkers van dit profiel werken gemiddeld minder uren per week (ca. 24 uur per week), maar hebben wel meer werkervaring (ruim 14 jaar) dan medewerkers in de andere profielen. Bijna 48% van de locaties heeft een HBO-geschoolde medewerker. Er zijn iets meer kinderen per medewerker (BKR) in dit profiel, wat samenhangt met een kleiner aandeel baby's in de groep. Het aandeel kinderen met een ondersteunings- of zorgbehoefte, volgens de medewerkers, is relatief hoog (ruim 28%). Volgens de medewerkers is er relatief veel aandacht voor kinderparticipatie in de groepen. Groepen in dit profiel geven ook aan meer contact met school te hebben. Wat betreft het aanbod van spel en activiteiten, is er in dit profiel relatief veel aandacht voor begeleid spel en fantasiespel, en het bevorderen van zelfregulatie bij kinderen. Medewerkers geven ook aan meer aanbod te doen met betrekking tot creatieve-musische activiteiten, taal en geletterdheid, en ontluikend rekenen.

De groepen in profiel 1 bestaan voor 60% uit verticale groepen en 36% uit peutergroepen. Er worden dus naar verhouding dus meer peuters opgevangen in de groepen van profiel 1. Dat kan een belangrijke verklaring zijn voor de gevonden patronen van meer aandacht voor kinderparticipatie, meer contact met school en naar verhouding meer aandacht voor zelfregulatie, verschillende soorten spel en activiteiten. Echter, de kwaliteit van de interacties is relatief lager dan in de andere profielen. Dat kan betekenen dat er relatief veel sturing is tijdens activiteiten, bijvoorbeeld tijdens creatieve activiteiten is er weinig ruimte voor eigen inbreng of variatie in materiaal (iedereen verft dezelfde bloem met rood en geel). Of tijdens het voorlezen is er relatief weinig diepgang en worden vooral gesloten vragen gesteld aan kinderen ("welke vorm heeft de zon?"). Dit beeld wordt bevestigd door de lagere kwaliteit van de activiteiten, volgens de ITERS/ECERS-R, wat ook gaat over de variatie in materialen en de ondersteunende interacties van de medewerkers.

3.4.2. Typologie 2 – Middelmatige interactiekwaliteit, uitdagend programma

Ongeveer 29% van de groepen past in dit profiel. De medewerkers in dit profiel werken gemiddeld meer uren dan in profiel 1 (ruim 27 uur per week), maar hebben gemiddeld minder werkervaring (ruim 11 jaar). In dit profiel ervaren medewerkers een hogere werkinclusie. Er zijn iets meer kinderen per medewerker (BKR) in dit profiel, wat samenhangt met een kleiner aandeel baby's in de groep. In deze groepen wordt er vaker gebruik gemaakt van opendeurenbeleid. Groepen in dit profiel geven ook aan meer contact met school te hebben. Wat betreft het aanbod van spel en activiteiten, is er in dit profiel relatief veel aandacht voor begeleid spel en fantasiespel, en het bevorderen van zelfregulatie bij kinderen. Medewerkers geven ook aan meer aanbod te doen met betrekking tot creatieve-musische activiteiten, taal en geletterdheid, en ontluikend rekenen.

De groepen in profiel 2 bestaan voor 61% uit peutergroepen en bijna 35% uit verticale groepen. Er worden dus naar verhouding dus meer peuters opgevangen in de groepen van profiel 2. Dat kan een belangrijke verklaring zijn voor de gevonden patronen van meer opendeurenbeleid, meer contact met school en naar verhouding meer aandacht voor zelfregulatie, verschillende soorten spel en activiteiten. Het rijkere activiteitenaanbod blijkt ook uit de hogere scores op de ITERS/ECERS-R activiteitschaal. De kwaliteit van de interacties tijdens spel en activiteiten is relatief laag voor de CLASS, maar hoger voor de ITERS/ECERS-R schaal Taal en redeneren. De ITERS/ECERS-R meet de kwaliteit van de interacties op een globalere wijze en het oordeel is gebaseerd op een hele ochtend, terwijl de CLASS specifiek kijkt naar de kwaliteit van de interacties gedurende een korter moment van een kwartier om vervolgens een gemiddelde te nemen van 4-6 van deze verschillende korte momenten. Met de CLASS wordt specifiek gekeken naar bijvoorbeeld de soort vragen die gesteld worden (open of gesloten vragen; denkvragen of feitelijke vragen), hoe rijk het taalaanbod is (frequentie van herhalen van kinduitingen en het gebruik van gevarieerde en uitgebreide taal).

3.4.3. Typologie 3 – Hoge emotionele kwaliteit, weinig uitdagend programma

Bijna 26% van de groepen past in dit profiel. De medewerkers in dit profiel werken gemiddeld meer uren dan in profiel 1 (bijna 29 uur per week), maar hebben gemiddeld minder werkervaring (ruim 11 jaar). Ruim 77% van de locaties heeft een HBO-geschoolde medewerker. Er zijn minder kinderen per medewerker (BKR) in dit profiel, wat samenhangt met een groter aandeel baby's in de groep. In deze groepen wordt er vaker gebruik gemaakt van opendeurenbeleid. Volgens de medewerkers is er relatief veel aandacht voor kinderopname in de groepen. In dit profiel is er minder contact met de school. Wat betreft het aanbod van spel en activiteiten, is er in dit profiel relatief minder aandacht voor begeleid spel en fantasiespel, en het bevorderen van zelfregulatie bij kinderen. Medewerkers geven ook aan minder aanbod te doen met betrekking tot creatieve-musische activiteiten, taal en geletterdheid, en ontluikend rekenen.

De groepen in profiel 3 bestaan voor 63% uit babygroepen en bijna 21% uit verticale groepen. Er worden naar verhouding dus meer baby's opgevangen in de groepen van profiel 3. Dat kan een belangrijke verklaring zijn voor de gevonden patronen van minder contact met school en naar verhouding minder aandacht voor verschillende soorten spel en activiteiten. De schalen voor spel en de verschillende activiteiten bevatten items die van toepassing zijn op zowel baby's als peuters. Dat betekent dat voor groepen met voornamelijk baby's er ook activiteiten zijn bevestigd die wellicht minder van toepassing zijn voor de jongste kinderen. Uit de observaties met de CLASS blijkt echter dat de educatieve kwaliteit relatief goed is. Dit gaat vooral over de exploratiemogelijkheden voor baby's en de wijze waarop zij worden gestimuleerd om de omgeving te verkennen met daarbij gepaard een rijk taalaanbod. De kwaliteit van taal en redeneren is naar verhouding iets lager. Mogelijk heeft dit ermee te maken dat niet alle momenten van de dag, zoals het verschijnen van kinderen, worden benut om gesprekken te voeren met ze. De CLASS is gebaseerd op een aantal vaste observatiemomenten, zoals eet- en drinkmomenten en spelsituaties, waarbij die interacties wellicht vaker voorkomen.

3.4.4. Typologie 4 – Hoge emotionele kwaliteit, veel stimulering en uitdaging

Bijna 27% van de groepen valt in profiel 4. De medewerkers in dit profiel werken gemiddeld meer uren dan in profiel 1 (bijna 28 uur per week), maar hebben gemiddeld minder werkervaring (ruim 10 jaar). In dit profiel ervaren medewerkers een lagere werkinclusie. Er zijn minder kinderen per medewerker (BKR) in dit profiel, wat samenhangt met een groter aandeel baby's in de groep. Het aandeel kinderen met een ondersteunings- of zorgbehoefte, volgens de medewerkers, is relatief laag (17%). In deze groepen wordt er minder vaak gebruik gemaakt van opendeurenbeleid. Aandacht voor kinderopvang is in deze groepen wat lager, volgens de medewerkers.

Wat betreft het aanbod van spel en activiteiten, is er in dit profiel relatief minder aandacht voor begeleid spel en fantasiespel, en het bevorderen van zelfregulatie bij kinderen. Medewerkers geven ook aan minder aanbod te doen met betrekking tot creatieve-musische activiteiten, taal en geletterdheid, en ontluikend rekenen.

De groepen in profiel 4 bestaan voor 41% uit babygroepen en 41% uit verticale groepen waarin naar verhouding meer baby's worden opgevangen. Dat kan een belangrijke verklaring zijn voor de gevonden patronen van minder kinderopvang en naar verhouding minder aandacht voor verschillende soorten spel en activiteiten. Ook hier geldt hetzelfde als voor profiel 3 dat de schalen voor spel en de verschillende activiteiten wellicht meer gericht zijn op peuters. Uit de observaties met de CLASS en de ITERS/ECERS-R blijkt juist dat de educatieve kwaliteit relatief goed is. Dus de mate waarin kinderen worden uitgedaagd in hun ontwikkeling en gestimuleerd worden is terug te zien tijdens interacties gedurende verschillende momenten van de dag, ook routinemomenten.

4. Hoge en lage kwaliteit in de buitenschoolse opvang

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van de eerste analysestrategie (contrastgroepen) voor de buitenschoolse opvang. Deze analysestrategie leidt tot een zeer grote hoeveelheid aan resultaten. Daarom volgt eerst een samenvatting op hoofdlijnen van de belangrijkste uitkomsten en een beschouwing daarop. In de daarna volgende paragrafen worden de verschillende uitkomsten op een meer gedetailleerde en technische wijze beschreven. We beginnen hierbij met een beschrijving van de zeven kwaliteitsindicatoren waarbij we de 20% hoogst presterende buitenschoolse opvanggroepen vergelijken met de 20% laagst presterende buitenschoolse opvanggroepen. Daarna volgt een sectie die de verschillen in structurele kenmerken tussen beide groepen per kwaliteitsindicator uiteenzet.

4.1. Samenvatting en beschouwing van de resultaten

Dit hoofdstuk presenteert analyses waarin de laagst en hoogst scorende groepen worden vergeleken voor zeven verschillende kwaliteitsindicatoren (o.b.v. de CLASS en de BSO-schaal). De CLASS beschrijft de kwaliteit van de interacties en maakt onderscheid tussen de emotionele en educatieve kwaliteit. Voor de BSO-schaal is er gekeken naar de aspecten Ruimte en meubilering, Materiaal en Activiteiten, Proceskwaliteit. Verder is er voor een aantal (structurele) kenmerken van de medewerker (zoals opleidingsniveau), de groep (bijvoorbeeld de groeps grootte) en de organisatie (aandacht voor professionalisering) gekeken naar verschillen tussen groepen met de laagste en hoogste kwaliteit.

De gevonden verschillen tussen de laagst en hoogst scorende groepen zijn zeer groot met soms wel 2 schaalpunten verschil (gemeten op een 5-puntsschaal). Het verschil in de emotionele kwaliteit is het kleinst, waarbij de groepen met de laagste kwaliteit in de middenrange scoren en groepen met de hoogste kwaliteit hoog scoren. De verschillen in educatieve kwaliteit zijn groter, waarbij de groepen met de laagste kwaliteit een lage score hebben, terwijl de groepen met de hoogste kwaliteit in de middenrange uitkomen. In de groepen met een lage kwaliteit voldoet de kwaliteit van de ruimte en inrichting en de aanwezige materialen en het activiteiten aanbod niet volgens de benchmarks van het instrument. Voor de groepen met een hoge kwaliteit voldoet de kwaliteit voor die onderdelen wel of voldoet zelfs goed volgens de benchmarks. De proceskwaliteit in de groepen met de laagste kwaliteit voldoet en is in de groepen met een hoge kwaliteit zelfs uitstekend. Over het algemeen scoren groepen op meerdere aspecten laag of hoog respectievelijk. Er is dus sprake van enige consistentie in de lage versus hoge kwaliteit.

De achtergrond van medewerkers en hun werkomstandigheden hangen samen met de geobserveerde kwaliteit. In groepen van hoge kwaliteit werkt vaker een HBO-geschoolde medewerker op de locatie te werken en is er meer aandacht voor team-based professionalisering en teamoverleg. Verder blijkt het zelfvertrouwen van medewerkers groter, in groepen die een hogere kwaliteit van de ruimte en inrichting bieden, terwijl die lager is in groepen met een hoge proceskwaliteit. Een duidelijke verklaring hiervoor is er niet. Ook blijkt dat medewerkers minder inclusie rapporteren in groepen waar de educatieve kwaliteit hoger is. Wellicht zijn dit locaties die

relatief een grote mate van autonomie in het vormgeven van hun aanbod. Er blijken geen verschillen in werkuren per week, werkervaring of opleidingsniveau.

Wat betreft kenmerken van de groep blijken er kwaliteitsverschillen in de beroepskracht-kindratio (BKR) en de leeftijdssamenstelling van de groep. Groepen van hoge kwaliteit hebben een iets minder gunstige BKR (1:9), die nog altijd ruim binnen de wet- en regelgeving valt, met naar verhouding minder kleuters. Verder rapporteren medewerkers van groepen met een hoge kwaliteit dat er minder kinderen met zorgbehoeften worden opgevangen. Behalve voor kinderen met behoefte aan gedragsondersteuning, want deze worden juist wel vaker opgevangen in groepen van hogere kwaliteit. Tot slot, groepen met een hogere kwaliteit werken vaker met een opendeurenbeleid en er is meer aandacht voor diversiteit.

De profilering van locaties speelt ook een rol bij kwaliteit. Groepen met een hogere kwaliteit van de inrichting van de ruimte, profileren zich minder sterk op dienstverlening aan ouders, betaalbaarheid of op sociaal-spel. Verder profileren groepen met een hogere educatieve kwaliteit zich minder sterk op inclusie. Verder blijken er geen verschillen in het contact met ouders. Groepen met een hogere kwaliteit van de inrichting van de ruimte rapporteren minder vaak contact te hebben met de school. Wellicht betreft dit vaker eigenstandige locaties die niet direct verbonden zijn aan een school of gevestigd zijn in een school, waardoor er meer ruimte is om de inrichting volledig toe te spitsen op de buitenschoolse opvangcontext.

Wat betreft het activiteitenaanbod blijkt er een samenhang met de geobserveerde kwaliteit. Zo is er meer aanbod rondom samenspel, creatieve activiteiten, ontluikende gecijferdheid, wetenschap en techniek, burgerschap, buiten activiteiten en uitstapjes in groepen die een hoge kwaliteit bieden. Het gaat dan zowel om de interactiekwaliteit als de kwaliteit van de materialen, het geobserveerde activiteitenaanbod en het dagprogramma.

Kortom, er zijn duidelijke en grote kwaliteitsverschillen tussen groepen die de laagste en de hoogste kwaliteit bieden, voor de kwaliteit van de ruimte en inrichting en het geobserveerde activiteitenaanbod. De resultaten lijken erop te wijzen dat organisaties die (blijven) investeren in hun personeel en de omstandigheden waarin zij werken een hogere kwaliteit kunnen realiseren. Zo zijn er vaker HBO-geschoolde medewerkers en wordt er meer aan professionalisering gedaan, vooral in teamverband. Deze aandacht voor opleiding en ontwikkeling van de medewerkers past bij de nieuwe kwaliteitseisen in de wet IKK.

Daarnaast blijkt de leeftijdssamenstelling van de groep van belang voor de kwaliteit. Grotere leeftijdsverschillen in de groep maken het moeilijker om een passend aanbod te doen voor alle kinderen in de groep. Dan is het des te belangrijker om een pedagogische visie en bijbehorend groepsplan te hebben waarin aandacht is voor zowel de ruimte en inrichting die tegemoet komt aan de verschillende ontwikkelingsbehoeften als het aanbod van spel en activiteiten zodat het uitdagend en stimulerend is voor alle kinderen in de groep.

4.2. Kwaliteitsindicatoren: hoge versus lage kwaliteit

Voor alle zeven kwaliteitsindicatoren (drie indicatoren op basis van de CLASS en vier op basis van de BSO-schaal) zijn percentielen berekend om de 20% hoogst-scorende en 20% laagst-scorende groepen te onderscheiden. Een overzicht van de gebruikte percentielen per kwaliteitsindicator is te vinden in Tabel 4.1. Voor sommige kwaliteitsindicatoren bleken de scores rond het hoogste en laagste percentiel ongunstig verdeeld, waardoor het totaal aantal meegenomen groepen soms iets hoger of lager ligt dan 20%.

Tabel 4.1 Statistieken hoge en lage kwaliteit op zeven kwaliteitsindicatoren – BSO

CLASS	Kwaliteit hoogste percentiel				Kwaliteit laagste percentiel			
	N (%)	Range	M	SD	N (%)	Range	M	SD
Emotionele kwaliteit	19 (19.79%)	6.15-6.75	6.37	0.17	19 (19.79%)	4.45-5.47	5.10	0.31
Educatieve kwaliteit	21 (21.88%)	3.90-4.40	4.12	0.17	20 (20.83%)	2.00-2.85	2.58	0.25
Totaal	22 (22.92%)	4.95-5.33	5.13	0.12	21 (21.88%)	3.38-4.23	3.93	0.27
Omgevingsschaal	Kwaliteit hoogste percentiel				Kwaliteit laagste percentiel			
	N (%)	Range	M	SD	N (%)	Range	M	SD
Ruimte/meubilerings	18 (18.75%)	4.60-5.00	4.79	0.15	19 (19.79%)	1.40-2.80	2.28	0.45
Materiaal/activiteiten	19 (19.79%)	3.63-4.38	3.88	0.26	22 (22.92%)	1.75-2.38	2.16	0.22
Proceskwaliteit	26 (27.08%)	5.00-5.00	5.00	0.00	26 (27.08%)	1.86-3.86	3.15	0.62
Totaal	19 (19.79%)	4.18-4.73	4.39	0.17	19 (19.79%)	2.21-3.04	2.70	0.26

Er is ook gekeken naar de consistentie over de percentielen heen, ofwel in welke mate het telkens dezelfde groepen zijn die hoog of laag scoren op de verschillende kwaliteitsindicatoren. De consistentie blijkt iets hoger te zijn voor de indicatoren gebaseerd op de CLASS dan op de BSO-schaal.

Voor de CLASS zijn 34 groepen niet meegenomen in de analyses, aangezien zij op alle drie de indicatoren noch in het hoogste, noch in het laagste percentiel vallen. Verder scoren 10 groepen het laagste op alle drie de indicatoren, wat betekent dat ongeveer de helft van het laagste percentiel voor CLASS-indicatoren uit dezelfde groepen bestaat. Er scoren 8 groepen consequent hoog op alle drie de indicatoren, wat neerkomt op iets minder dan de helft van de groepen in de hogere percentielen. Er zijn geen groepen die zowel in het laagste als hoogste percentiel vallen.

Voor de BSO-schaal zijn slechts 19 groepen niet meegenomen, omdat zij noch in de hoogste, noch in de laagste percentielen vallen op alle indicatoren. Het aantal groepen dat consequent hoog (5 groepen) of laag (6 groepen) scoort, is ook wat lager. De lagere consistentie hier is te verwachten, aangezien de omgevingsschaal een relatief breed kwaliteitsbeeld geeft en een lage kwaliteit op de ene indicator (bijvoorbeeld ruimte en meubilerings) hoeft niet direct verband te houden met een lagere kwaliteit op een andere indicator (zoals proceskwaliteit). Wel blijkt dat groepen vaker op meerdere indicatoren hoog of laag scoren. Zo zijn er 21 groepen die op minimaal de helft van de indicatoren (dus twee of meer) hoog scoren en 23 die op minimaal de helft laag scoren. Ook zijn er bij de omgevingsschaal meer groepen (in totaal 5) die zowel in de hoge als lage percentielen vallen.

Wat betreft de consistentie voor beide meetinstrumenten, blijken er 8 groepen consequent in het laagste percentiel te scoren en 6 groepen consequent in het hoogste percentiel te scoren. Dit betreft de groepen die minimaal op twee van de drie CLASS-indicatoren en minimaal twee van de vier omgevingsschaal indicatoren hoog of laag scoren. Concluderend, is er dus sprake van enige consistentie in de lage versus hoge kwaliteit die groepen bieden.

4.3. Verschillen in structurele kenmerken

In deze sectie worden de verschillen in structurele kenmerken beschreven per kwaliteitsindicator. In totaal worden ruim 50 verschillende structurele kenmerken bekeken en worden statistische verschillen getoetst voor alle 8 de kwaliteitsindicatoren. De veelvoud aan resultaten maakt dat een visuele representatie van de data moeilijk te realiseren is. Daarom is er voor gekozen om de tabellen met de beschrijvende statistieken in de bijlage op te nemen. In de paragrafen hieronder worden de gevonden verschillen per hoofdonderwerp beschreven. Omdat niet elke kwaliteitsindicator hetzelfde patroon laat zien, wordt expliciet benoemd welke verschillen op welke indicator betrekking heeft.

4.3.1. Achtergrondkenmerken medewerkers

Tabel 4.2 (zie bijlage) toont de beschrijvende statistieken voor de achtergrondkenmerken van de pedagogisch medewerkers per kwaliteitsindicator. Multivariate analyses laten zien dat er nauwelijks verschillen zijn tussen groepen die hoge en lage kwaliteit bieden op het gebied van de achtergrondkenmerken. In beide groepen zijn pedagogisch medewerkers gemiddeld zo'n 37 jaar met 10 jaar werkervaring. Het merendeel heeft een vast contract en de gemiddelde werktijd in beide groepen ligt rond de 22 uur per week, wat betekent dat pedagogisch medewerkers in de buitenschoolse opvang gemiddeld iets minder uren werken dan pedagogisch medewerkers in de kinderdagopvang. Het opleidingsniveau is gemiddeld in de buitenschoolse opvanggroepen juist iets hoger. Zo'n 35% van de medewerkers op de geobserveerde groepen heeft een HBO-opleidingsniveau. Dit verschilt echter niet tussen groepen die hoge en lage kwaliteit bieden. Wel zien we een verschil in de mate waarin er op de locatie HBO-geschoolde medewerkers werken. Groepen die hoge kwaliteit bieden, zijn vaker onderdeel van een locatie waar ook HBO-geschoolde pedagogisch medewerkers lopen. Het gaat daarbij zowel om de proceskwaliteit geobserveerd met de CLASS, als de omgevingskwaliteit geobserveerd met de BSO-schaal. De verschillen zijn tevens groot, zowel in effect grootte als in absolute getallen. Groepen met hoge kwaliteit hebben bijna twee keer zo vaak HBO-geschoolde pedagogisch medewerkers op de locatie dan groepen die lage kwaliteit bieden.

4.3.2. Werkbeleving en professionalisering

Tabel 4.3 (zie bijlage) laat zien dat er weinig verschillen zijn in de werkbeleving van pedagogisch medewerkers. De werkbeleving en teamcohesie is gemiddeld hoog en de werkstress relatief laag. Enkel voor de mate waarin pedagogisch medewerkers het gevoel hebben gewaardeerd en geïncludeerd te worden, ongeacht hun achtergrond, laat een verschil zien. In groepen die een hoge educatieve proceskwaliteit bieden, ligt het gemiddelde gevoel van werkinclusie iets lager (groot effect). Met betrekking tot professionalisering laten multivariate analyses ook enkele verschillen zien. Continue professionalisering komt gemiddeld zelden voor en verschilt niet tussen beide groepen, maar de mate waarin team-based professionalisering voorkomt verschilt wel. Hier is een trend zichtbaar dat groepen die hogere kwaliteit bieden, met name op de *totaalscore* van de BSO-schaal (medium effect), vaker aan team-based professionalisering doen. Ook vindt pedagogisch-inhoudelijk overleg vaker plaats in groepen die een hoge proceskwaliteit bieden (groot effect voor emotionele en educatieve kwaliteit, medium-groot effect voor de totaalscore van proceskwaliteit). Tot slot zijn nog enkele trends zichtbaar voor het zelfvertrouwen van pedagogisch medewerkers. Deze lijkt iets hoger in groepen die hoge kwaliteit op de indicator *ruimte en meubilering* bieden (medium effect), maar juist lager bij groepen met een hoge *proceskwaliteit* zoals gemeten met de BSO-schaal (medium effect).

4.3.3. Groepskenmerken

Er blijken meerdere verschillen in de groepssamenstelling van groepen die hoge of lage kwaliteit bieden (zie Tabel 4.4 in de bijlage). Zo is de groep opgevangen kinderen gemiddeld groter bij locaties die een hogere kwaliteit bieden. Dit geldt met name voor de kwaliteitsindicatoren gemeten met de BSO-schaal (groot effect) en in iets mindere mate voor de proceskwaliteit gemeten door de CLASS (groot effect voor emotionele kwaliteit). Voor de kwaliteitsindicatoren gemeten met de BSO-schaal zien we tevens dat de beroepskracht-kind ratio verschilt op meerdere indicatoren (medium tot medium-groot effect). Het verschil betreft een gemiddelde ratio van ongeveer 9 kinderen per pedagogisch medewerker op de groepen die hoge kwaliteit bieden tegenover een ratio van ongeveer 8 kinderen per pedagogisch medewerker voor groepen die lage kwaliteit bieden.

Verder valt op dat in groepen die hoge kwaliteit bieden, het aandeel kleuters (4 tot 6 jaar) vaker kleiner is. Dit betreft zowel de emotionele proceskwaliteit (groot effect) als de indicatoren *ruimte en meubilerings* (groot effect) en *totaalscore* van de BSO-schaal (medium effect). Verder blijkt het aandeel jongere schoolkinderen (6 tot 9 jaar) iets groter in groepen met een hoge kwaliteit op de indicator *materiaal* (medium effect) en het aandeel oudere schoolkinderen (9 tot 12 jaar) hoger bij groepen die een hogere educatieve proceskwaliteit bieden (medium effect).

Er zijn geen verschillen zichtbaar in de achtergrond van kinderen op het gebied van de sociaaleconomische status en migratieachtergrond van hun gezin. Wel blijken er enige verschillen met betrekking tot zorgbehoeften (zie Tabel 4.5 in de bijlage). Zo zijn er minder kinderen met behoefte aan extra taalondersteuning in groepen die hoog scoren op de kwaliteitsindicator *materiaal* (medium effect) en de *totaalscore* van de BSO-schaal (groot effect). In groepen die hogere kwaliteit bieden op de indicatoren *ruimte en meubilerings*, *materiaal* en *totaalscore* van de BSO-schaal (groot effect), zijn juist meer kinderen die extra gedragsondersteuning nodig hebben. Er zijn geen verschillen zichtbaar voor de totale zorgbehoeften op de groep, evenals voor zorgbehoeften rondom beperkingen, vluchtelingen en overige problematiek.

4.3.4. Pedagogisch beleid en klimaat

Tabel 4.6 (zie bijlage) laat zien dat er tussen hoog en laagscorende groepen geen verschillen zijn in de mate waarin de groep stabiliteit vertoont gedurende de dag en weg. Wel blijken groepen die hoog scoren op de indicator *proceskwaliteit* zoals gemeten met de BSO-schaal vaker gebruik te maken van een opendeurenbeleid (groot effect). Verder is de mate van kinderparticipatie relatief laag maar vergelijkbaar in groepen die hoge of lage kwaliteit laten zien. Ook het diversiteitsbeleid scoort gemiddeld aan de lage kant, al is er wel een trend zichtbaar dat groepen die hoge kwaliteit bieden hoger scoren op diversiteitsbeleid. Dit is met name het geval voor de indicatoren *ruimte en meubilerings* (medium effect), *proceskwaliteit* (medium-groot effect) en *totaalscore* van de BSO-schaal (medium effect). Tot slot blijken er geen verschillen in de mate waarin pedagogisch medewerkers spel van kinderen begeleiden, hun zelfregulatie ondersteunen, of affectief en inclusief gedrag op de groep demonstreren.

Op het gebied van profilering zijn er weinig zichtbare verschillen (zie Tabel 4.7 in de bijlage). Groepen die hoog scoren op de kwaliteitsindicator *ruimte en meubilerings* lijken zichzelf minder sterk te profileren op het gebied van sociaal-spel (medium effect), dienstverlening (groot effect) en betaalbaarheid (medium effect). Daarnaast lijken groepen die hoog scoren op educatieve proceskwaliteit gemiddeld een minder sterke profilering te hebben op het gebied van inclusie (medium effect).

4.3.5. Contact met ouders, school en netwerk

Uit Tabel 4.8 (zie bijlage) blijken er geen verschillen in het contact met de ouders of het bredere netwerk. Beide groepen benutten ongeveer de helft van de uitgevraagde contactmanieren met ouders en hebben met ruim een derde van de partners in het bredere netwerk een samenwerking of contact. Voor de samenwerking met de school zien we dat dit gemiddeld iets hoger lijkt dan in de kinderdagopvang, maar nog steeds gemiddeld zelden tot soms voorkomt. Ook verschilt de samenwerking niet tussen groepen die hoge of lage kwaliteit bieden. Wel lijkt het contact met de school iets lager te liggen voor groepen die een hoge kwaliteit bieden op de kwaliteitsindicator *ruimte en meubilerings* (medium effect).

4.3.6. Activiteitsaanbod

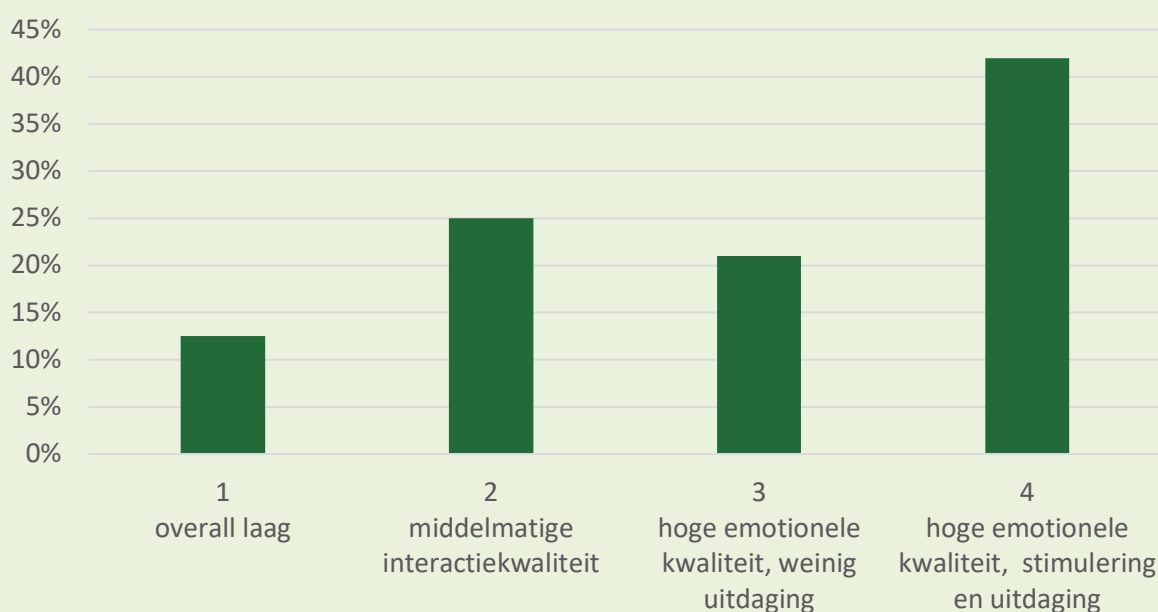
De mate waarin groepen verschillen in de activiteiten die zij aanbieden is weergegeven in Tabel 4.9 (zie bijlage). Exploratie en motorische activiteiten komen gemiddeld elke week voor en verschillen niet voor groepen die hoge of lage kwaliteit bieden. Ook activiteiten op het gebied van taal en geletterdheid, die gemiddeld zo'n één à twee keer per maand voorkomen verschillen niet tussen beide groepen. Voor de andere activiteitensorten blijken er wel verschillen, waarbij de frequentie van het activiteitsaanbod over het algemeen hoger is in groepen die een hoge kwaliteit bieden. Zo komen creatief-musische activiteiten (groot effect), activiteiten op het gebied van ontluikende gecijferdheid (groot effect) en buitenactiviteiten en uitstapjes (medium effect) vaker voor bij groepen die hoog scoren op de indicator *materiaal en activiteiten*. Samenspel activiteiten komen met een gemiddelde frequentie van een paar keer per week veel voor bij beide groepen en in verhouding nog vaker bij groepen die hoog scoren op de indicatoren *materiaal en activiteiten* (groot effect), *proceskwaliteit* (medium effect) en de *totaalscore* op de BSO-schaal (medium effect). Voor burgerschapsactiviteiten, die gemiddeld zo'n één à twee keer per maand voorkomen, blijkt dat deze activiteiten vaker plaatsvinden bij groepen die hoog scoren op de indicator *materiaal en activiteiten* (groot effect), maar juist minder vaak bij groepen die hoog scoren op de totale proceskwaliteit zoals gemeten door de CLASS (medium effect). Ook voor wetenschap, natuur en techniek activiteiten, die gemiddeld maandelijks voorkomen, lijkt een hogere emotionele proceskwaliteit in groepen juist gepaard te gaan met een lagere frequentie van het activiteitsaanbod (medium effect).

5. Kwaliteitsprofielen in de buitenschoolse opvang

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van de tweede analysestrategie (clusteranalyse) voor de buitenschoolse opvang. Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd. Eerst volgt een samenvatting op hoofdlijnen van de belangrijkste uitkomsten en een beschouwing daarover. In de volgende paragrafen worden de analyse uitkomsten op een meer gedetailleerde en technische wijze beschreven. We beginnen hierbij met een beschrijving van de gevonden profielen, gevolgd door een sectie die de verschillen in structurele kenmerken per profiel uiteenzet. Tot slot integreren we de informatie over de kwaliteitsprofielen en structurele kenmerken om verschillende typologieën buitenschoolse opvangsgroepen te kunnen beschrijven.

5.1. Samenvatting en beschouwing van de resultaten

Gebruikmakend van de hele dataset zijn er kwaliteitsprofielen gemaakt op basis van 5 kwaliteitsindicatoren van twee verschillende instrumenten (CLASS emotionele kwaliteit, CLASS educatieve kwaliteit, BSO-schaal Ruimte en inrichting, BSO-schaal Materialen en Activiteiten en BSO-schaal Proceskwaliteit). Met een clusteranalyse zijn op systematische wijze verschillende clusteroplossingen bekeken op basis van een aantal criteria. Zo moeten de verschillende clusters significant en zinvol onderscheidend zijn en een goede afspiegeling zijn van de data (zie Tabel 5.2 in de bijlage) voor meer details. Op basis van de data blijkt een 4-clusteroplossing het beste te passen, zie Figuur 5.1. Hieruit blijkt dat 13% van de groepen over de hele linie een lage kwaliteit biedt. In 25% van de groepen is de kwaliteit voldoende en in 21% is de interactiekwaliteit relatief hoger maar met een weinig uitdagend programma. Zo'n 42% van de groepen biedt relatief de hoogste kwaliteit met aandacht voor de brede ontwikkeling van kinderen.

Figuur 5.1 Percentage groepen per profiel – BSO.

In totaal biedt zo'n 63% van de groepen een hoge emotionele kwaliteit (profielen 3 en 4). Er is in die groepen een fijne, positieve sfeer met medewerkers die oog hebben voor de wensen en behoeften van kinderen en hier adequaat en responsief op inspelen. In 42% van de groepen is ook veel aandacht voor de brede ontwikkeling van kinderen (profiel 4). Hier is de kwaliteit van de interacties, vooral de educatieve kwaliteit, relatief het hoogst. Ook de kwaliteit van de materialen en het aanbod van activiteiten is het hoogst in profiel 4 en scoort net een de voldoende. De inrichting van de ruimte, zowel binnen als buiten, biedt voldoende mogelijkheden voor verschillende spelactiviteiten tegelijkertijd. Zo'n 21% van de groepen past in profiel 3 met een voldoende voor de educatieve kwaliteit, net als in profiel 4, maar met een minder gevarieerd en uitdagend activiteitenaanbod. Ook de kwaliteit van de ruimte en inrichting voldoet net niet, volgens de benchmarks van het instrument. Verder valt 25% van de groepen in profiel 2 waarin de emotionele kwaliteit voldoende is en waarin de inrichting van de ruimte en de proceskwaliteit (algehele kwaliteit van de interacties) voldoende zijn. In het laatste profiel, 13% van de groepen, is de geboden kwaliteit op alle aspecten het laagst is. Hier voldoen de ruimte en inrichting, aanwezige materiaal en activiteiten aanbod en de proceskwaliteit allemaal niet volgens de benchmarks van het instrument.

Wat betreft de kenmerken van de medewerkers en de groep zijn er enkele verschillen tussen de profielen. Zo wordt profiel 1 gekenmerkt door medewerkers met meer werkervaring. De groepen zijn over het algemeen klein en de beroepskracht-kindratio (BKR) is gunstig (bijna 8 kinderen per medewerker). Er zitten gemiddeld meer kinderen met een migratieachtergrond. Deze groepen profileren zich sterker op betaalbaarheid. Tegelijkertijd is er relatief weinig contact met ouders. Wat betreft het activiteiten aanbod is er relatief iets minder aanbod van taal- of geletterdheidsactiviteiten, zoals het maken van een BSO-krantje.

In profiel 2 zijn medewerkers gemiddeld iets ouder en hebben ook iets meer werkervaring. Er zitten gemiddeld weinig kinderen met een migratieachtergrond. Deze groepen profileren zich minder sterk op betaalbaarheid of dienstverlenend naar ouders. Ze hebben naar verhouding wel meer contact met ouders. Ten aanzien van het activiteiten aanbod worden er relatief meer activiteiten rondom burgerschap aangeboden, zoals het schoonmaken van de buurt.

In profiel 3 zijn medewerkers gemiddeld iets jonger en werken minder uren per week (bijna 20 uur). Ze hebben wel de minste werkervaring. Er zitten gemiddeld weinig kinderen met een migratieachtergrond, maar meer kinderen met beperkingen of vluchtelingenkinderen. Deze groepen profileren zich wat sterker op betaalbaarheid en dienstverlening naar ouders. Wat betreft het activiteiten aanbod is er relatief iets meer aanbod van taal- of geletterdheidsactiviteiten, zoals het maken van een bso-krantje of maken van kruiswoordpuzzels. Het aanbod van activiteiten rondom burgerschapsvorming, zoals het inzamelen van geld voor een goed doel, komt juist minder vaak voor.

In profiel 4 werken medewerkers gemiddeld het meest (bijna 24 uur per week) en hebben iets meer werkervaring dan in profiel 3. De groepen zijn over het algemeen wat groter en er zijn meer kinderen per medewerker (9 kinderen) dan in de andere profielen. En er zitten gemiddeld meer kinderen met een migratieachtergrond, maar minder kinderen met beperkingen of vluchtelingenkinderen. Deze groepen profileren zich minder sterk op betaalbaarheid of dienstverlening, maar ze hebben juist wel

meer contact met ouders. Wat betreft het activiteiten aanbod komen activiteiten rondom burgerschapsvorming, zoals het bezoeken van ouderen, minder vaak voor.

Concluderend, zijn er verschillende kwaliteitsprofielen te onderscheiden in de buitenschoolse opvang. De verschillen zijn zichtbaar in vrijwel alle kwaliteitsindicatoren en maken soms het verschil tussen *niet voldoende* en *wel voldoende* tot richting *goed*. De groepsgrootte en BKR, werkervaring en werktijd van de medewerker, kenmerken van de groep kinderen, profilering en activiteiten aanbod blijken het meest te verschillen tussen de profielen. Een grotere groep en daarmee een iets ongunstigere BKR hangt samen met een hogere kwaliteit. Dit betreft dan wel medewerkers die meer uren per week werken (bijna 24 uur) en ook iets meer werkervaring hebben. Ook voor de kinderdagopvang blijkt meer uren werken per week samen te gaan met een hogere kwaliteit. Een mogelijke verklaring is dat het werken van meer uren eraan bijdraagt dat de medewerkers de kinderen beter leren kennen en daardoor beter kunnen inspelen op hun interesses en behoeften. Deze groepen profileren zich ook niet op betaalbaarheid en/of dienstverlening aan ouders. Tegelijkertijd hebben ze wel meer contact met ouders. Ook de kinderdagopvang laat vergelijkbare patronen zien waarin een profilering op betaalbaarheid en/of betaalbaarheid samengaat met lagere kwaliteit en er meer oudercontact is in groepen hogere kwaliteit. Andere aspecten, zoals open deuren beleid, blijken niet te verschillen tussen de kwaliteitsprofielen.

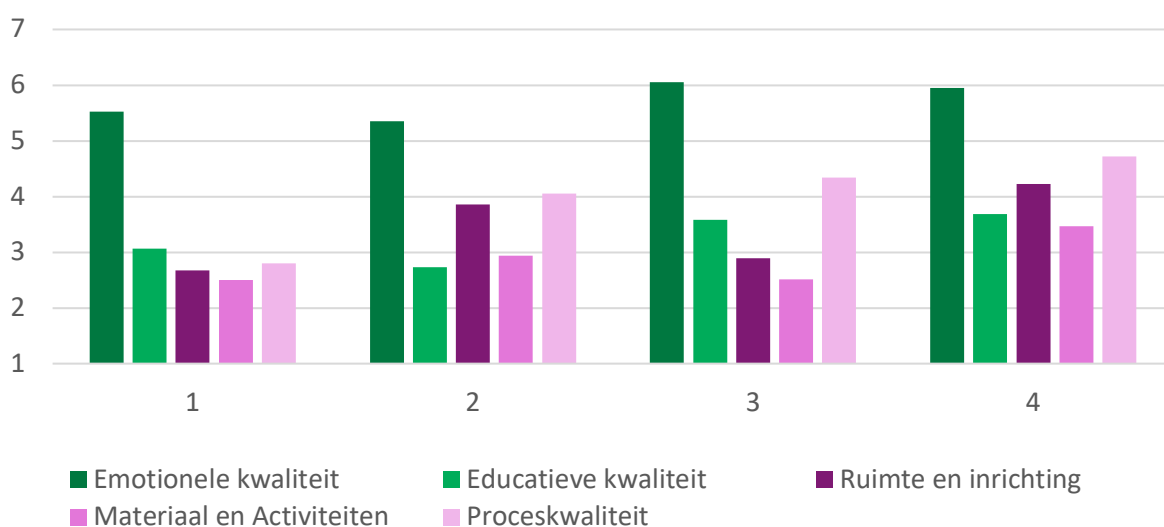
5.2. Kwaliteitsprofielen: 4 profielen

Aan de hand van vijf kwaliteitsindicatoren, CLASS emotionele kwaliteit, CLASS educatieve kwaliteit, Ruimte en inrichting, Materialen en Activiteiten en Proceskwaliteit, worden clusteranalyses gedaan voor een 2-cluster, 3-cluster, 4-cluster en een 5-clusteroplossing. De resultaten van deze analyses staan in Tabel 5.1 (zie bijlage).

De 2-clusteroplossing is snel gevonden en verdeelt de steekproef in twee kwaliteitsprofielen, namelijk een met een lage en een met een hoge kwaliteit. Zo'n 60% van de groepen (N = 58) past hiermee in een profiel van hoge kwaliteit. Deze oplossing geeft een vrij grove indeling tussen kwaliteitsprofielen.

De 3-clusteroplossing komt ook vlot tot stand en differentieert meer tussen groepen. Het profiel met de hoogste kwaliteit, behalve voor de kwaliteit van de inrichting van de ruimte en meubilering, komt het minst vaak voor met bijna 27%, gevolgd door het profiel van de laagste kwaliteit (33%). De meerderheid van de groepen (40%) past in een meer gedifferentieerd kwaliteitsprofiel. De gemiddelde afstand van cases (groepen) tot de gemiddelde score van het profiel is kleiner dan bij de 2-clusteroplossing (1.71 in plaats van 2.82) wat duidt op een betere passing.

De 4- en 5-clusteroplossing worden eveneens binnen de 10 iteraties gevonden. De gemiddelde cluster afstand is iets kleiner dan in de 3-clusteroplossing. Drie clusters zijn vergelijkbaar tussen de 4- en 5-clusteroplossing, namelijk: overall lage kwaliteit; overall hoge kwaliteit; en lage CLASS kwaliteit en midden tot hoge kwaliteit op de ITERS/ECERS-R. De 5-clusteroplossing geeft een verdere verfijning van de groepen in de middenrange, maar dit leidt tot een diffuus beeld (zie Tabel 5.1 in de bijlage). Ook leidt de 5-clusteroplossing tot kleinere subgroepen en een onevenwichtige balans van clusters (een cluster van 6 en een cluster van 34 groepen). De gemiddelde afstand van cases (groepen) tot de gemiddelde score van het profiel is kleiner dan bij de 3-clusteroplossing (1.53 voor de 4-clusteroplossing en 1.44 voor de 5-clusteroplossing). Omwille van spaarzaamheid en inhoudelijke interpretatie wordt gekozen om verder te gaan met de 4-clusteroplossing. Figuur 5.2 en Tabel 5.2 (zie bijlage) geven een overzicht van de gemiddelde kwaliteit per cluster.

Figuur 5.2 Gemiddelde kwaliteit per indicator per profiel voor een 4-clusteroplossing. Emotionele en Educatieve kwaliteit zijn gemeten op een 7-puntsschaal. Ruimte en inrichting, Materialen en Activiteiten en Proceskwaliteit zijn gemeten op een 5-puntsschaal. – BSO

5.2.1. Profiel 1

Groepen in dit profiel bieden de laagste kwaliteit op vrijwel alle aspecten, behalve de educatieve kwaliteit. De emotionele kwaliteit met de CLASS is volgens de benchmarks van het instrument voldoende wat inhoudt dat er over het algemeen een positieve sfeer is in de groep. Ook reageren de medewerkers meestal responsief op behoeften van kinderen en volgen zij de kinderen in hun interesses. De Proceskwaliteit van de BSO-schaal laat zien dat de kwaliteit van de interacties met kinderen gemiddeld genomen niet voldoet volgens de benchmarks van het instrument. Over de hele linie blijkt de interactiekwaliteit lager dan in de andere profielen. Het gaat bijvoorbeeld om aspecten zoals het begroeten en afscheid nemen van alle kinderen of alle kinderen bij naam kennen en aanspreken. Ook het begeleiden van de interacties tussen kinderen blijkt lager te scoren in dit profiel.

De educatieve kwaliteit is laag tot voldoende volgens de CLASS (score rond de 3) wat inhoudt dat er in deze groepen enige aandacht is voor de brede ontwikkeling van kinderen. Er worden enkele activiteiten georganiseerd waarin aandacht is voor de interesses van kinderen en die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van hun persoonlijke competenties (bijvoorbeeld proefjes doen of een (denk)spelletje doen zoals Stratego). Uit de BSO-schaal blijkt dat de kwaliteit van het aanwezige materiaal en het activiteitenaanbod niet voldoende (score < 3). Dit betekent dat er weinig materialen en/of weinig variatie in materialen is of dat er te weinig rekening wordt gehouden met verschillen in leeftijd en daarmee in behoeften van kinderen. De medewerker stimuleert de kinderen niet actief om de materialen te gebruiken of het kan ook zijn dat er te weinig ruimte is voor kinderen om met deze materialen te spelen.

De kwaliteit van de inrichting van de ruimte en inrichting voldoet niet volgens de benchmarks van het instrument (score < 3). De kwaliteit van zowel de binnen- als de buitenruimte scoort laag. Dat betekent dat er weinig mogelijkheden zijn voor verschillende soorten spel of ruimte voor kinderen om zich terug te trekken (ruimte voor privacy).

5.2.2. Profiel 2

Groepen in dit profiel bieden de laagste kwaliteit op vrijwel alle aspecten, behalve de ruimte en inrichting. De emotionele kwaliteit is volgens de benchmarks van het instrument voldoende wat inhoudt dat er over het algemeen een positieve sfeer is in de groep. Ook reageren de medewerkers meestal responsief op behoeften van kinderen en volgen zij de kinderen in hun interesses. Dit blijkt ook uit de Proceskwaliteit van de BSO-schaal. De kwaliteit van de interacties met kinderen 'voldoet goed' volgens de benchmarks van het instrument. Dat betekent dat er aandacht is voor kinderen en dat de medewerkers respect hebben voor de autonomie van kinderen en een duidelijke structuur met grenzen bieden in hun interacties.

De educatieve kwaliteit is laag volgens de CLASS (< 3) wat inhoudt dat er in deze groepen weinig aandacht is voor de brede ontwikkeling van kinderen. Er worden weinig activiteiten georganiseerd waarin aandacht is voor de interesses van kinderen en die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van hun persoonlijke competenties (bijvoorbeeld proefjes doen of een (denk)spelletje doen zoals Stratego). Dit blijkt ook uit de BSO-schaal. Volgens de benchmarks van het instrument is het aanwezige materiaal en het activiteitenaanbod niet voldoende (< 3). Dit betekent dat er weinig materialen en/of weinig variatie in materialen is of dat er te weinig rekening wordt gehouden met verschillen in leeftijd

en daarmee in behoeften van kinderen. De medewerker stimuleert de kinderen niet actief om de materialen te gebruiken of het kan ook zijn dat er te weinig ruimte is voor kinderen om met deze materialen te spelen.

De kwaliteit van de inrichting van de ruimte en inrichting is voldoende volgens de benchmarks van het instrument (score net onder de 4). De kwaliteit van de binnenruimte scoort lager dan de kwaliteit van de buitenruimte. Dat betekent dat er binnen minder mogelijkheden zijn voor verschillende soorten spel of ruimte voor kinderen om zich terug te trekken (ruimte voor privacy). Buiten is er over het algemeen meer ruimte waardoor kinderen verschillende soorten activiteiten kunnen doen, zoals grof-motorisch spel, groepsspelletjes, natuurbeleving, waarbij er ook rekening is gehouden met de verschillende leeftijden van kinderen.

5.2.3. Profiel 3

Medewerkers bieden een voldoende tot goede emotionele kwaliteit, net als in profiel 4, zoals blijkt uit de CLASS. Er is een prettige sfeer en de medewerker heeft positieve interacties met de kinderen en toont hierin aandacht en respect voor hen. De medewerkers hebben voldoende oog voor de behoeften van kinderen en zijn redelijk kindvolgend in hun interacties met kinderen. Dit blijkt ook uit de Proceskwaliteit van de BSO-schaal. De kwaliteit van de interacties met kinderen 'voldoet goed' volgens de benchmarks van het instrument. Dat betekent dat er aandacht is voor kinderen en dat de medewerkers respect hebben voor de autonomie van kinderen en een duidelijke structuur met grenzen bieden in hun interacties.

De educatieve kwaliteit is voldoende volgens de CLASS (> 3) wat inhoudt dat er in deze groepen enige aandacht is voor de brede ontwikkeling van kinderen. In de interacties met kinderen geven medewerkers bijvoorbeeld nieuwe kennis of stellen ze vragen die kinderen aan het denken zetten. Dit kan tijdens routinemomenten gebeuren, zoals tijdens het fruit eten, maar ook tijdens activiteiten georganiseerd waarin aandacht is voor de interesses van kinderen en die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van hun persoonlijke competenties (bijvoorbeeld eten koken of een (denk)spelletje doen zoals Stratego). Uit de BSO-schaal blijkt dat de aanwezige materialen en het activiteitsaanbod niet voldoende (< 3) zijn. Dit betekent dat er weinig (verschillende) materialen of dat er te weinig rekening wordt gehouden met verschillen in leeftijd en daarmee in behoeften van kinderen.

De kwaliteit van de inrichting van de ruimte en inrichting voldoet niet volgens de benchmarks van het instrument (score < 3). De kwaliteit van zowel de binnen- als de buitenruimte scoort laag. Dat betekent dat er weinig mogelijkheden zijn voor verschillende soorten spel of ruimte voor kinderen om zich terug te trekken (ruimte voor privacy).

5.2.4. Profiel 4

De groepen in dit profiel scoren het hoogst op de meeste kwaliteitsaspecten. Zo is de emotionele kwaliteit hoog volgens de CLASS. Medewerkers hebben positieve interacties met de kinderen en tonen hierin respect voor hen. Medewerkers reageren consequent responsief ten aanzien van de behoeften van kinderen. Dit blijkt ook uit de Proceskwaliteit van de BSO-schaal. Net als in profiel 3 voldoet de kwaliteit van de interacties met kinderen goed volgens de benchmarks van het instrument. Er is aandacht voor kinderen en medewerkers respecteren de autonomie van kinderen en bieden een duidelijke structuur.

Ook de educatieve kwaliteit is in dit profiel, samen met profiel 3, het hoogst en is volgens de benchmarks van het instrument voldoende. Er is aandacht voor het ondersteunen van de ontwikkeling van kinderen, zowel in interacties als in het activiteitenaanbod. Dit blijkt ook uit de BSO-schaal, want het aanwezige materiaal en het activiteitenaanbod is voldoende (> 3). Dit betekent dat er enige materialen en/of enige variatie in materialen is. Mogelijk wordt er ook meer rekening wordt gehouden met verschillen in leeftijd en daarmee in behoeften van kinderen. De kwaliteit van de materialen en het aanbod van activiteiten is het hoogst in profiel 4 en komt daarmee net in de voldoende range.

De kwaliteit van de ruimte is ook het hoogst in dit profiel en voldoet goed volgens de benchmarks van het instrument (> 4). Zowel de binnen- als de buitenruimte bieden mogelijkheden voor voldoende verschillende soorten spel of activiteiten.

5.3. Kwaliteitsprofielen en de relaties met structurele kenmerken

Hieronder vergelijken we de vier gevonden kwaliteitsprofielen op een aantal kenmerken van de medewerkers, de groep en de kinderen die worden opgevangen. Allereerst wordt op hoofdlijnen een beeld geschetst van de gevonden verschillen tussen groepen voor de vier profielen, gevolgd door een diepere beschrijving van de achtergrondkenmerken per profiel om meer duiding te geven. Er zijn soms vragen niet ingevuld door de pedagogisch medewerkers en leidinggevendenden, dus voor de volledigheid wordt de steekproefgrootte steeds gerapporteerd in de tabellen. Om die reden moeten we op sommige aspecten voorzichtiger zijn in de conclusies die we kunnen trekken. Om conclusies te trekken over verschillen in kenmerken is daarom niet alleen gekeken naar significantie, maar ook naar de effectgrootte van het verschil. Daarbij wordt een effectgrootte van Cohen's $d = 0.20$ als klein bestempeld, Cohen's $d = 0.50$ als middelmatig en Cohen's $d = 0.80$ kenmerkt een groot effect.

5.3.1. Achtergrondkenmerken medewerkers

Tabel 5.3 laat enkele verschillen zien in de achtergrond kenmerken van de pedagogisch medewerkers. Zo zijn pedagogisch medewerkers gemiddeld ouder op de groepen met profiel 2 in vergelijking met profiel 3 (Cohen's $d = 0.69$). Daarnaast blijken pedagogisch medewerkers van groepen met profiel 3 minder uren per week te werken in vergelijking met profiel 4 (Cohen's $d = 0.57$). Het verschil in werktijd bedraagt ongeveer een halve dag per week. Tot slot blijken pedagogisch medewerkers van groepen in profiel 3 het minst ervaren. Het verschil met de andere profielen is daarin redelijk groot (effectgroottes variërend van Cohen's $d = 0.71$ tot 1.09). Pedagogisch medewerkers in groepen met profiel 3 hebben 1.5 tot 2 keer zo weinig jaren ervaring in de kinderopvang in vergelijking met de andere profielen.

Tabel 5.3 Achtergrondkenmerken van de medewerkers per profiel - BSO

	Totaal ($N = 82$)	Profiel 1 ($N = 11$)	Profiel 2 ($N = 23$)	Profiel 3 ($N = 14$)	Profiel 4 ($N = 34$)
Achtergrondkenmerken	M	M	M	M	M
Leeftijd	36.60	34.73	39.61 ^a	32.11 ^a	37.01
Werktijd	21.97	22.00	20.84	19.75 ^a	23.64 ^a
Werkervaring	10.01	10.41 ^a	12.57 ^b	5.96 ^{abc}	9.82 ^c
Opleiding	5.53	5.36	5.57	5.64	5.52
Achtergrondkenmerken	%	%	%	%	%
Vast contract	68.90	63.64	69.57	57.14	75.00
HBO groep	32.93	27.27	26.09	35.71	38.24
HBO locatie	55.38	42.86	46.67	50.00	64.52

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

5.3.2. Werkbeleving en professionalisering

Multivariate analyses laten nauwelijks verschillen zien werkbeleving en professionalisering (zie Tabel 5.4). Enkel op het gebied van teamcohesie blijkt er een verschil tussen de groepen met profiel 1 en 2 (Cohen's $d = 0.69$) waarbij de teamcohesie beter wordt beoordeeld door pedagogisch medewerkers die werken op groepen met profiel 1.

Tabel 5.4 Werkbeleving en professionalisering van de medewerkers per profiel - BSO

	Totaal (N = 74)	Profiel 1 (N = 11)	Profiel 2 (N = 19)	Profiel 3 (N = 13)	Profiel 4 (N = 31)
Werkbeleving en professionalisering	M	M	M	M	M
Werkbeleving	4.92	4.91	4.92	4.89	4.92
Werk inclusief	5.26	5.24	5.27	5.25	5.25
Werkstress	2.63	2.71	2.49	2.65	2.69
Teamcohesie	4.86	5.06 ^a	4.63 ^a	4.95	4.89
Continue professionalisering	2.09	2.08	2.09	2.22	2.05
Team-based professionalisering	2.64	2.51	2.46	2.72	2.76
Frequentie teamoverleg	4.95	5.05	4.84	4.69	5.10
Zelfvertrouwen	5.10	5.12	5.16	5.04	5.07

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

5.3.3. Groepskenmerken

Tabel 5.5 toont dat er enige verschillen zijn in de groepsgrootte en achtergrond van de kinderen. Zo is de groepsgrootte en beroepskracht-kind ratio in groepen met profiel 4 wat hoger in vergelijking met groepen met profiel 1 (Cohen's d is respectievelijk 0.69 en 0.62). Verder worden er in groepen met profiel 1 en 4 aanzienlijk meer kinderen met een migratieachtergrond opgevangen in vergelijking met groepen met profiel 2 en 3. Groepen met profiel 1 vangen ruim drie keer zoveel kinderen met een migratieachtergrond op in vergelijking met groepen met profiel 2 (Cohen's $d = 1.34$) en profiel 3 (Cohen's $d = 1.44$). Groepen met profiel 4 vangen ruim twee keer zoveel kinderen met een migratieachtergrond op in vergelijking met groepen met profiel 2 (Cohen's $d = 0.63$). Tot slot blijken er kleine verschillen in de zorgbehoeften op de groep. Het aandeel kinderen met een fysieke of mentale beperking heeft (Cohen's $d = 0.39$) of een vluchtelingenstatus (Cohen's $d = 0.39$) is iets hoger in groepen met profiel 3 in vergelijking met groepen met profiel 4.

Tabel 5.5 Groepskenmerken per profiel - BSO

	Totaal (N = 82)	Profiel 1 (N = 11)	Profiel 2 (N = 23)	Profiel 3 (N = 14)	Profiel 4 (N = 34)
Groepsgrootte en ratio	M	M	M	M	M
Groepsgrootte	21.58	16.94 ^a	21.60	18.45	24.36 ^a
Beroepskracht-kind ratio (BKR)	8.70	7.98 ^a	8.73	8.45	9.02 ^a
Leeftijden	%	%	%	%	%
Aandeel kleuters	42.19	49.19	40.86	46.53	39.73
Aandeel jonge schoolkinderen	41.41	33.70	42.35	38.91	43.75
Aandeel oude schoolkinderen	16.88	17.11	16.79	14.56	17.59
Achtergrond kinderen	%	%	%	%	%
Aandeel lage SES	18.58	24.66	10.42	22.08	19.95
Aandeel migratieachtergrond	18.82	33.88 ^{ab}	9.16 ^{ac}	9.96 ^b	23.99 ^c
Zorgbehoeften	%	%	%	%	%
Totale zorgbehoeften	16.37	14.87	17.80	15.07	16.51
Taalondersteuning	4.07	6.50	3.29	4.83	3.46
Gedragsondersteuning	12.19	8.54	16.03	6.88	12.93
Beperkingen	2.13	3.17	1.56	5.15 ^a	0.98 ^a
Vluchtelingen	0.12	0.38	0.00	0.43 ^a	0.00 ^a
Overig	2.23	0.33	2.02	1.94	3.03

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

5.3.4. Pedagogisch beleid en klimaat

Multivariate analyses laten geen verschillen zien in het pedagogisch beleid en klimaat van de groepen met de verschillende profielen (zie Tabel 5.6).

Tabel 5.6 Pedagogisch beleid en klimaat per profiel - BSO

	Totaal (N = 79)	Profiel 1 (N = 10)	Profiel 2 (N = 22)	Profiel 3 (N = 14)	Profiel 4 (N = 33)
Pedagogisch beleid en klimaat	M	M	M	M	M
Stabiliteit groep	3.00	2.78	3.14	2.98	3.00
Opendeurenbeleid	3.06	2.90	2.95	3.20	3.12
Kinderparticipatie	3.68	3.61	3.68	3.60	3.73
Diversiteitsbeleid	1.60	1.30	1.60	1.54	1.72
Spelbegeleiding	3.62	3.69	3.48	3.56	3.72
Doen-alsof spel	3.62	3.58	3.56	3.51	3.74
Affectief-inclusief	5.62	5.73	5.45	5.56	5.73
Zelfregulatie	4.85	4.94	4.82	4.78	4.87

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

Op het gebied van profilering naar buiten toe blijken er verschillen voor de mate waarin locaties zich als dienstverlenend en betaalbaar profilering (zie Tabel 5.7). Groepen met profiel 3 profileren zich sterker als dienstverlenend naar ouders in vergelijking met groepen met profiel 2 (Cohen's $d = 0.76$) en profiel 4 (Cohen's $d = 0.64$). Ook profileren zij zich sterker als betaalbaar in vergelijking met profiel 2 (Cohen's $d = 0.75$) en profiel 4 (Cohen's $d = 0.80$). Die sterkere profilering op betaalbaarheid is tevens zichtbaar voor profiel 1 in vergelijking met profiel 2 (Cohen's $d = 0.97$) en profiel 4 (Cohen's $d = 1.04$).

Tabel 5.7 Profilering van de locatie per profiel - BSO

	Totaal (N = 65)	Profiel 1 (N = 7)	Profiel 2 (N = 15)	Profiel 3 (N = 12)	Profiel 4 (N = 31)
Profilering locatie	M	M	M	M	M
Sociaal-spel	4.33	4.57	4.31	4.39	4.26
Dienstverlenend	3.56	3.86	3.42 ^a	4.06 ^{ab}	3.38 ^b
Betaalbaar	3.68	4.29 ^{ab}	3.47 ^{bc}	4.17 ^{cd}	3.45 ^{ad}
Educatief	3.83	4.02	3.80	3.85	3.79
Inclusief	3.43	3.33	3.53	3.53	3.37

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

5.3.5. Contact met ouders, school en netwerk

Tabel 5.8 laat zien dat er geen verschillen bestaan tussen de profielen in de mate waarin locaties contact onderhouden met bredere netwerk en de scholen waar hun kinderen naar toe gaan. Wel zijn verschillen zichtbaar in het contact met ouders. Er worden minder mogelijkheden benut voor contact met ouders door groepen met profiel 1 in vergelijking met groepen met profiel 2 (Cohen's $d = 0.71$) en profiel 4 (Cohen's $d = 0.58$).

Tabel 5.8 Samenwerking met stakeholders (ouders, school en netwerk) per profiel - BSO

	Totaal ($N = 73$)	Profiel 1 ($N = 10$)	Profiel 2 ($N = 19$)	Profiel 3 ($N = 13$)	Profiel 4 ($N = 31$)
Samenwerking met stakeholders	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>
Contact school	1.91	1.92	1.88	2.21	1.79
Samenwerking school	2.52	2.65	2.58	2.50	2.45
Samenwerking met stakeholders	%	%	%	%	%
Contact ouders	52.13	44.33 ^{ab}	55.26 ^a	50.77	53.30 ^b
Contact netwerk	35.68	41.50	33.65	32.54	36.56

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

5.3.6. Activiteitenaanbod

Uit de multivariate analyses blijken weinig verschillen in het gemiddelde zelf-gerapporteerde activiteitenaanbod op de groep (zie Tabel 5.9). Voor activiteiten op het gebied van taal en geletterdheid blijkt wel een verschil tussen groepen met profiel 1 en profiel 3 (Cohen's $d = 0.72$), waarbij taal en geletterdheid activiteiten het minst vaak gerapporteerd worden door groepen met profiel 1. Daarnaast zijn er verschillen voor activiteiten op het gebied van burgerschapsvorming. Die komen in een hogere frequentie voor in groepen met profiel 2 in vergelijking met groepen met profiel 3 (Cohen's $d = 0.74$) en profiel 4 (Cohen's $d = 0.52$).

Tabel 5.9 Activiteitenaanbod per profiel - BSO

	Totaal ($N = 72$)	Profiel 1 ($N = 9$)	Profiel 2 ($N = 19$)	Profiel 3 ($N = 13$)	Profiel 4 ($N = 31$)
Activiteitenaanbod	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>	<i>M</i>
Exploratie-motorisch	3.91	3.81	4.05	3.78	3.90
Samenspel	4.48	4.25	4.43	4.55	4.55
Creatief-musisch	2.04	2.15	2.05	1.96	2.05
Taal en geletterdheid	2.77	2.53 ^a	2.88	2.93 ^a	2.69
Ontluikend rekenen	2.50	2.42	2.54	2.26	2.59
Wetenschap en technologie	2.20	2.06	2.31	2.10	2.22
Burgerschapsvorming	2.26	2.40	2.66 ^{ab}	1.92 ^a	2.11 ^b
Buiten en uitstapjes	3.80	3.69	3.92	3.65	3.82

Noot. Gemiddelden met dezelfde letters verschillen significant van elkaar ($p < .10$).

5.4. Typologieën van buitenschoolse opvanggroepen

Deze sectie geeft een geïntegreerd beeld van buitenschoolse opvanggroepen op basis van de structurele kenmerken en de geboden proceskwaliteit. Zo kunnen er zogenaamde typologieën worden geschetst.

5.4.1. Typologie 1 – Overall laag

Zo'n 13% van de groepen past in dit profiel. Gemiddeld hebben medewerkers in dit profiel meer werkervaring dan in profiel 3. De groepen zijn over het algemeen klein en de beroepskracht-kindratio (BKR) is gunstig (bijna 8 kinderen per medewerker). Er zitten gemiddeld meer kinderen met een migratieachtergrond. Deze groepen profileren zich sterker op betaalbaarheid. Er is relatief weinig contact met ouders. Wat betreft het activiteitenaanbod is er relatief iets minder aanbod van taal- of geletterdheidsactiviteiten, zoals het maken van een BSO-krantje.

5.4.2. Typologie 2 – Middelmatige interactiekwaliteit

In dit profiel valt 25% van de groepen. Medewerkers in dit profiel zijn gemiddeld iets ouder en hebben ook iets meer werkervaring. Er zitten gemiddeld weinig kinderen met een migratieachtergrond. Deze groepen profileren zich minder sterk op betaalbaarheid of dienstverlenend naar ouders. Ze hebben naar verhouding wel meer contact met ouders. Ten aanzien van het activiteitenaanbod worden er relatief meer activiteiten rondom burgerschap aangeboden, zoals het schoonmaken van de buurt.

5.4.3. Typologie 3 – Hoge emotionele kwaliteit, weinig uitdaging

Voor 21% van de groepen geldt dat ze horen bij dit profiel. Gemiddeld zijn medewerkers in dit profiel iets jonger en werken minder uren per week (bijna 20 uur). Ze hebben wel de minste werkervaring. Er zitten gemiddeld weinig kinderen met een migratieachtergrond en er zitten gemiddeld meer kinderen met beperkingen of vluchtelingenkinderen. Deze groepen profileren zich sterker op betaalbaarheid en dienstverlening naar ouders. Wat betreft het activiteitenaanbod is er relatief iets meer aanbod van taal- of geletterdheidsactiviteiten, zoals het maken van een BSO-krantje of maken van kruiswoordpuzzels. Het aanbod van activiteiten rondom burgerschapsvorming, zoals het inzamelen van geld voor een goed doel, komt juist minder vaak voor.

5.4.4. Typologie 4 – Hoge emotionele kwaliteit, stimulering en uitdaging

Het grootste cluster is profiel 4 waar 42% van de groepen onder valt. Medewerkers in dit profiel werken gemiddeld het meest (bijna 24 uur per week) en hebben iets meer werkervaring dan in profiel 3. De groepen zijn over het algemeen wat groter en er zijn meer kinderen per medewerker (9 kinderen). Er zitten gemiddeld meer kinderen met een migratieachtergrond, maar minder kinderen met beperkingen of vluchtelingenkinderen. Deze groepen profileren zich minder sterk op betaalbaarheid of dienstverlening, maar ze hebben juist wel meer contact met ouders. Wat betreft het activiteitenaanbod komen activiteiten rondom burgerschapsvorming, zoals het bezoeken van ouderen, minder vaak voor.

6. Integraal Beeld

Met de verdiepende analyses in het voorliggende rapport kan meer inzicht worden verkregen in de (structurele) kenmerken van de medewerker en de groep die van belang zijn voor de proceskwaliteit, die het meest bepalend is voor positieve uitkomsten voor kinderen. De LKK-data zijn op twee verschillende manieren geanalyseerd. Op basis van individuele kwaliteitsindicatoren is gekeken naar groepen van lage en hoge kwaliteit. In aanvulling daarop zijn analyses gedaan op combinaties van kwaliteitsindicatoren aan de hand van zogenaamde profielen, om te zien welke structurele aspecten consequent naar voren komen in de relatie met proceskwaliteit. De uitkomsten van deze analyses zijn op veel punten vergelijkbaar voor de kinderopvang en buitenschoolse opvang.

Zo blijken er soortgelijke kwaliteitsprofielen te zijn in beide opvangsoorten waarbij er een profiel is met de laagste kwaliteit, een profiel met de hoogste kwaliteit en twee profielen er tussenin. Het is opvallend dat het laagste kwaliteitsprofiel in de kinderdagopvang gemiddeld genomen een hogere kwaliteit weerspiegelt volgens de benchmarks van de instrumenten dan het laagste kwaliteitsprofiel van de buitenschoolse opvang, waar de kwaliteit op bijna alle indicatoren niet voldoet volgens de standaards. Zelfs in het hoogste kwaliteitsprofiel van de buitenschoolse opvang is de kwaliteit van het activiteitenaanbod net voldoende, terwijl dit in de kinderdagopvang goed is volgens de benchmarks van het instrument.

Globaal zijn er drie type kenmerken die een rol lijken te spelen in de proceskwaliteit: werkomstandigheden, groepskenmerken, en profilering. Er zijn een groot aantal aspecten die tot de werkomstandigheden gerekend kunnen worden, zoals werkuren per week, salariëring, werkdruk en professionaliseringsaanbod. Kenmerken van de groep omvatten onder meer de groeps grootte en de beroepskracht-kindratio en de samenstelling van de groep naar bijvoorbeeld leeftijd. De profilering is bevraagd bij leidinggevendenden, waarbij zij voor verschillende aspecten konden aangeven in hoeverre dit typerend is voor hun locatie, bijvoorbeeld betaalbaarheid. Bij de profilering is ook het contact met ouders meegenomen.

6.1. Werkomstandigheden

Het aantal werkuren per week heeft een directe, positieve relatie met kwaliteit, zowel in de kinderdagopvang als de buitenschoolse opvang. In eerdere analyses van de opvang van baby's kwam dit ook naar voren⁵, waarbij als verklaring werd gegeven dat medewerkers die meer werken de kinderen beter kunnen leren kennen en daardoor beter kunnen inspelen op hun wensen en behoeften. Dit lijkt dus voor alle leeftijden van belang te zijn. Er blijkt overigens een wisselwerking met werkervaring, en die is niet volledig consistent tussen beide opvangsoorten. Voor de kinderdagopvang komt de combinatie meer werkuren en minder werkervaring het meest voor in de hogere kwaliteitsprofielen, terwijl dit voor de buitenschoolse opvang juist een combinatie is van meer werkuren en meer werkervaring. Huidige initiatieven om medewerkers in de kinderopvang meer uren te laten werken (in de strijd tegen het personeelstekort), lijkt een positieve ontwikkeling in het licht van de huidige resultaten.

⁵ Zie Slot et al. (2020)

Verder blijkt professionalisering van belang te zijn en dit kan op verschillende manieren worden vormgegeven. Naast individuele professionalisering, zoals coaching of nascholing, hebben we gekeken naar vormen van teamgerichte professionalisering, zoals regelmatig teamoverleg of het gezamenlijk ontwikkelen, implementeren en evalueren van activiteiten. Vooral in de BSO bleek de teamgerichte professionalisering van belang te zijn. In vergelijking met de kinderdagopvang, hebben medewerkers vaak kortere werkdagen. Hierdoor zijn er wellicht minder mogelijkheden om tussen de bedrijven door af te stemmen met collega's en zijn medewerkers meer afhankelijk van georganiseerde teamoverleggen. De positieve rol die professionalisering speelt in kwaliteit, past bij de al ingezette lijn in het beleid waarin het opleiden en ontwikkelen van personeel meer aandacht krijgt in de nieuwe IKK-kwaliteitseisen.

Tot slot blijkt de inzet van een hbo-geschoolde medewerker op een locatie bij te dragen aan kwaliteit in zowel de kinderdagopvang als de buitenschoolse opvang. Gemiddeld heeft ruim 60% van de kinderdagopvanglocaties en ruim 55% van de buitenschoolse opvanglocaties ook een of meer hbo'ers in het team (anders dan de leidinggevende en coach). De analyses laten zien dat dit kan bijdragen aan kwaliteit, want op de locatie in groepen van hoge kwaliteit is bijna twee keer zo vaak sprake van een hbo-geschoolde professional. Hoewel dit niet direct is bevraagd, zijn er verschillende verklaringen denkbaar. Een team met mensen van verschillende achtergronden, bijvoorbeeld in opleidingsniveau maar ook ervaring en expertise, kan aanleiding geven tot meer functiedifferentiatie. Medewerkers kunnen zich dan toeleggen op bepaalde taken, zoals het ontwikkelen van activiteiten of gerichte aandacht voor 3+ kinderen. Met meer functiedifferentiatie worden de verschillende vaardigheden en expertises van medewerkers wellicht beter benut, wat bijdraagt aan een hogere kwaliteit. Daarnaast biedt dit mogelijkheden om tijdens het teamoverleg kennis en ervaring uit te wisselen vanuit verschillende expertises, wat bijdraagt aan het *met elkaar* en *van elkaar* leren.

6.2. Groepskenmerken

Er blijken ook een aantal kenmerken van de groep van belang voor kwaliteit. In de kinderdagopvang bleek de kwaliteit hoger in groepen met meer baby's, terwijl voor de BSO bleek dat de hoogste kwaliteit werd geboden in de groepen met minder kleuters. In de BSO waren er in het laagste kwaliteitsprofiel relatief evenveel oudere schoolkinderen als in de andere profielen, maar was het aandeel kleuters veel groter, dus de leeftijdsverschillen in de groep waren groter. Dat de kwaliteit hoger is bij minder verschillen in leeftijdsamenstelling van de groepen zegt mogelijk iets over de mate waarin medewerkers meer gericht aanbod konden doen aan een specifieke en meer homogene leeftijdsgroep. Grote leeftijdsverschillen in de groep, en daarmee gepaard gaande verschillen in interesses, wensen en behoeften, kan het moeilijker maken voor medewerkers om alle kinderen in de verschillende leeftijden een passend aanbod te doen, met als gevolg dat de kwaliteit in die groepen lager is. Dit blijkt ook uit eerdere rapporten, waarin de kwaliteit van horizontale groepen hoger was dan in verticale groepen in de kinderdagopvang.⁴ Voor de BSO kan het daarnaast zo zijn dat het huidige aanbod nog niet goed past bij kleuters. Als jongste groep hebben zij wellicht andere, meer specifieke behoeften waar nu niet altijd voldoende aan voldaan kan worden.

Verder blijkt de relatie van de beroepskracht-kindratio (BKR) in relatie tot kwaliteit verschillend uit te pakken voor jonge (niet-schoolgaande) en oudere, schoolgaande kinderen. In de kinderdagopvang blijkt de kwaliteit hoger in groepen waar ook de meeste baby's worden opgevangen en waar de BKR,

als gevolg daarvan, lager is. Voor de buitenschoolse opvang geldt het omgekeerde; groepen van hogere kwaliteit zijn groter en hebben een hogere BKR en hierin worden minder kleuters opgevangen. Deze verschillen in structurele kenmerken lijken een gevolg van de leeftijd van de kinderen in de groep.

Verschillen in pedagogisch beleid, zoals opendeurenbeleid en kinderopparticipatie hangen wellicht ook gedeeltelijk samen met de leeftijden van kinderen, wat afgeleid kan worden uit tegengestelde resultaten voor de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang. Op basis van de individuele kwaliteitsindicatoren, blijkt een hoge kwaliteit in beide opvangsoorten samen te gaan met meer opendeurenbeleid en meer aandacht voor kinderopparticipatie. Echter, wanneer gekeken wordt naar kwaliteitsprofielen (waarin groepen geclusterd worden op alle kenmerken tezamen en niet op een individueel kenmerk), blijkt opendeurenbeleid verschillend uit te pakken in de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang. In beide opvangsoorten komt opendeurenbeleid en kinderopparticipatie meer voor in groepen met meer oudere kinderen. Maar in de kinderdagopvang zijn dit de groepen van lagere kwaliteit, terwijl het in de buitenschoolse opvang de groepen van hogere kwaliteit zijn. In de kinderdagopvang is opendeurenbeleid en kinderopparticipatie waarschijnlijk moeilijker te realiseren en misschien ook minder relevant voor de baby's onder één jaar. In de buitenschoolse opvang kan het juist een belangrijk middel zijn om de buitenschoolse opvang langer aantrekkelijk te houden voor oudere kinderen. Er zijn signalen dat kinderen naarmate ze ouder worden het minder naar hun zin hebben op de buitenschoolse opvang⁶.

Wat betreft het activiteitenaanbod blijkt in de kinderdagopvang dat groepen van lagere kwaliteit iets meer aanbod doen (op basis van de zelfrapportages), bijvoorbeeld voor taal en geletterdheid, ontluikend rekenen en creatieve-musische activiteiten. Hoewel dit aanbod minder frequent was in de hoogste kwaliteitsprofielen, met meer baby's, bleek de interactiekwaliteit wel hoger in die groepen. De educatieve kwaliteit, wat voor baby's inhoudt dat er veel ondersteuning is voor exploratie en spel, waarbij kinderen actief uitgedaagd worden en gestimuleerd worden in hun (taal)ontwikkeling, was wel hoger in deze profielen. Voor baby's worden minder vaak gerichte activiteiten georganiseerd, maar hierin is de ontwikkelingsstimulering kennelijk meer geïntegreerd in het alledaagse aanbod van verzorging, routines, en spelmomenten.

6.3. Profilerings

Verder blijkt ook de profilerings een rol te spelen. Voor de kinderdagopvang zijn de relaties met profilerings alleen gevonden voor de individuele kwaliteitsindicatoren en voor de buitenschoolse opvang bleek het ook uit de analyses van de kwaliteitsprofielen. Zo bieden groepen die zich meer profileren op betaalbaarheid en/of flexibiliteit en dienstverlening naar ouders een lagere kwaliteit. Daarnaast rapporteerden medewerkers in groepen van de hoogste kwaliteit meer contact met ouders te hebben.

Tezamen duiden deze resultaten wellicht op een tweedeling in het aanbod. Enerzijds zijn er locaties die zich vooral lijken te richten op de ouders, in de zin van flexibiliteit en kosten. In deze locaties is de emotionele kwaliteit voldoende, maar er is weinig ondersteuning van de brede ontwikkeling van kinderen door een relatief mager aanbod van materialen en activiteiten en weinig stimulerende interacties. Anderzijds zijn er locaties die zich richten op een gevarieerder en rijker aanbod voor

⁶ Kantar Public (2021).

kinderen, zowel in interacties als in materialen en activiteiten. De evidentie is voor de buitenschoolse opvang het sterkst en hier blijkt ook dat er nog een verbeterslag mogelijk is in de groepen van de hoogste kwaliteit, omdat het aanbod in absolute zin net voldoende is.

6.4. Implicaties voor de praktijk

In het licht van de bevindingen zijn er enkele implicaties die relevant zijn voor de praktijk en beleid. Ten eerste tonen de resultaten het belang van het (meer) investeren in personeel. Dit vraagt om een duurzame investering in de werkomstandigheden van de medewerkers gericht op waarderen en ontwikkelen. Uit een eerder LKK-rapport is gebleken dat de (negatieve) werkdruk in de afgelopen jaren is toegenomen en de algehele tevredenheid van medewerkers is afgenomen.⁷ Dus het ondersteunen en waarderen van medewerkers is van belang om hun motivatie en betrokkenheid vast te houden of zelfs te vergroten. Daarbij kan ook het aanbod van professionalisering een rol spelen. Mogelijkheden voor verdere ontwikkeling of specialisatie kunnen bijdragen aan de tevredenheid van medewerkers aan de ene kant en aan een hogere kwaliteit aan de andere kant. In reactie op de huidige personeelstekorten in de sector zijn er verschillende initiatieven om de werkuren van medewerkers uit te breiden. De huidige resultaten laten zien dat het werken van meer uren samengaat met een hogere kwaliteit, waarbij een mogelijk mechanisme kan zijn dat deze medewerkers de kinderen en hun behoeften beter leren kennen en daarnaar kunnen handelen. Ook kunnen zij door meer te werken meer ervaring opdoen in het werken met kinderen, wat tevens kan bijdragen aan een hogere kwaliteit. Dit betekent niet zonder meer dat het uitbreiden van contracten tot een hogere kwaliteit leidt. Met het uitbreiden van de werkuren zal ook aandacht moeten zijn voor andere aspecten van de werkomstandigheden, zoals behoud van werkplezier, weinig/geen verhoging van de werkdruk en ondersteuning van de professionele ontwikkeling.

Een tweede implicatie heeft betrekking op de leeftijdsverschillen in de groepssamenstelling. Eerdere LKK-rapporten toonden al aan dat de kwaliteit in verticale kinderdagopvanggroepen lager is dan in horizontale kinderdagopvanggroepen. De huidige resultaten laten zien dat het ook in de buitenschoolse opvang van belang is om te kijken naar de groepssamenstelling naar leeftijd. Grotere leeftijdsverschillen in een groep duiden op grotere verschillen in ontwikkelingsbehoeften van kinderen, waar op een goede manier mee moet worden omgegaan. Op basis van de uitkomsten lijkt het goed als er meer aandacht komt voor verticale groepen en hoe er een goede kwaliteit geboden kan worden.

In dit kader kan het nuttig zijn als locaties hun pedagogisch plan expliciet uitwerken voor verschillende leeftijden en behoeften van kinderen als het gaat om de ruimte en inrichting, de aanwezige materialen en het aanbod van activiteiten die de brede ontwikkeling van kinderen kunnen ondersteunen. Door expliciet onderscheid te maken naar verschillende leeftijden of ontwikkelingsniveaus (bijvoorbeeld alle 'kruipers') kan er bewust worden nagedacht over een passend aanbod. Als er naar verhouding weinig kinderen van dezelfde leeftijd in een bepaalde groep zitten, kan worden nagedacht over groepsoverstijgende activiteiten met een specifieke groep kinderen op een bepaald moment van de dag.

⁷ Slot et al. (2023).

Een laatste implicatie betreft het contact met ouders. In een eerder LKK-rapport kwam naar voren dat het contact met ouders na de coronapandemie is teruggelopen.⁸ Het betreft hier allerlei vormen van oudercontact die verder gaan dan de alledaagse uitwisseling over het kind. Er is bijvoorbeeld minder aandacht voor het organiseren van sociale activiteiten voor ouders of ouderbijeenkomsten over opvoedingsthema's. Ook de mate waarin ouders geïnformeerd en betrokken worden bij het pedagogisch beleid bleek afgenomen.

Uit de huidige analyses blijkt dat de kwaliteit hoger is in groepen waar meer aandacht is voor contact met ouders. Organisaties die meer investeren in de relatie met ouders, investeren waarschijnlijk over het algemeen meer in kwaliteit. Maar het reflecteert ook de waarde die kinderopvangorganisaties hechten aan de relatie die zij hebben met ouders en daarmee de gedeelde pedagogische verantwoordelijkheid voor het opgroeien en ontwikkelen van kinderen. Het vergroten van contact met ouders kan in principe ook een vliegwieleffect hebben in het verbeteren van de kwaliteit. Wanneer er meer contact en uitwisseling met ouders is, vergroot dit enerzijds het inzicht in de behoeften van ouders en anderzijds krijgen ouders meer inzicht in wat er in de kinderopvang gebeurt. Op deze manier kan de pedagogische afstemming bevorderd worden.

⁸ Slot et al. (2023).

7. Onderzoekopzet en verantwoording

In dit hoofdstuk volgt een uitgebreidere beschrijving van de opzet en verantwoording van de analyses die hierboven gepresenteerd zijn. Eerst wordt kort de onderzoekopzet van de LKK herhaald, waarbij specifiek wordt ingezoomd op de representativiteit van de data en het proces van dataverzameling. Daarna wordt aandacht besteed aan de gebruikte meetconstructen en analyse methodes.

7.1. Steekproef en respons

De LKK wordt volgens een zogenaamde ‘rolling sampling’ methode uitgevoerd, met jaarlijkse metingen in relatief kleine, maar landelijk representatieve steekproeven naar een aantal belangrijk geachte kenmerken als regio van het land, urbanisatiegraad en omvang van de opvanglocatie. Om die reden wordt steeds een gestratificeerde steekproef getrokken met de volgende strata:

1. Regio (4 kenmerken: Noord, Midden-Oost, West en Zuid);
2. Urbanisatiegraad (2 kenmerken: landelijk en stedelijk);
3. Grootte van de locatie (2 kenmerken: klein en groot).

Dit resulteert in een steekproefmodel met 16 cellen (4 x 2 x 2) per opvangtype en 32 locaties per opvangsoort. Binnen de cellen worden groepen die aan de kenmerken van deze cellen voldoen aselekt getrokken. Een uitgebreidere beschrijving van de steekproeftrekking is beschreven in eerdere rapportages.⁹ Het huidige rapport maakt gebruik van de data van in totaal 93 kinderdagopvanglocaties en 96 buitenschoolse opvanglocaties uit de eerste drie LKK-metingen (2017, 2018, 2019). De respons van de kinderdagopvang betreft gemiddeld 33%, die van de buitenschoolse opvang 37%. Een analyse van de respons en non-respons voor alle opvangtypen is uitgebreid aan bod gekomen in eerdere rapportages.¹⁰ Op basis daarvan wordt aangenomen dat voor beide opvangsoorten de steekproef representatief is.

7.2. Onderzoeksprocedures dataverzameling

Om de kwaliteit in de kinderopvang in kaart te brengen zijn verschillende instrumenten gebruikt. Voor de meting van de proceskwaliteit is gebruik gemaakt van verschillende observatie-instrumenten die een oordeel geven over de kwaliteit. De observaties zijn deels ter plekke uitgevoerd (CLASS en Omgevingsschalen) en deels achteraf gecodeerd van video (NCKO-interactieschalen). Daarnaast zijn pedagogisch medewerkers en leidinggevendenden met een gestructureerde vragenlijst bevraagd over onder andere het aanbod van activiteiten en het pedagogische klimaat in de opvang. Tevens zijn er met de vragenlijst achtergrondkenmerken van de medewerkers en andere, meer structurele kenmerken van de opvanglocatie nagevraagd.

⁹ Zie Slot et al. (2018)

¹⁰ Zie Romijn, Slot, Jepma, et al. (2023); Slot et al. (2018, 2019)

De beschrijving van de huidige stand van zaken is gebaseerd op de data die ter plekke live is verzameld.¹¹ Voor alle metingen is er gebruik gemaakt van verschillende leeftijdsversies van de CLASS (de Infant versie voor interacties met baby's, de Toddler versie voor interacties met peuters en de Pre-K versie voor interacties met schoolgaande kinderen) om de kwaliteit van de interacties te beoordelen. De omgevingsschalen (ITERS/ECERS-R voor de kinderdagopvang en BSO-schaal) zijn gebruikt als maat voor de globale kwaliteit (waaronder de kwaliteit van de ruimte en meubilering, de kwaliteit van het taalaanbod, de kwaliteit van de materialen en het activiteitenaanbod, globale interactiekwaliteit en het dagprogramma). Een uitgebreidere beschrijving van deze meetinstrumenten en de gebruikte procedures zijn terug te vinden in eerdere rapportages.¹²

De CLASS en de Omgevingsschalen worden beide ter plekke toegepast, maar volgen een andere observatieprocedure. De CLASS is tijdens meerdere korte observatiemomenten van 15 minuten gedurende veelvoorkomende situaties, zoals eet-en drinkmomenten, spel of een gerichte activiteit afgenomen. Er zijn per locatie 4 of 6 observatiemomenten verdeeld over de dag en afhankelijk van de leeftijden van de opgevangen kinderen met een of meer leeftijdsversies van de CLASS. Vervolgens wordt per locatie een gemiddelde bepaald voor de geobserveerde interactie-kwaliteit gedurende de dag. Voor de Omgevingsschalen geldt dat deze eenmalig wordt ingevuld op basis van een gehele observatie dag wat resulteert in een holistische beoordeling per locatie.

De procedures voor de kinderdagopvang en buitenschoolse opvang zijn in de basis gelijk. Omdat de leeftijden verschillen en er binnen de kinderdagopvang tevens naar verschillende soorten groepen is gekeken (horizontale baby en peutergroepen, en verticale groepen), verschilt de aanpak enigszins per opvangsoort. Voor babygroepen is gebruik gemaakt van de CLASS Infant en de ITERS-R (Omgevingsschaal speciaal gericht op babygroepen). Voor peutergroepen is gebruik gemaakt van de CLASS Toddler en de ECERS-R (omgevingsschaal speciaal gericht op peutergroepen). Voor de verticale groepen is gebruik gemaakt van een gecombineerde kwaliteitsscore van de CLASS infant en Toddler. Hiermee wordt een geïntegreerd beeld gegeven van de geboden proceskwaliteit die de kinderen ervaren op de groep. Ook voor het in kaart brengen van de omgevingskwaliteit worden gecombineerde scores voor de baby's en peuters gebruikt op basis van de ITERS-R en ECERS-R. Voor de buitenschoolse opvang wordt gebruik gemaakt van de CLASS Pre-K en de BSO-schaal. De BSO-schaal is een meetinstrument dat gebaseerd is op de omgevingsschalen die in de kinderdagopvang worden gebruikt en specifiek is toegespitst op de kwaliteit in de Nederlandse buitenschoolse opvang. In tegenstelling tot het meetinstrument van de CLASS en de ITERS/ECERS-R, wordt de kwaliteit op de BSO-schaal gemeten op een 5-puntsschaal in plaats van een 7-puntsschaal.

7.3. Data-analyse: Aanpak en methode

In deze rapportage gebruiken we een tweetal analysestrategieën om meer inzicht te geven in de relaties tussen kenmerken van de opvang en de geobserveerde kwaliteit. Bij de eerste analysestrategie

¹¹ De keuze voor het gebruik van de live observatie data is onder andere gebaseerd op congruentie met de onlangs verschenen verdiepende rapportage over de medewerkeropvang (Slot et al., 2023). De huidige rapportage wil op eenzelfde wijze uitspraken doen over verschillende typologieën locaties die in de steekproef te onderscheiden zijn. In verband met aanpassingen in het onderzoeksdesign zijn er voor de groepen onvoldoende NCKO-data. Voor de vergelijkbaarheid worden de NCKO-data daarom ook in de huidige rapportage buiten beschouwing gelaten.

¹² Zie Slot et al. (2017, 2018)

wordt gebruik gemaakt van contrastgroepen. Dat wil zeggen dat de locaties die betrekkelijk hoog scoren op de verschillende kwaliteitsindicatoren vergeleken worden met de locaties die betrekkelijk laag scoren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van percentielen, oftewel de 20% bestscorende locaties worden vergeleken met de 20% slechtstscorende locaties. Om verschillen te toetsen is er gebruik gemaakt van meervoudige multivariate analyses (MANOVA), gevolgd door zogeheten between-subjects testen om de verschillen tussen beide percentielen per variabele per kwaliteitsindicator te onderzoeken. Doordat slechts 40% van de steekproef geïnccludeerd wordt in een vergelijking van het hoogste en laagste percentiel en voor sommige locaties tevens data over structurele kenmerken mist, is de steekproef waarop de analyses zijn gerapporteerd relatief klein. Daarom is besloten om niet alleen te kijken naar de significantie van verschillen, maar ook naar de effectgrootte. Verschillen die bij benadering significant zijn ($p < .10$) zijn meegenomen indien de effectgrootte minimaal als medium bestempeld kan worden. Effectgroottes van $\eta^2 = .01$ worden gezien als een klein effect, $\eta^2 = .06$ als medium effect en $\eta^2 = .14$ als groot effect.

Bij de tweede analysestrategie worden kwaliteitsverschillen op een meer holistische manier in kaart gebracht. Op basis van de kwaliteitsindicatoren is een zogehete clusteranalyse uitgevoerd. Hierbij wordt naar statistische patronen in de data gezocht en worden locaties die op elkaar lijken (in termen van hun kwaliteitsscores) samen tot één groep geclusterd. Deze groepen kunnen vervolgens vergeleken worden op de structurele kenmerken van de locatie waardoor er verschillende typologieën gemaakt kunnen worden. Om conclusies te trekken over verschillen in kenmerken is wederom niet alleen gekeken naar significantie, maar ook naar de effectgrootte van het verschil. Daarbij wordt een effectgrootte van Cohen's $d = 0.20$ als klein bestempeld, Cohen's $d = 0.50$ als middelmatig en Cohen's $d = 0.80$ kenmerkt een groot effect.

Een voordeel aan de eerste analysestrategie, waarbij extremen vergeleken worden, is dat het een eerste beeld kan geven over welke structurele kenmerken meer of minder relevant zijn in het verklaren van verschillen in kwaliteit. Ook geeft het inzicht in hoe structurele kenmerken samen hangen met verschillende vormen van kwaliteit. Een nadeel is de hoeveelheid data die geïnterpreteerd moet worden. In totaal worden namelijk zeven à acht keer (aantal kwaliteitsindicatoren) ruim 50 structurele kenmerken met elkaar vergeleken. Daarnaast wordt slechts een deel van de steekproef (40%) geïnccludeerd in deze analyses. Het voordeel van de tweede analysemethode is dat het alle locaties uit de steekproef meeneemt en dat de typologieën een integraal beeld schetsen van de verschillen in kwaliteit (in de breedste zin van het woord). Een nadeel is dat het een grote hoeveelheid aan data versimpeld probeert samen te vatten. Beide analysestrategieën hebben dus voor- en nadelen. Door ze samen in te zetten, kunnen meer gewogen conclusies worden getrokken over hoe locaties van elkaar verschillen in kwaliteit en welke structurele kenmerken beterpresterende locaties met elkaar gemeen hebben.

7.3.1. Kwaliteitsindicatoren

In de verschillende analysestrategieën hebben we een brede blik op kwaliteit gekozen door te kijken naar verschillende kwaliteitsindicatoren gebaseerd op de CLASS en de ERS. De CLASS is meermaals per dag afgenomen met de leeftijdsversie passend bij de opgevangen kinderen. Per locatie is vervolgens een gemiddelde over de dag (en waar nodig leeftijd) bepaald waarbij onderscheid is gemaakt tussen de *emotionele kwaliteit*, de mate waarin de pedagogisch medewerker positieve, sensitieve en kindvolgende interacties heeft met kinderen, en de *educatieve kwaliteit*, de mate waarin een

pedagogisch medewerker de betrokkenheid van kinderen in spel en activiteiten stimuleert en de brede ontwikkeling van kinderen bevordert, en een *gewogen totaalscore*. De ERS geeft een holistische beoordeling per groep en is specifiek afgestemd op de leeftijd van de kinderen. Daardoor verschillen de geïnccludeerde schalen iets voor de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang. Voor de kinderdagopvang is er gebruik gemaakt tussen 4 verschillende subschalen: *ruimte en meubilering*, *raal en redeneren*, *activiteiten* en *programma*, als ook een *gewogen totaalscore*. In totaal zijn er dus 8 kwaliteitsindicatoren (3 voor de CLASS en 5 voor de ERS) meegenomen in de analyses van de kinderdagopvang. Voor de buitenschoolse opvang zijn 3 verschillende subschalen van de BSO-schaal gebruikt: *ruimte en meubilering*, *materiaal* en *proceskwaliteit*, als ook een *gewogen totaalscore*. In totaal zijn er dus 7 kwaliteitsindicatoren (3 voor de CLASS en 4 voor de BSO-schaal) meegenomen in de analyses van de buitenschoolse opvang.

7.3.2. Structurele kenmerken

Om de structurele kenmerken en het activiteitenaanbod van de groepen in kaart te brengen is gebruik gemaakt van vragenlijstgegevens. De vragenlijst is door een groot deel van de pedagogisch medewerkers en leidinggevendenden ingevuld. Daarbij is de positieve respons voor de kinderdagopvang (93% van de pedagogisch medewerkers en 88% van de leidinggevendenden) iets hoger dan voor de buitenschoolse opvang (79% van de pedagogisch medewerkers, 73% van de leidinggevendenden). Op specifieke variabelen ontbreken soms wel gegevens wanneer medewerkers geen antwoord wisten te geven op bepaalde vragen. Eventuele missende data worden daarom gedurende de analyses apart aangegeven.

Er zijn gegevens verzameld over een zestal onderwerpen:

- *Achtergrondkenmerken medewerkers*
- *Werkbeleving en professionalisering*
- *Kenmerken van de groep opgevangen kinderen*
- *Pedagogisch beleid en klimaat*
- *Samenwerking met stakeholders (ouders, school en het netwerk)*
- *Activiteitenaanbod*

Het merendeel van de structurele gegevens zijn gebaseerd op de vragenlijsten die door de pedagogisch medewerkers zijn ingevuld. In de categorie *Pedagogisch beleid en klimaat* en *Samenwerking met stakeholders (ouders, school en het netwerk)* is er ook gebruik gemaakt van de vragenlijstgegevens die zijn ingevuld door de leidinggevende van de locatie. De structurele kenmerken die zijn uitgevraagd, zijn grotendeels gelijk voor de kinderdagopvang en de buitenschoolse opvang. Op enkele kenmerken zijn de kinderdagopvang en buitenschoolse opvang op een andere manier bevraagd. Zo verschilt de leeftijdssamenstelling van de groep en worden er andere, leeftijdsadequate, items gebruikt om het activiteitenaanbod in kaart te brengen. Daarnaast is er voor de buitenschoolse opvang gebruik gemaakt van twee variabelen om het contact met school in kaart te brengen, terwijl dit voor de kinderdagopvang slechts met één variabele wordt gedaan.

Een volledig overzicht van de geïnccludeerde variabelen, de manier waarop deze gemeten zijn en de beschrijvende statistieken voor de gehele steekproef zijn te vinden in Tabel 1.1 t/m Tabel 1.6 (zie bijlagen). De beschrijvende statistieken in de bijlagen geven de lezer extra informatie over de opbouw

van bepaalde structurele kenmerken en de algemene steekproefgemiddelden, maar deze worden in de hoofdstukken niet uitgebreid toegelicht. Daar staan juist de verschillen tussen locaties centraal. Een meer algemene beschrijving van de structurele kenmerken (zoals de algehele werkbeleving of de frequentie van het activiteiten aanbod per opvangsoort) is terug te vinden in eerdere rapportages.¹³

7.3.3. Kwaliteitsprofielen

Om te komen tot kwaliteitsprofielen van de kinderdagopvang is gebruik gemaakt van de k-means cluster analyse in SPSS op basis van 6 kwaliteitsindicatoren: *CLASS emotionele kwaliteit*, *CLASS educatieve kwaliteit*, *ruimte en meubilering*, *taal en redeneren*, *activiteiten* en *programma*. Voor de buitenschoolse opvang is eenzelfde analyse uitgevoerd op basis van 5 kwaliteitsindicatoren: *CLASS emotionele kwaliteit*, *CLASS educatieve kwaliteit*, *ruimte en meubilering*, *materiaal*, en *proceskwaliteit*.

Met een clusteranalyse wordt getracht cases, in dit geval opvanggroepen, te clusteren op de vijf à zes kwaliteitsindicatoren waarbij het programma zoekt naar clusteroplossingen waarbij de clusters van opvanggroepen zoveel mogelijk van elkaar verschillen. Op basis van een iteratief proces zijn verschillende clusteroplossingen bepaald en met elkaar vergeleken. Er is gestart met een 2-cluster oplossing, gevolgd door een 3- en 4-clusteroplossing en tot slot een 5-cluster oplossing. De oplossingen zijn systematisch met elkaar vergeleken op een aantal aspecten, waaronder het aantal iteraties, de verdeling per cluster en de gemiddelde afstand tot het cluster.

Zo geeft het aantal iteraties dat nodig is om tot een clusteroplossing te komen aan hoe snel het classificeren van clusters tot stand is gekomen en is daarmee een vorm van robuustheid (de standaard instelling in SPSS is 10 iteraties). Verder wordt voor elke case (opvanggroep) bekeken wat de afstand is van de betreffende kwaliteitsscores tot de gemiddelde scores van het cluster. Een kleinere afstand geeft aan dat de clusteroplossing een betere passing heeft bij de data. Daarnaast is de verdeling van cases (opvanggroepen) over clusters een vorm van onderscheidend vermogen van de oplossingen. Er moet hierbij een afweging gemaakt worden tussen de grootte van de clusters enerzijds en de relevantie van de inhoudelijke uitkomsten anderzijds. Dit vraagt om een meer kwalitatieve interpretatie van de uitkomsten door te kijken naar de typologie van de clusters. Naarmate er meer clusters zijn, zullen deze meer onderscheidend zijn. Tot slot, geeft de clusteranalyse ook de resultaten van een meervoudige variantieanalyse die aangeeft of de kwaliteitsindicatoren verschillen tussen de clusters. Dit is een indicatie van het onderscheidend vermogen van individuele kwaliteitsindicatoren in de verschillende clusteroplossingen.¹⁴

De best passende clusteroplossing is gebruikt voor vervolganalyses. Allereerst is met een meervoudige variantieanalyse getoetst welke kwaliteitsindicatoren verschillen tussen clusters. Daarna zijn de clusters vergeleken aan de hand van de verschillende structurele kenmerken.

¹³ Zie Slot et al. (2017, 2018, 2019)

¹⁴ Aangezien de clusteranalyse erop gericht is om de verschillen tussen clusters te maximaliseren moet de uitkomst van de meervoudige variantieanalyse vooral descriptief worden opgevat.

Bijlagen

Tabel 1.1 Structurele kenmerken vragenlijst – Achtergrondkenmerken pedagogisch medewerkers

Variabelen	Omschrijving	Schaal	Items (α)	KDV <i>N</i>	KDV <i>M (SD)</i>	KDV Range	BSO <i>N</i>	BSO <i>M (SD)</i>	BSO Range
Leeftijd	Leeftijd in jaren	Jaren	nvt	148	34.90 (9.81)	19.00-65.00	118	35.87 (12.50)	20.00-65.00
Werktijd	Aantal uur per week dat de medewerker in de kinderopvang werkt	Uren	nvt	146	26.75 (7.18)	11.75-55.00	118	22.01 (7.42)	5.00-37.00
Werkervaring	Aantal jaren werkervaring in de sector kinderopvang	Jaren	nvt	146	11.63 (7.70)	0.00-36.00	118	9.38 (7.12)	0.50-31.00
Opleiding	Hoogst genoten opleiding (algemene vooropleiding of vervolgopleiding) - Maximaal VMBO Kader/beroepsgericht (1), MBO 1/2 (2), MAVO/VMBO TL (3), HAVO (4), MBO 3/4 (5), VWO (6), HBO (7), WO (8)	1-8	nvt	146	5.35 (0.60)	2.00-8.00	118	5.53 (0.90)	5.00-8.00
Vast contract	Percentage medewerkers dat een vast contract heeft (al dan niet als invaller)	Dummy	nvt	147	73.47 %	-	118	70.37 %	-
HBO groep	Aantal medewerkers dat minimaal een HBO opleidingniveau heeft. Geaggregeerd naar groepsniveau is de variabele positief gescoord wanneer tenminste één medewerker van de groep minimaal een HBO opleidingsniveau heeft.	Dummy	nvt	146	17.12 %	-	118	26.27 %	-
HBO locatie ¹	Aanwezigheid van één of meerdere pedagogisch medewerkers (niet bedoeld locatiemanager of pedagogisch coach) op de locatie.	Dummy	nvt	83	61.45 %	-	70	55.71 %	-

¹ Gebaseerd op vragenlijstgegevens van de leidinggevende.

Tabel 1.2 Structurele kenmerken vragenlijst – Werkbeleving en professionalisering

Variabelen	Omschrijving	Schaal	Items (α)	KDV <i>N</i>	KDV <i>M (SD)</i>	KDV Range	BSO <i>N</i>	BSO <i>M (SD)</i>	BSO Range
Werkbeleving	Mate waarin de medewerker zich gerespecteerd en gewaardeerd voelt, prettige relaties ervaart met ouders en het werk inspirerend vindt, gebaseerd op items als: - Ik vind de sfeer in mijn organisatie prettig - Ik heb een goede relatie met ouders - Mijn werk is boeiend en stimulerend	1-6	24 (.870)	139	5.01 (0.49)	3.42-5.96	107	4.94 (0.44)	3.79-6.00
Werk inclusief	Subschaal binnen werkbeleving. Mate waarin de medewerker zich gerespecteerd voelt en gelijkwaardig wordt behandeld ongeacht zijn/haar achtergrond, gebaseerd op items als: - Iedereen wordt binnen mijn organisatie gelijkwaardig behandeld - Ik ervaar dat ouders mij als persoon, met mijn achtergrond, respecteren - Verschillen naar achtergrond of cultuur worden gewaardeerd in mijn organisatie	1-6	5 (.702)	139	5.40 (0.49)	3.40-6.00	107	5.27 (0.43)	4.40-6.00
Werkstress	Subschaal binnen werkbeleving. Mate waarin de medewerker werkstress ervaart, gebaseerd op items als: - Ik voel me meer dan normaal uitgeput - Ik ervaar regelmatig stress op mijn werk - Ik voel me overbelast door alle taken	1-6	5 (.756)	139	2.59 (0.84)	1.00-4.80	107	2.60 (0.85)	1.00-4.80
Teamcohesie	Mate waarin de medewerker teamcohesie ervaart, gebaseerd op items als: - Wij vormen een enthousiast en idealistisch team - Als team kunnen we tegenslagen goed aan	1-6	5 (.820)	139	4.85 (0.65)	1.00-6.00	107	4.89 (0.65)	2.80-6.00
Continue professionalisering	Mate waarin professionaliseringsactiviteiten worden gedaan, gebaseerd op items als: - Het volgen van cursussen - Coaching op de werkvloer - Feedback op basis van observaties of opnames	1-5	10 (.816)	139	2.07 (0.60)	1.00-4.00	107	2.09 (0.57)	1.00-4.00
Team-based professionalisering	Mate waarin er professionaliseringsactiviteiten worden ondernomen met het gehele team, gebaseerd op items als: - Thema's en inhoudelijke (ontwikkelings)activiteiten kiezen en uitwerken	1-7	9 (.777)	139	2.65 (0.87)	1.00-5.56	107	2.69 (0.88)	1.00-5.56

	- Bij elkaar in de groep kijken om van elkaar te leren en feedback te geven - Studietoeken, vakbladen, blogs of internet sites met collega's bespreken.									
Frequentie teamoverleg	Frequentie van pedagogisch-inhoudelijk teamoverleg (geen huishoudelijk overleg) binnen de organisatie. Geen overleg (0), 1x per jaar (1), 1x per zes maanden (2), 1x per drie maanden (3), 1x per twee maanden (4), 1x per zes weken (5), 1x per vier weken (6), 1x per twee weken (7), 1x per week (8)	0-8	nvt	127	4.34 (1.80)	0.00-8.00	103	4.96 (1.63)	0.00-8.00	
Zelfvertrouwen	Mate waarin de medewerker vertrouwen heeft in de eigen vaardigheden, gebaseerd op items als: - Ik kan omgaan met angstige of teruggetrokken kinderen - Ik kan alle kinderen betrekken bij groepsactiviteiten - Ik kan het gedrag van kinderen in goede banen leiden	1-6	9 (.896)	139	5.32 (0.43)	4.11-6.00	107	5.11 (0.42)	4.00-6.00	

Tabel 1.3 Structurele kenmerken vragenlijst – Groepskenmerken

Variabelen	Omschrijving	Schaal	Items (α)	KDV <i>N</i>	KDV <i>M (SD)</i>	KDV Range	BSO <i>N</i>	BSO <i>M (SD)</i>	BSO Range
Groepsgrootte	Gemiddelde groepsgrootte gedurende de drie drukste dagen van de week (ma, di, do)	Aantal kinderen	nvt	142	11.10 (2.92)	4.00-17.50	117	21.40 (11.81)	4.00-6.00
Beroepskracht-kind ratio (BKR)	Aantal kinderen per medewerker, gedurende de drie drukste dagen van de week (ma, di, do)	Aantal kinderen	nvt	142	5.18 (1.34)	2.17-8.00	117	8.75 (1.68)	3.43-12.67
Aandeel baby's	Percentage baby's (0-1/1.5) afgezet tegen het totaal aantal opgevangen kinderen per week	%	nvt	90	35.77 (21.08)	0.00-100.00	-	-	-
Aandeel dreumesen	Percentage dreumesen (1/1.5-2/2.5) afgezet tegen het totaal aantal opgevangen kinderen per week	%	nvt	129	33.62 (23.24)	0.00-88.89	-	-	-
Aandeel peuters	Percentage peuters (2/2.5-4) afgezet tegen het totaal aantal opgevangen kinderen per week	%	nvt	92	58.09 (31.21)	0.00-100.00	-	-	-
Aandeel kleuters	Percentage kleuters (4-6) afgezet tegen het totaal aantal opgevangen kinderen per week	%	nvt	-	-	-	102	41.34 (23.54)	0.00-100.00
Aandeel jonge schoolkinderen	Percentage kleuters (6-9) afgezet tegen het totaal aantal opgevangen kinderen per week	%	nvt	-	-	-	102	42.33 (22.47)	0.00-100.00
Aandeel oude schoolkinderen	Percentage kleuters (9-12) afgezet tegen het totaal aantal opgevangen kinderen per week	%	nvt	-	-	-	102	16.33 (16.86)	0.00-100.00
Aandeel lage SES	Percentage kinderen uit gezinnen met een lage sociaaleconomische status afgezet tegen het totaal aantal opgevangen kinderen per week	%	nvt	120	19.69 (27.12)	0.00-100.00	82	20.05 (27.81)	0.00-100.00
Aandeel migratieachtergrond	Percentage kinderen met een migratieachtergrond afgezet tegen het totaal aantal opgevangen kinderen per week	%	nvt	120	26.67 (28.13)	0.00-100.00	85	19.77 (23.23)	0.00-100.00
Totale zorgbehoeften	Percentage kinderen met een zorgbehoefte afgezet tegen het totaal aantal opgevangen kinderen per week. Totaal aantal kinderen met	%	nvt	147	19.90 (21.36)	0.00-90.91	117	16.83 (17.80)	0.00-100.00
Taalondersteuning	behoefte en uitgesplitst naar specifieke	%	nvt	147	12.42 (17.93)	0.00-80.00	114	4.43 (7.62)	0.00-33.71
Gedragsondersteuning	behoefte op het gebied van taal, gedrag,	%	nvt	146	5.05 (8.00)	0.00-37.50	111	11.86 (13.74)	0.00-96.00
Beperkingen	beperkingen, vluchtelingen of overige	%	nvt	147	1.91 (4.12)	0.00-20.69	117	2.32 (7.42)	0.00-54.00
Vluchtelingen	behoefte. Percentages kunnen niet als	%	nvt	144	2.23 (7.76)	0.00-65.22	115	0.16 (0.87)	0.00-5.56
Overig	cumulatief gezien worden aangezien kinderen mogelijk meer dan één zorgbehoefte hebben.	%	nvt	145	2.48 (8.40)	0.00-90.91	111	2.43 (6.39)	0.00-35.68

Tabel 1.4 Structurele kenmerken vragenlijst – Pedagogisch beleid en klimaat

Variabelen	Omschrijving	Schaal	Items (α)	KDV <i>N</i>	KDV <i>M (SD)</i>	KDV Range	BSO <i>N</i>	BSO <i>M (SD)</i>	BSO Range
Stabiliteit groep	Mate van stabiliteit gedurende de dag, gebaseerd op items als: - Op verzoek van ouders kunnen kinderen makkelijk wisselen van dag - We voegen groepen gedurende de dag samen	1-5	4 (.699)	144	3.13 (0.72)	1.50-5.00	117	3.00 (0.79)	1.00-5.00
Opendeurenbeleid	Mate waarin kinderen zelfstandig kunnen verplaatsen tussen verschillende groepsruimtes, gebaseerd op items als: - De deuren van de groepen staan gedurende (een deel van) de dag open en kinderen kunnen zelf kiezen ergens anders te gaan spelen	1-5	2 (.819)	144	2.37 (0.99)	1.00-5.00	117	3.08 (1.24)	1.00-5.00
Kinderparticipatie	Mate waarin rekening gehouden wordt met de mening en wensen van kinderen, gebaseerd op items als: - Er worden regelmatig en systematisch gesprekjes gevoerd met de kinderen om mening en wensen te peilen - Aan de ouders wordt in gesprekjes regelmatig gevraagd wat de ervaringen en wensen van kinderen zijn	1-5	6 (.716)	144	3.16 (0.61)	1.67-4.83	114	3.70 (0.60)	1.83-5.00
Diversiteitsbeleid	Mate waarin de locatie waarde hecht aan gelijke kansen, ruimte geeft aan de thuistaal en culturele achtergrond van kinderen, en met ouders in de thuistaal communiceert.	0-4	4 (somscore)	140	2.07 (1.10)	0.00-4.00	106	1.62 (1.06)	0.00-4.00
Spelbegeleiding	Mate waarin de medewerker het spel van kinderen begeleid en verrijkt, gebaseerd op items als: - Ik houd spel op gang door mee te spelen - Ik stel kinderen vragen die het spel stimuleren	1-5	8 (.887)	140	3.69 (0.61)	1.63-5.00	106	3.63 (0.66)	1.50-5.00
Doen-alsof spel	Subschaal van spelbegeleiding. Mate waarin de medewerker doen-alsof spel van kinderen bevordert, gebaseerd op items als: - Ik moedig kinderen aan met andere kinderen doen-alsof spel te spelen, zoals eten koken of een knuffel voeren - Ik doe voor hoe je een voorwerp kunt gebruiken voor iets anders dan waar het voor bedoeld is	1-5	4 (.848)	140	3.68 (0.80)	1.00-5.00	106	3.63 (0.74)	1.25-5.00
Affectief-inclusief	Mate waarin de medewerker affectief en inclusief gedrag laat zien en bevordert, gebaseerd op items als: - Ik knuffel kinderen of geef een aai over de bol - Ik zorg dat kinderen lief zijn voor elkaar	1-7	8 (.826)	140	6.05 (0.64)	4.25-7.00	106	5.60 (0.81)	3.88-7.00

Zelfregulatie	Mate waarin de medewerker de (emotionele) zelfregulatie van kinderen bevordert, gebaseerd op items als: - Ik praat met kinderen over hun gevoelens - Ik vraag kinderen wat hun plan is bij een activiteit	1-7	11 (.897)	140	4.55 (1.07)	1.73-7.00	106	4.82 (0.84)	2.36-7.00
Sociaal-spel profiel ¹	Mate waarin de locatie zichzelf profileert als gericht op samenspel en welbevinden, gebaseerd op items als: - Er is individuele aandacht voor kinderen en hun welbevinden - Wij zorgen voor hechte, warme relaties tussen kinderen	1-5	3 (.813)	83	4.37 (0.52)	3.00-5.00	70	4.32 (0.46)	3.33-5.00
Dienstverlenend profiel ¹	Mate waarin de locatie zichzelf profileert als dienstverlenend naar ouders toe, gebaseerd op items als: - Wij bieden extra opvanguren op verzoek van ouders - Wij stemmen onze openingstijden af op werktijden van de ouders	1-5	3 (.844)	83	3.51 (1.11)	1.00-5.00	70	3.59 (0.86)	2.00-5.00
Betaalbaar profiel ¹	Mate waarin de locatie zichzelf profileert als betaalbaar, gebaseerd op items als: - Wij bieden zo betaalbaar mogelijke opvang	1-5	1	83	3.67 (1.01)	1.00-5.00	70	3.66 (0.92)	2.00-5.00
Educatief profiel ¹	Mate waarin de locatie zichzelf profileert als gericht op de brede educatieve ontwikkeling, gebaseerd op items als: - We stimuleren de taalontwikkeling van kinderen - Er is veel aandacht voor creatief werk, kunsteducatie, muziek en dans	1-5	6 (.804)	83	3.96 (0.61)	1.17-5.00	70	3.79 (0.55)	2.67-4.83
Inclusief profiel ¹	Mate waarin de locatie zichzelf profileert als inclusief, gebaseerd op items als: - Wij bieden opvang voor zorgkinderen en kinderen met beperkingen - Wij besteden aandacht aan culturele verschillen	1-5	3 (.546)	83	3.44 (0.79)	1.00-5.00	70	3.46 (0.61)	2.00-5.00

¹ Gebaseerd op vragenlijstgegevens van de leidinggevende.

Tabel 1.5 Structurele kenmerken vragenlijst – Contact met ouders, school en netwerk

Variabelen	Omschrijving	Schaal	Items (α)	KDV <i>N</i>	KDV <i>M (SD)</i>	KDV Range	BSO <i>N</i>	BSO <i>M (SD)</i>	BSO Range
Contact ouders	Percentage benutte mogelijkheden uit een lijst van manieren om contact te onderhouden met ouders, waaronder: - Een of meer keren per jaar een 10-minuten gesprekje voeren - Versturen van een digitale nieuwsbrief - Gebruiken van een groepsapp - Opvoedingsadviezen voor thuisactiviteiten geven	%	15 (.660)	140	61.57 (14.78)	0.00-93.33	107	51.59 (16.29)	6.67-80.00
Contact school	Mate waarin de organisatie contact heeft met het scholennetwerk waar de meeste kinderen op zitten of uitstromen, gebaseerd op items als: - Mondelinge/schriftelijke overdracht van informatie - Met kinderen op bezoek gaan bij school - Afstemming van de doorgaande lijn	1-5	8 (.867)	139	1.84 (0.85)	1.00-5.00	107	1.91 (0.84)	1.00-4.25
Samenwerking school	Mate waarin de buitenschoolse opvang gezamenlijk optrekt met basisscholen. Het gaat over de fysieke nabijheid met scholen, afstemming over studiedagen of bijzondere situaties en het gezamenlijk organiseren van activiteit (zoals een sportdag).	0-5	5 (somscore)	-	-	-	103	2.53 (1.30)	0.00-5.00
Contact netwerk ¹	Percentage partners waarmee de organisatie samenwerkt, waaronder: - Bibliotheek - Wijk- of buurtteam - Kinderboerderij - Centrum Jeugd en Gezin	%	21 (.840)	83	31.44 (18.34)	0.00-90.48	70	35.31 (19.43)	4.76-85.71

¹ Gebaseerd op vragenlijstgegevens van de leidinggevende.

Tabel 1.6 Structurele kenmerken vragenlijst – Activiteitenaanbod

Variabelen	Omschrijving	Schaal	Items (α)	KDV N	KDV M (SD)	KDV Range	BSO N	BSO M (SD)	BSO Range
Exploratie- motorisch	Mate waarin er gelegenheid wordt geboden en/of activiteiten worden georganiseerd die de fijn- en grof-motorische ontwikkeling en exploratie van de omgeving bevorderen. Afgestemd op de leeftijden van de opgevangen kinderen, gebaseerd op items als: - Kinderen pakken verschillende voorwerpen, voelen eraan, sabbelen erop, laten het vallen (bijv. mobiel, bijtring, pop) - Kinderen spelen met voorwerpen (blokjes, bakjes, bal) die ze kunnen stapelen, in elkaar doen, ergens uit halen, er in stoppen, op een rijtje leggen, weg rollen - Kinderen dansen, doen circusactiviteiten, acrobatiek, gymnastiek of sport, tafeltennis, darten of sjoelen	1-7	KDV 6 (.645) BSO 6 (.574)	133	5.52 (0.77)	3.00-7.00	106	3.90 (0.88)	2.17-6.00
Samenspel	Mate waarin kinderen alleen, naast elkaar of samen verschillende soorten spel doen. Afgestemd op de leeftijden van de opgevangen kinderen, gebaseerd op items als: - Kinderen spelen, naast elkaar of samen, doen-alsof spel, ze doen alsof voorwerpen (blokken, poppen, autootjes, dieren) iets anders zijn (bijv. autorijden nadoen) - Kinderen werken samen aan een langer lopend project dat ze zelf bedenken (bijv. een dierentuin namaken, een grote treinbaan maken, een hut bouwen).	1-7	KDV 5 (.658) BSO 7 (.716)	133	5.19 (1.20)	2.00-7.00	106	4.47 (0.84)	2.14-6.00
Creatief- musisch	Mate waarin kinderen creatieve, kunstzinnige of muzikale activiteiten doen. Afgestemd op de leeftijden van de opgevangen kinderen, gebaseerd op items als: - Kinderen spelen met (vinger)verf, wasco of krijt, mengen verschillende kleuren, zonder gerichte opdracht - Kinderen nemen deel aan een teken-, schilder-, kunst-, of toneelclubje binnen de opvang onder begeleiding van een medewerker, werken aan een tentoonstelling of voorstelling	1-7	KDV 7 (.774) BSO 8 (.625)	131	3.79 (0.93)	1.29-6.14	105	2.03 (0.60)	1.00-4.13
Taal en geletterdheid	Mate waarin kinderen (in interactie met de medewerker) actief betrokken zijn in verschillende taal- en geletterdheidsactiviteiten. Afgestemd op de leeftijden van de opgevangen kinderen, gebaseerd op items als:	1-7	KDV 7 (.681) BSO 7 (.494)	131	4.77 (1.21)	1.71-6.86	104	2.75 (0.59)	1.29-4.00

	- Kinderen doen een spelletje met klanken uitwisselen (brabbelen), aankijken en gebaartjes maken, alsof je een gesprekje voert - Kinderen worden voorgelezen uit een boek met tekst, er worden vragen gesteld over het verhaal - Kinderen doen kruiswoordpuzzels, scrabble of andere taalspelletjes, zoals Lingo, Cryptogram, Hints									
Ontluikend rekenen	Mate waarin kinderen activiteiten ondernemen waarin aspecten van ontluikende rekenen-wiskundevaardigheid (zoals tellen, meten, vergelijken en ordenen) aan bod komen. Afgestemd op de leeftijden van de opgevangen kinderen, gebaseerd op items als: - Kinderen spelen met een meetlint, meetlat, weegschaal, maatbeker of thermometer, bepalen lengte of gewicht, wat langer of zwaarder, warmer of kouder is - Kinderen spelen moeilijke bordspelletjes (bijv. Monopoly, Kolonisten van Catan, Risk) of kaartspelletjes met puntentelling	1-7	KDV 5 (.744) BSO 7 (.601)	128	2.73 (1.16)	1.00-5.40	104	2.50 (0.78)	1.00-5.00	
Wetenschap en technologie	Mate waarin kinderen gelegenheid krijgen om verschijnselen en principes van de biologische en fysische natuur te verkennen en te ontdekken. Afgestemd op de leeftijden van de opgevangen kinderen, gebaseerd op items als: - Kinderen spelen met een zand- en watertafel, onderzoeken drijven en zinken, ze spelen met magneten, licht en spiegels, trekveren of met knikkers die naar beneden rollen - Kinderen zoeken informatie op het internet, leren werken met Word of PowerPoint, leren over computers, maken een website of leren een beetje programmeren.	1-7	KDV 5 (.741) BSO 6 (.685)	128	2.67 (1.12)	1.00-5.40	103	2.18 (0.74)	1.00-4.33	
Burgerschaps vorming	Mate waarin activiteiten worden aangeboden die kunnen bijdragen aan inzicht in en omgaan met culturele verschillen en met kinderen met beperkingen, en bewustzijn kunnen vergroten van perspectieven. Afgestemd op de leeftijden van de opgevangen kinderen, gebaseerd op items als: - Kinderen bespreken gedragsregels, zoals beleefd zijn, wachten op je beurt, geen speelgoed afpakken of ruzie maken, respect hebben voor elkaar, eerlijk zijn - Kinderen doen een intercultureel project, bijv. ontdekken wat mensen eten in verschillende culturen, hoe talen verschillen, wat mensen voor hun geloof doen	1-7	KDV 6 (.472) BSO 7 (.712)	128	2.79 (0.99)	1.00-5.50	103	2.20 (1.01)	1.00-5.43	

Buiten en uitstapjes	Mate waarin kinderen de buitenomgeving van de opvang (tuin, speelplaats) en wijdere wereld (winkel, park, kinderboerderij, bos, bibliotheek, museum) kunnen verkennen. Afgestemd op de leeftijden van de opgevangen kinderen, gebaseerd op items als: - Kinderen spelen buiten in de zandbak of tuin, met emmer, vormpjes, schepjes - Kinderen doen sport (bijv. voetballen, hockeyen, atletiek) op het speelplein of een sportveld	1-7	KDV 8 (.653) BSO 6 (.624)	128	3.39 (0.82)	1.00-5.63	102	3.85 (0.79)	1.67-5.67
-------------------------	---	-----	--	-----	-------------	-----------	-----	-------------	-----------

Tabel 2.3 Achtergrondkenmerken pedagogisch medewerkers hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - KDV

	Leeftijd	Werktijd	Werkervaring	Opleiding	Vast contract	HBO groep	HBO locatie
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	%	%	%
Emotioneel (H)	33.28 (7.74)	31.00 (8.42) ^a	9.37 (5.23)	5.37 (0.76)	83.33	26.32	68.75
Emotioneel (L)	36.28 (8.51)	21.74 (5.64)	12.92 (8.05)	5.24 (0.75)	61.76	17.65	50.00
Educatief (H)	34.20 (7.90)	30.09 (9.73) ^a	10.39 (4.39)	5.59 (0.94)	78.43	35.29	75.00
Educatief (L)	34.84 (6.96)	22.40 (5.06)	13.10 (5.96)	5.24 (0.75)	79.41	17.65	60.00
Totaal (H)	33.30 (7.61)	30.10 (9.41) ^a	9.66 (4.41)	5.50 (0.86)	76.85	33.33	75.00
Totaal (L)	35.60 (8.37)	22.35 (5.25)	11.37 (6.00)	5.28 (0.75)	69.44	22.22	58.82
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	%	%	%
Ruimte/meubilering (H)	36.00 (8.08)	24.73 (8.16)	11.93 (6.96)	5.50 (0.92)	72.22	27.78	50.00 ^a
Ruimte/meubilering (L)	34.33 (6.91)	26.68 (7.55)	10.22 (4.76)	5.34 (0.68)	63.64	22.73	84.21
Taal en redeneren (H)	35.53 (7.11)	27.29 (4.72)	11.87 (6.24)	5.66 (1.01)	90.63	37.50	86.67 ^d
Taal en redeneren (L)	38.39 (9.83)	26.50 (9.21)	11.93 (6.16)	5.50 (0.75)	69.61	29.41	60.00
Activiteiten (H)	34.92 (7.67)	28.18 (5.77)	12.10 (6.67)	5.61 (1.01) ^d	94.74 ^b	31.58	76.47
Activiteiten (L)	33.91 (7.40)	26.97 (3.80)	10.17 (5.37)	5.13 (0.39)	74.17	10.00	72.22
Programma (H)	35.58 (6.10)	25.47 (8.26)	13.77 (7.46)	5.44 (0.89)	84.38	25.00	46.67 ^d
Programma (L)	33.97 (8.98)	25.58 (3.37)	10.71 (5.55)	5.32 (0.64)	66.67	23.53	78.57
Totaal (H)	36.15 (5.78)	27.30 (7.94)	13.41 (6.35)	5.79 (1.02)	94.12 ^a	47.06	68.75
Totaal (L)	35.10 (8.84)	27.95 (7.66)	10.04 (5.62)	5.31 (0.62)	63.89	22.22	75.00

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 2.4 Werkbeleving en professionalisering pedagogisch medewerkers hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - KDV

	Werk beleving	Werk inclusief	Werk stress	Team cohesie	Continue professionalisering	Team-based professionalisering	Frequentie teamoverleg	Zelfvertrouwen
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Emotioneel (H)	5.13 (0.37)	5.37 (0.42)	2.48 (0.56)	4.96 (0.52)	2.37 (0.68) ^d	2.99 (1.10)	4.42 (1.60)	5.33 (0.40)
Emotioneel (L)	5.16 (0.39)	5.45 (0.39)	2.22 (0.64)	4.97 (0.46)	1.99 (0.36)	2.62 (0.77)	4.28 (1.79)	5.27 (0.51)
Educatief (H)	5.07 (0.45)	5.38 (0.51)	2.62 (0.61)	4.75 (0.69)	2.22 (0.72)	2.98 (1.17)	4.52 (1.42)	5.26 (0.34)
Educatief (L)	5.02 (0.54)	5.43 (0.40)	2.56 (0.97)	4.93 (0.42)	2.10 (0.51)	2.55 (0.65)	4.16 (1.96)	5.32 (0.48)
Totaal (H)	5.07 (0.43)	5.36 (0.51)	2.57 (0.59)	4.81 (0.70)	2.26 (0.69)	3.04 (1.12) ^d	4.40 (1.54)	5.31 (0.38)
Totaal (L)	5.07 (0.52)	5.46 (0.43)	2.39 (0.87)	4.92 (0.47)	1.96 (0.33)	2.51 (0.61)	4.14 (2.00)	5.32 (0.49)
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Ruimte/meubilering (H)	5.16 (0.36) ^a	5.45 (0.41)	2.46 (0.70)	4.93 (0.52)	2.13 (0.56)	2.79 (0.71)	4.59 (1.69)	5.30 (0.37)
Ruimte/meubilering (L)	4.82 (0.51)	5.24 (0.42)	2.73 (0.80)	4.73 (0.48)	2.00 (0.57)	2.52 (0.72)	4.14 (1.64)	5.22 (0.36)
Taal en redeneren (H)	5.12 (0.38)	5.53 (0.46)	2.65 (0.59)	5.07 (0.41) ^d	2.27 (0.66)	2.88 (0.85)	3.90 (1.18)	5.33 (0.40)
Taal en redeneren (L)	5.05 (0.50)	5.33 (0.40)	2.37 (0.80)	4.83 (0.33)	1.95 (0.56)	2.71 (0.81)	4.18 (1.82)	5.25 (0.45)
Activiteiten (H)	5.00 (0.34)	5.38 (0.32)	2.70 (0.57)	4.83 (0.51)	2.36 (0.59) ^d	2.77 (0.96)	4.38 (1.15)	5.27 (0.30)
Activiteiten (L)	4.92 (0.43)	5.34 (0.41)	2.67 (0.73)	4.89 (0.45)	2.00 (0.58)	2.48 (0.62)	4.14 (1.22)	5.21 (0.24)
Programma (H)	5.25 (0.39) ^d	5.52 (0.42)	2.39 (0.75)	5.20 (0.41) ^d	2.47 (0.49) ^a	3.12 (0.87) ^a	4.52 (1.79)	5.44 (0.41)
Programma (L)	4.96 (0.44)	5.37 (0.40)	2.56 (0.66)	4.92 (0.46)	1.95 (0.50)	2.51 (0.72)	4.15 (1.53)	5.32 (0.39)
Totaal (H)	5.15 (0.40) ^d	5.45 (0.43)	2.56 (0.59)	5.03 (0.55)	2.26 (0.47)	2.87 (0.95)	4.50 (1.51)	5.28 (0.35)
Totaal (L)	4.86 (0.51)	5.25 (0.39)	2.68 (0.84)	4.80 (0.38)	2.09 (0.63)	2.58 (0.75)	3.88 (1.78)	5.23 (0.38)

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 2.5 Groepskenmerken hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - KDV

	Groepsgrootte	BKR	Aandeel baby's	Aandeel dreumes	Aandeel peuter	Aandeel lage SES	Aandeel migratieachtergrond
CLASS	M (SD)	M (SD)	%	%	%	%	%
Emotioneel (H)	11.01 (3.88)	5.03 (1.65)	47.51 ^a	35.19	66.25	15.06	15.22
Emotioneel (L)	10.38 (2.63)	5.33 (1.14)	25.65	32.48	60.01	22.91	24.67
Educatief (H)	9.71 (3.39)	4.61 (1.49) ^d	47.82 ^a	43.16 ^a	66.25	11.09	16.16
Educatief (L)	10.87 (2.36)	5.52 (1.12)	23.87	28.00	62.47	22.32	21.80
Totaal (H)	10.09 (3.70)	4.85 (1.56)	47.97 ^a	38.66	66.04	18.60	23.46
Totaal (L)	10.81 (2.87)	5.38 (1.34)	29.12	31.12	63.20	22.38	25.69
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	%	%	%	%	%
Ruimte/meubilering (H)	10.24 (3.01)	4.99 (1.25)	34.21	34.65	66.36	25.97	15.92
Ruimte/meubilering (L)	10.78 (3.09)	5.21 (1.50)	38.11	34.34	66.96	24.78	29.55
Taal en redeneren (H)	11.08 (3.03)	4.71 (1.29)	44.82	37.50	60.77	11.04	28.51
Taal en redeneren (L)	10.45 (3.46)	5.16 (1.64)	36.51	34.01	65.88	12.93	17.94
Activiteiten (H)	11.66 (3.03)	5.33 (1.67)	34.21	31.75	63.75	12.41	29.46
Activiteiten (L)	11.77 (2.94)	5.34 (1.43)	40.95	27.88	70.23	26.63	29.37
Programma (H)	10.11 (3.48)	4.96 (1.29)	43.61	37.00	69.94	17.66	24.19
Programma (L)	11.98 (3.08)	5.36 (1.39)	35.35	29.96	66.43	22.90	28.67
Totaal (H)	11.17 (3.32)	5.12 (1.64)	46.68	31.12	82.62	11.36	21.55
Totaal (L)	11.09 (3.29)	5.20 (1.49)	40.36	29.13	68.16	28.89	32.50

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 2.6 Groepskenmerken (zorgkinderen) hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - KDV

	Totale zorgbehoeften	Taalondersteuning	Gedragsondersteuning	Beperkingen	Vluchtelingen	Overig
CLASS	%	%	%	%	%	%
Emotioneel (H)	14.36 ^d	11.68	4.04	0.69	0.57	1.61
Emotioneel (L)	27.45	16.96	3.54	2.16	1.90	2.13
Educatief (H)	20.60	13.83	5.80	2.44	1.06	3.79
Educatief (L)	29.44	19.00	4.57	2.17	3.60	7.31
Totaal (H)	19.92	14.15	4.94	2.12	0.98	3.54
Totaal (L)	25.73	16.95	3.21	2.01	4.32	7.87
Omgevingsschaal	%	%	%	%	%	%
Ruimte/meubilering (H)	28.01	19.89	6.47	2.38	5.58	0.77
Ruimte/meubilering (L)	22.00	17.47	4.07	2.67	4.31	5.64
Taal en redeneren (H)	20.40	14.76	3.67	0.45	1.54	2.20
Taal en redeneren (L)	23.44	22.30	1.48	2.38	0.37	1.54
Activiteiten (H)	22.32	16.83	4.35	1.77	1.52	1.44
Activiteiten (L)	18.16	11.79	4.15	1.65	2.47	0.93
Programma (H)	26.83	19.88	6.82 ^d	1.27	1.33	2.69
Programma (L)	15.75	11.08	1.81	2.01	1.53	1.14
Totaal (H)	23.40	16.35	6.36	0.24	1.65	3.30
Totaal (L)	19.77	17.68	3.41	1.90	4.77	5.73

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 2.7 Pedagogisch beleid en klimaat hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - KDV

	Stabiliteit groep	Opendeuren beleid	Kinder-participatie	Diversiteits-beleid	Spelbegeleiding	Doen-alsof spel	Affectief inclusief	Zelfregulatie
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Emotioneel (H)	3.25 (0.69)	2.36 (0.78)	3.42 (0.48) ^a	2.10 (0.88)	3.69 (0.47)	3.60 (0.79)	6.16 (0.65) ^d	4.52 (1.05)
Emotioneel (L)	3.21 (0.65)	2.28 (0.85)	3.04 (0.32)	1.95 (1.10)	3.50 (0.44)	3.55 (0.48)	5.79 (0.54)	4.22 (0.96)
Educatief (H)	3.16 (0.63)	2.32 (0.79)	3.33 (0.53)	2.32 (0.80)	3.55 (0.59) ^d	3.47 (0.85) ^a	6.17 (0.69)	4.23 (1.05)
Educatief (L)	3.26 (0.70)	2.04 (0.63)	3.11 (0.40)	2.26 (1.02)	3.89 (0.42)	3.96 (0.36)	5.97 (0.42)	4.76 (0.92)
Totaal (H)	3.07 (0.57)	2.45 (0.77) ^d	3.43 (0.49) ^a	2.36 (0.79)	3.67 (0.52)	3.59 (0.85)	6.20 (0.68) ^d	4.51 (0.98)
Totaal (L)	3.18 (0.66)	2.04 (0.61)	3.00 (0.35)	2.25 (1.03)	3.69 (0.44)	3.73 (0.47)	5.82 (0.57)	4.40 (1.01)
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Ruimte/meubilering (H)	3.00 (0.56)	2.49 (0.79)	3.34 (0.52)	2.28 (1.00)	3.87 (0.48)	4.00 (0.66) ^d	6.03 (0.67)	4.92 (1.06)
Ruimte/meubilering (L)	3.10 (0.79)	2.10 (0.88)	3.10 (0.58)	2.22 (1.06)	3.66 (0.47)	3.63 (0.55)	6.00 (0.36)	4.42 (0.96)
Taal en redeneren (H)	3.13 (0.69)	2.65 (1.08) ^d	3.33 (0.51) ^a	2.10 (1.06)	3.70 (0.46)	3.65 (0.71)	6.21 (0.53)	4.60 (0.86)
Taal en redeneren (L)	3.17 (0.68)	2.12 (0.64)	2.96 (0.43)	2.11 (0.90)	3.54 (0.60)	3.51 (0.69)	5.90 (0.60)	4.21 (1.19)
Activiteiten (H)	3.08 (0.60)	2.99 (0.89) ^a	3.35 (0.40)	2.28 (1.10)	3.93 (0.40) ^a	4.01 (0.47) ^b	6.23 (0.60) ^d	4.73 (0.94)
Activiteiten (L)	3.10 (0.76)	2.22 (0.78)	3.13 (0.64)	1.97 (1.04)	3.52 (0.56)	3.50 (0.71)	5.93 (0.36)	4.30 (0.87)
Programma (H)	3.19 (0.60)	2.63 (1.01) ^b	3.39 (0.50)	2.43 (0.94)	3.75 (0.49)	3.56 (0.76)	6.24 (0.44) ^d	4.63 (1.09)
Programma (L)	3.11 (0.65)	1.99 (0.72)	3.02 (0.72)	1.97 (0.89)	3.67 (0.48)	3.76 (0.62)	5.96 (0.40)	4.37 (1.08)
Totaal (H)	3.09 (0.70)	2.69 (1.12) ^a	3.29 (0.44)	2.06 (1.06)	3.62 (0.42)	3.48 (0.71)	6.16 (0.45)	4.47 (1.05)
Totaal (L)	3.23 (0.87)	1.94 (0.73)	3.08 (0.56)	2.03 (1.03)	3.68 (0.46)	3.67 (0.51)	5.97 (0.37)	4.43 (1.05)

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 2.8 Profilerings hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - KDV

	Sociaal-spel profiel	Dienstverlenend profiel	Betaalbaar profiel	Educatief profiel	Inclusief profiel
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Emotioneel (H)	4.38 (0.65)	3.29 (1.29) ^d	3.63 (1.26)	3.86 (0.61)	3.35 (0.75)
Emotioneel (L)	4.54 (0.47)	4.00 (0.87)	4.06 (1.06)	3.89 (0.88)	3.33 (1.07)
Educatief (H)	4.44 (0.58)	3.54 (1.09)	3.63 (1.02) ^d	3.90 (0.54)	3.27 (0.59)
Educatief (L)	4.62 (0.40)	3.71 (1.05)	4.20 (0.68)	3.92 (0.80)	3.42 (1.06)
Totaal (H)	4.44 (0.58)	3.73 (1.08)	3.75 (1.06) ^d	3.94 (0.54)	3.38 (0.68)
Totaal (L)	4.51 (0.47)	4.12 (0.70)	4.29 (0.77)	3.94 (0.84)	3.35 (1.04)
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Ruimte/meubileren (H)	4.23 (0.43)	3.50 (1.22)	3.75 (1.13)	3.90 (0.61)	3.42 (0.71)
Ruimte/meubileren (L)	4.44 (0.56)	3.53 (1.31)	3.84 (1.07)	4.02 (0.81)	3.47 (1.07)
Taal en redeneren (H)	4.38 (0.56)	3.09 (1.05)	3.33 (1.05)	3.83 (0.60)	3.40 (0.71)
Taal en redeneren (L)	4.36 (0.54)	3.31 (1.24)	3.80 (1.01)	3.98 (0.89)	3.40 (0.94)
Activiteiten (H)	4.27 (0.59)	3.37 (1.19)	3.47 (1.18)	3.92 (0.56) ^a	3.39 (0.72)
Activiteiten (L)	4.33 (0.55)	3.35 (1.30)	3.67 (1.14)	4.31 (0.43)	3.78 (0.78)
Programma (H)	4.44 (0.56)	3.33 (1.14)	3.87 (0.92)	3.94 (0.51)	3.51 (0.82)
Programma (L)	4.43 (0.58)	3.57 (1.28)	3.86 (1.03)	4.04 (0.97)	3.43 (1.07)
Totaal (H)	4.40 (0.61)	3.17 (1.07)	3.81 (1.17)	3.77 (0.66)	3.29 (0.77)
Totaal (L)	4.44 (0.58)	3.29 (1.43)	3.75 (1.06)	4.14 (0.89)	3.48 (1.14)

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 2.9 Contact met ouders, school en netwerk hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - KDV

	Contact ouders	Contact school	Contact netwerk
CLASS	%	M (SD)	%
Emotioneel (H)	68.46 ^a	1.58 (0.40)	30.95
Emotioneel (L)	56.00	1.89 (0.78)	33.33
Educatief (H)	66.11 ^a	1.60 (0.65)	26.19
Educatief (L)	56.67	1.99 (0.82)	35.87
Totaal (H)	65.75 ^a	1.67 (0.62)	28.27
Totaal (L)	56.47	1.98 (0.80)	36.97
Omgevingsschaal	%	M (SD)	%
Ruimte/meubilering (H)	62.22	2.13 (1.01)	33.04
Ruimte/meubilering (L)	61.27	1.79 (0.62)	39.10
Taal en redeneren (H)	68.89 ^a	1.75 (0.66)	30.79
Taal en redeneren (L)	58.33	1.89 (1.09)	37.78
Activiteiten (H)	68.15	1.95 (0.79)	25.49 ^a
Activiteiten (L)	62.05	2.05 (0.94)	41.80
Programma (H)	63.81	2.06 (0.98)	33.33
Programma (L)	58.26	2.03 (0.93)	37.76
Totaal (H)	67.71 ^d	1.68 (0.71)	27.98
Totaal (L)	61.18	1.94 (0.92)	38.39

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 2.10 Activiteitenaanbod hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - KDV

	Exploratie motorisch	Samenspel	Creatief musisch	Taal en geletterdheid	Ontluikend rekenen	Wetenschap en technologie	Burgerschapsvorming	Buiten en uitstapjes
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Emotioneel (H)	5.57 (0.92)	5.14 (1.11)	4.09 (0.75)	4.71 (1.06)	2.78 (1.04)	3.10 (1.15)	2.60 (1.03)	3.68 (0.79) ^d
Emotioneel (L)	5.34 (0.73)	5.42 (0.74)	3.74 (0.90)	4.94 (0.92)	2.66 (1.06)	2.69 (0.70)	2.67 (0.95)	3.28 (0.51)
Educatief (H)	5.81 (0.76)	5.24 (1.10)	4.11 (0.77)	4.74 (1.06)	2.73 (1.07)	3.13 (1.07)	2.93 (0.99)	3.65 (0.90)
Educatief (L)	5.44 (0.54)	5.44 (1.14)	3.82 (1.18)	5.16 (1.12)	2.84 (1.10)	2.73 (0.77)	2.52 (0.94)	3.37 (0.71)
Totaal (H)	5.79 (0.76) ^d	5.37 (1.15)	4.18 (0.67)	4.81 (1.09)	2.75 (1.04)	3.17 (1.03)	2.95 (1.16)	3.73 (0.81) ^d
Totaal (L)	5.30 (0.67)	5.27 (1.18)	3.69 (1.11)	5.01 (1.09)	2.61 (1.12)	2.64 (0.79)	2.56 (0.94)	3.22 (0.71)
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Ruimte/meubilering (H)	5.57 (0.69)	5.53 (0.92)	3.83 (0.83)	4.63 (0.94)	2.87 (1.16)	2.89 (1.03)	2.63 (0.93)	3.52 (0.62)
Ruimte/meubilering (L)	5.34 (0.88)	5.01 (1.22)	3.62 (0.99)	4.71 (1.23)	2.51 (0.99)	2.51 (1.02)	2.77 (0.99)	3.30 (1.02)
Taal en redeneren (H)	5.69 (0.72)	5.19 (1.34)	3.93 (0.81)	4.55 (1.20)	2.63 (1.18)	2.65 (1.14)	3.16 (0.88) ^a	3.48 (0.67)
Taal en redeneren (L)	5.26 (0.80)	5.03 (0.87)	3.57 (0.76)	4.80 (1.15)	2.27 (0.86)	2.56 (1.01)	2.32 (0.75)	3.08 (1.01)
Activiteiten (H)	5.58 (0.84)	5.32 (1.03)	4.03 (0.65) ^a	5.02 (0.78)	3.08 (0.89)	3.16 (1.09) ^a	2.96 (0.72)	3.69 (0.54) ^a
Activiteiten (L)	5.17 (0.83)	5.07 (1.09)	3.44 (0.67)	4.61 (1.23)	2.60 (1.09)	2.28 (0.79)	2.63 (0.83)	3.01 (0.71)
Programma (H)	5.76 (0.77) ^d	5.29 (1.28)	4.10 (0.88) ^a	4.89 (1.16)	2.87 (1.10)	2.65 (0.85)	2.81 (1.07)	3.45 (0.79)
Programma (L)	5.22 (0.66)	5.08 (0.82)	3.42 (0.60)	4.66 (1.12)	2.35 (0.83)	2.25 (0.72)	2.63 (0.87)	3.00 (0.72)
Totaal (H)	5.65 (0.81)	5.08 (1.25)	3.86 (0.80)	4.74 (1.03)	2.73 (1.06)	2.43 (0.98)	2.81 (0.78)	3.33 (0.59)
Totaal (L)	5.18 (0.90)	4.86 (1.18)	3.39 (0.87)	4.63 (1.32)	2.34 (0.91)	2.41 (1.07)	2.58 (0.88)	3.03 (1.05)

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 3.1 Resultaten van de clusteranalyse op kwaliteitsprofielen - KDV

	2-clusteroplossing	3-clusteroplossing	4-clusteroplossing	5-clusteroplossing
Aantal iteraties	6	6	6	6
Gemiddelde afstand tot cluster	2.82	1.71	1.61	1.52
Verdeling over clusters	Cluster 1=39 Cluster 2=54	Cluster 1=31 Cluster 2=37 Cluster 3=25	Cluster 1=17 Cluster 2=27 Cluster 3=24 Cluster 4=25	Cluster 1=15 Cluster 2=24 Cluster 3=20 Cluster 4=11 Cluster 5=23
Typologie	Cluster 1=laag Cluster 2=hoog	Cluster 1= laag Cluster 2= midden op CLASS; midden tot hoog op ITERS/ECERS-R Cluster 3= overall hoog	Cluster 1= overall laag Cluster 2= laag op CLASS; midden-hoog op ITERS/ECERS-R Cluster 3= voldoende emotioneel en inrichting, laag op educatief en activiteitenprogramma Cluster 4= overall hoog	Cluster 1= overall laag Cluster 2= laag op CLASS; midden-hoog op ITERS/ECERS-R Cluster 3= midden op CLASS en laag- midden op ITERS/ECERS-R Cluster 4=midden-hoog op CLASS, laag op ITERS/ECERS-R Cluster 5=overall hoog
Onderscheidend vermogen				
Emotionele kwaliteit	$F(1,91)=15.84, p<.001$	$F(2,90)=31.52, p<.001$	$F(3,89)=28.87, p<.001$	$F(4,88)=36.06, p<.001$
Educatieve kwaliteit	$F(1,91)=17.94, p<.001$	$F(2,90)=52.30, p<.001$	$F(3,89)=34.28, p<.001$	$F(4,88)=50.55, p<.001$
Ruimte en meubilering	$F(1,91)=38.45, p<.001$	$F(2,90)=28.13, p<.001$	$F(3,89)=26.50, p<.001$	$F(4,88)=27.71, p<.001$
Taal en redeneren	$F(1,91)=102.71, p<.001$	$F(2,90)=57.12, p<.001$	$F(3,89)=34.92, p<.001$	$F(4,88)=30.95, p<.001$
Activiteiten	$F(1,91)=71.19, p<.001$	$F(2,90)=28.93, p<.001$	$F(3,89)=39.08, p<.001$	$F(4,88)=30.67, p<.001$
Programma	$F(1,91)=53.93, p<.001$	$F(2,90)=35.00, p<.001$	$F(3,89)=27.02, p<.001$	$F(4,88)=16.59, p<.001$

Tabel 3.2 Vergelijking van kwaliteitsindicatoren van de 4-clusteroplossing - KDV

	Cluster 1 (N = 17)	Cluster 2 (N = 27)	Cluster 3 (N = 24)	Cluster 4 (N = 25)	Significante verschillen
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	
Emotionele kwaliteit	5.38 (0.42)	5.36 (0.44)	5.80 (0.36)	6.23 (0.27)	1 < 2, 3, 4, 5 3 < 5
Educatieve kwaliteit	2.96 (0.85)	2.91 (0.50)	3.28 (0.44)	4.35 (0.50)	1 < 3, 4, 5 2 < 4, 5 3 < 4, 5
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	
Ruimte en meubilering	4.10 (0.48)	5.57 (0.66)	5.46 (0.52)	5.25 (0.57)	1 < 2, 3, 4 2 > 4
Taal en redeneren	3.85 (0.82)	5.29 (0.76)	4.74 (0.71)	6.14 (0.69)	1 < 2, 3, 4 2 > 3 2, 3 < 4
Activiteiten	3.09 (0.65)	4.85 (0.60)	3.73 (0.57)	4.99 (0.83)	1 < 2, 3, 4 2 > 3 3 < 4
Programma	4.23 (1.07)	6.21 (0.69)	4.91 (0.91)	6.17 (0.84)	1 < 2, 3, 4 2 > 3 3 < 4

Tabel 4.2 Achtergrondkenmerken pedagogisch medewerkers hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - BSO

	Leeftijd	Werktijd	Werkervaring	Opleiding	Vast contract	HBO groep	HBO locatie
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	%	%	%
Emotioneel (H)	36.13 (10.65)	22.09 (6.72)	8.60 (5.57)	5.51 (0.73)	76.67	40.00	92.86 ^a
Emotioneel (L)	38.64 (11.66)	20.41 (6.18)	10.58 (7.22)	5.89 (1.08)	61.11	44.44	50.00
Educatief (H)	37.57 (10.54)	23.29 (5.47)	11.12 (5.76)	5.51 (0.73)	86.67	40.00	57.14
Educatief (L)	38.71 (12.34)	21.11 (5.65)	11.43 (6.22)	5.74 (1.05)	65.79	36.84	33.33
Totaal (H)	37.39 (10.71)	21.91 (5.66)	10.07 (5.83)	5.48 (0.70)	80.56	38.89	76.47 ^d
Totaal (L)	38.90 (11.86)	20.92 (6.05)	12.29 (6.66)	5.75 (1.07)	67.50	35.00	40.00
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	%	%	%
Ruimte/meubilering (H)	39.86 (12.65)	23.17 (5.17)	11.89 (8.96)	5.48 (0.64)	75.00	42.86	66.67
Ruimte/meubilering (L)	33.38 (10.88)	23.56 (6.90)	8.34 (6.77)	5.44 (0.81)	75.00	25.00	50.00
Materiaal (H)	38.25 (11.61)	23.33 (5.37)	9.50 (5.59)	5.54 (0.70)	80.56	44.44	81.25 ^a
Materiaal (L)	35.63 (11.43)	21.36 (7.33)	9.03 (7.19)	5.84 (1.01)	60.53	47.37	30.77
Proceskwaliteit (H)	33.81 (10.36)	22.96 (7.28)	9.56 (7.03)	5.46 (0.74)	76.19	33.33	68.75
Proceskwaliteit (L)	38.16 (11.98)	22.07 (5.78)	11.45 (8.29)	5.50 (0.91)	56.82	27.27	46.67
Totaal (H)	34.88 (12.75)	22.79 (6.26)	9.00 (7.31)	5.39 (0.60)	67.65	35.29	76.92 ^a
Totaal (L)	35.76 (11.07)	22.66 (6.34)	10.43 (7.17)	5.53 (0.94)	70.59	29.41	38.46

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 4.3 Werkbeleving en professionalisering pedagogisch medewerkers hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - BSO

	Werk beleving	Werk inclusief	Werk stress	Team cohesie	Continue professionalisering	Team-based professionalisering	Frequentie teamoverleg	Zelfvertrouwen
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Emotioneel (H)	4.98 (0.26)	5.31 (0.28)	2.65 (0.62)	4.94 (0.51)	2.13 (0.53)	2.81 (0.72)	5.67 (1.42) ^a	5.16 (0.27)
Emotioneel (L)	5.16 (0.42)	5.47 (0.42)	2.26 (0.85)	5.03 (0.41)	2.13 (0.45)	2.44 (0.73)	4.53 (1.06)	5.26 (0.42)
Educatief (H)	4.87 (0.39)	5.18 (0.37) ^a	2.80 (0.73)	4.85 (0.49)	2.14 (0.54)	2.72 (0.88)	6.25 (1.50) ^a	5.12 (0.33)
Educatief (L)	4.95 (0.54)	5.48 (0.37)	2.59 (1.07)	4.66 (0.77)	1.88 (0.49)	2.37 (0.69)	4.47 (1.20)	5.20 (0.40)
Totaal (H)	4.93 (0.32)	5.26 (0.34)	2.74 (0.70)	4.89 (0.51)	2.01 (0.55)	2.63 (0.77)	5.78 (1.65) ^b	5.13 (0.31)
Totaal (L)	5.00 (0.52)	5.39 (0.48)	2.43 (0.95)	4.81 (0.73)	2.00 (0.46)	2.39 (0.60)	4.75 (1.06)	5.21 (0.39)
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Ruimte/meubilering (H)	4.91 (0.41)	5.30 (0.37)	2.87 (0.69)	4.74 (0.48)	2.25 (0.44)	2.88 (0.80)	5.38 (1.67)	5.31 (0.37) ^d
Ruimte/meubilering (L)	4.96 (0.46)	5.36 (0.36)	2.59 (0.80)	5.02 (0.56)	2.28 (0.59)	2.76 (0.98)	5.34 (1.69)	5.10 (0.29)
Materiaal (H)	5.00 (0.27)	5.33 (0.26)	2.58 (0.69)	4.99 (0.57)	2.14 (0.56)	2.81 (0.73)	5.00 (1.25)	5.13 (0.34)
Materiaal (L)	4.99 (0.51)	5.33 (0.44)	2.53 (0.72)	5.02 (0.53)	2.24 (0.56)	2.66 (0.79)	4.73 (1.82)	5.13 (0.40)
Proceskwaliteit (H)	4.95 (0.38)	5.31 (0.38)	2.54 (0.66)	4.96 (0.55)	2.13 (0.43)	2.94 (0.84) ^d	5.08 (1.30)	5.03 (0.26) ^d
Proceskwaliteit (L)	4.97 (0.43)	5.27 (0.40)	2.58 (0.83)	4.95 (0.51)	2.12 (0.43)	2.43 (0.84)	5.08 (1.46)	5.22 (0.37)
Totaal (H)	4.92 (0.38)	5.29 (0.40)	2.72 (0.73)	4.91 (0.47)	2.08 (0.37)	2.85 (0.69)	5.06 (1.54)	5.13 (0.37)
Totaal (L)	4.91 (0.49)	5.25 (0.41)	2.64 (0.66)	5.05 (0.57)	2.32 (0.55)	2.80 (0.97)	5.20 (1.65)	5.11 (0.26)

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 4.4 Groepskenmerken hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - BSO

	Groepsgrootte	BKR	Aandeel kleuter	Aandeel jong schoolkind	Aandeel oud schoolkind	Aandeel lage SES	Aandeel migratieachtergrond
CLASS	M (SD)	M (SD)	%	%	%	%	%
Emotioneel (H)	23.50 (11.24) ^a	9.12 (1.84)	36.04 ^a	48.42	17.20	23.49	18.05
Emotioneel (L)	16.25 (6.58)	8.65 (1.66)	50.07	40.35	10.39	12.32	14.89
Educatief (H)	23.36 (15.35)	8.47 (1.61)	40.90	39.71	19.39 ^d	10.31	22.27
Educatief (L)	20.89 (15.78)	8.33 (1.27)	48.89	40.75	10.36	10.38	10.99
Totaal (H)	21.20 (12.26)	8.92 (1.68)	36.21	48.53	15.26	16.58	21.43
Totaal (L)	19.54 (15.30)	8.46 (1.31)	46.23	41.94	11.82	12.54	10.82
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	%	%	%	%	%
Ruimte/meubilering (H)	24.00 (9.45) ^a	9.30 (1.84) ^d	43.85	38.26	17.88	19.51	12.94
Ruimte/meubilering (L)	17.15 (5.64)	8.03 (1.73)	50.06	32.74	17.20	28.51	29.88
Materiaal (H)	22.46 (8.49) ^a	9.32 (1.81) ^a	32.38 ^a	51.38 ^d	16.91	21.12	26.61
Materiaal (L)	17.11 (4.46)	8.09 (1.44)	47.68	38.06	14.26	14.92	13.05
Proceskwaliteit (H)	25.95 (15.24) ^b	9.23 (1.56) ^b	40.43	42.11	19.28	24.54	23.80
Proceskwaliteit (L)	17.84 (7.74)	8.25 (1.37)	47.27	39.16	13.57	16.23	20.26
Totaal (H)	26.24 (15.05) ^a	9.34 (1.73) ^a	33.63 ^d	45.46	20.91	15.82	13.33
Totaal (L)	16.32 (5.44)	7.79 (1.48)	48.88	35.87	15.26	20.68	21.22

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 4.5 Groepskenmerken (zorgkinderen) hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - BSO

	Totale zorgbehoeften	Taalondersteuning	Gedragsondersteuning	Beperkingen	Vluchtelingen	Overig
CLASS	%	%	%	%	%	%
Emotioneel (H)	25.70	5.47	15.30	5.37	0.40	4.70
Emotioneel (L)	17.61	5.19	12.42	1.68	0.00	3.45
Educatief (H)	16.49	4.38	11.58	3.95	0.00	1.04
Educatief (L)	18.30	4.10	14.53	1.53	0.00	2.25
Totaal (H)	19.10	2.47	12.77	3.81	0.35	3.68
Totaal (L)	18.12	3.84	16.13	2.25	0.00	2.31
Omgevingsschaal	%	%	%	%	%	%
Ruimte/meubilering (H)	21.45	6.69	17.52 ^a	0.63	0.00	2.45
Ruimte/meubilering (L)	15.81	4.24	8.57	5.48	0.27	0.56
Materiaal (H)	18.35	2.11 ^d	14.83 ^a	1.74	0.00	3.70
Materiaal (L)	10.53	6.36	5.28	0.89	0.21	0.60
Proceskwaliteit (H)	15.05	2.22	12.26	1.21	0.00	4.43
Proceskwaliteit (L)	17.10	5.69	10.55	2.15	0.19	1.83
Totaal (H)	17.30	1.77 ^a	16.15 ^a	0.99	0.00	4.09
Totaal (L)	13.59	6.82	7.54	2.49	0.25	0.60

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 4.6 Pedagogisch beleid en klimaat hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - BSO

	Stabiliteit groep	Opendeuren beleid	Kinder- participatie	Diversiteits- beleid	Spelbegeleiding	Doen-alsof spel	Affectief inclusief	Zelfregulatie
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Emotioneel (H)	3.08 (0.75)	3.29 (0.79)	3.66 (0.34)	1.61 (0.88)	3.77 (0.56)	3.75 (0.59)	5.63 (0.58)	4.81 (0.74)
Emotioneel (L)	3.00 (0.77)	2.76 (1.09)	3.78 (0.65)	1.67 (1.19)	3.65 (0.80)	3.57 (0.91)	5.85 (0.55)	4.96 (0.69)
Educatief (H)	3.22 (0.75)	2.65 (1.24)	3.52 (0.38)	1.68 (0.74)	3.90 (0.59)	3.87 (0.76)	5.51 (0.72)	4.81 (0.87)
Educatief (L)	3.20 (0.73)	2.89 (1.39)	3.63 (0.81)	1.56 (1.03)	3.54 (0.86)	3.60 (0.94)	5.75 (0.81)	4.96 (0.81)
Totaal (H)	3.15 (0.71)	2.88 (1.04)	3.54 (0.40)	1.54 (0.84)	3.82 (0.64)	3.76 (0.79)	5.67 (0.58)	4.75 (0.79)
Totaal (L)	3.13 (0.77)	2.71 (1.31)	3.68 (0.66)	1.59 (1.05)	3.52 (0.88)	3.55 (0.95)	5.78 (0.74)	4.97 (0.76)
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Ruimte/meubilering (H)	3.12 (0.69)	2.79 (0.96)	3.88 (0.74)	2.01 (1.01) ^d	3.71 (0.69)	3.68 (0.72)	5.62 (0.73)	4.96 (0.69)
Ruimte/meubilering (L)	2.94 (0.58)	2.84 (0.94)	3.58 (0.64)	1.27 (0.98)	3.62 (0.41)	3.51 (0.60)	5.78 (0.75)	4.94 (0.85)
Materiaal (H)	2.93 (0.64)	3.35 (1.09)	3.89 (0.53)	1.76 (0.94)	3.75 (0.56)	3.75 (0.61)	5.78 (0.55)	4.85 (0.72)
Materiaal (L)	3.13 (0.70)	2.93 (1.04)	3.69 (0.40)	1.50 (1.03)	3.73 (0.49)	3.67 (0.66)	5.61 (0.85)	4.87 (0.92)
Proceskwaliteit (H)	2.98 (0.72)	3.58 (1.12) ^a	3.76 (0.40)	1.88 (0.85) ^b	3.65 (0.61)	3.69 (0.65)	5.71 (0.61)	4.95 (0.81)
Proceskwaliteit (L)	2.90 (0.53)	2.75 (0.89)	3.70 (0.59)	1.29 (0.90)	3.72 (0.49)	3.72 (0.60)	5.65 (0.83)	4.94 (0.68)
Totaal (H)	2.86 (0.73)	3.24 (1.18)	3.89 (0.57)	1.98 (1.00) ^d	3.71 (0.70)	3.69 (0.69)	5.70 (0.60)	5.09 (0.70)
Totaal (L)	2.84 (0.53)	2.93 (0.90)	3.69 (0.40)	1.29 (0.91)	3.60 (0.39)	3.48 (0.61)	5.67 (0.86)	4.90 (0.84)

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 4.7 Profilerings hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - BSO

	Sociaal-spel profiel	Dienstverlenend profiel	Betaalbaar profiel	Educatief profiel	Inclusief profiel
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Emotioneel (H)	4.36 (0.48)	3.55 (0.90)	4.07 (0.83)	3.87 (0.60)	3.45 (0.61)
Emotioneel (L)	4.30 (0.64)	3.77 (0.82)	3.70 (0.82)	3.63 (0.55)	3.50 (0.48)
Educatief (H)	4.43 (0.50)	3.79 (0.80)	3.64 (1.01)	4.05 (0.66)	3.52 (0.76)
Educatief (L)	4.22 (0.47)	3.59 (1.05)	3.33 (0.87)	3.94 (0.55)	3.96 (0.35)
Totaal (H)	4.31 (0.46)	3.67 (0.88)	3.88 (0.99)	3.88 (0.61)	3.41 (0.61) ^d
Totaal (L)	4.50 (0.53)	3.77 (0.83)	3.50 (0.97)	3.90 (0.47)	3.80 (0.28)
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Ruimte/meubileren (H)	4.28 (0.53) ^d	3.36 (0.88) ^a	3.58 (1.00) ^d	3.99 (0.54)	3.53 (0.73)
Ruimte/meubileren (L)	4.60 (0.44)	4.21 (0.86)	4.36 (0.93)	4.07 (0.50)	3.57 (0.55)
Taal en redeneren (H)	4.27 (0.51)	3.52 (0.81)	3.88 (0.81)	3.82 (0.67)	3.52 (0.62)
Taal en redeneren (L)	4.38 (0.49)	3.87 (0.97)	4.08 (0.95)	3.87 (0.50)	3.49 (0.48)
Activiteiten (H)	4.29 (0.44)	3.48 (0.78)	3.69 (0.79)	3.77 (0.57)	3.33 (0.61)
Activiteiten (L)	4.44 (0.43)	3.62 (1.07)	4.00 (1.00)	3.86 (0.52)	3.47 (0.65)
Programma (H)	4.23 (0.50)	3.49 (0.72)	3.69 (0.85)	3.96 (0.45)	3.41 (0.64)
Programma (L)	4.54 (0.50)	4.05 (1.02)	4.15 (0.99)	3.94 (0.46)	3.51 (0.55)
Totaal (H)	4.28 (0.53)	3.36 (0.88)	3.58 (1.00)	3.99 (0.54)	3.53 (0.73)
Totaal (L)	4.60 (0.44)	4.21 (0.86)	4.36 (0.93)	4.07 (0.50)	3.57 (0.55)

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 4.8 Contact met ouders, school en netwerk hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - BSO

	Contact ouders	Contact school	Samenwerking school	Contact netwerk
CLASS	%	M (SD)	M (SD)	%
Emotioneel (H)	56.15	1.93 (0.84)	2.52 (1.21)	37.41
Emotioneel (L)	54.17	2.00 (0.73)	2.60 (1.26)	36.67
Educatief (H)	53.52	2.10 (1.08)	2.24 (1.14)	29.93
Educatief (L)	50.59	1.86 (0.76)	2.38 (1.16)	44.44
Totaal (H)	54.31	2.03 (0.83)	2.71 (1.09)	37.82
Totaal (L)	52.16	1.91 (0.76)	2.47 (1.26)	34.29
Omgevingsschaal	%	M (SD)	M (SD)	%
Ruimte/meubilering (H)	53.25	1.72 (0.66) ^d	2.56 (0.80)	38.89
Ruimte/meubilering (L)	53.75	2.25 (0.89)	2.63 (1.30)	39.46
Materiaal (H)	54.94	1.81 (0.69)	3.02 (0.84)	39.58
Materiaal (L)	48.04	2.17 (1.04)	2.63 (1.47)	34.43
Proceskwaliteit (H)	55.44	1.71 (0.58)	2.36 (1.07)	35.42
Proceskwaliteit (L)	51.33	1.91 (0.65)	2.63 (1.31)	36.51
Totaal (H)	53.47	1.77 (0.61) ^d	2.74 (0.83)	37.73
Totaal (L)	48.89	2.33 (0.94)	2.68 (1.46)	37.00

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 4.9 Activiteitsaanbod hoogste percentiel (H) en laagste percentiel (L) per kwaliteitsindicator - BSO

	Exploratie motorisch	Samenspel	Creatief musisch	Taal en geletterdheid	Ontluikend rekenen	Wetenschap en technologie	Burgerschapsvorming	Buiten en uitstapjes
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Emotioneel (H)	3.96 (0.73)	4.67 (0.63)	2.04 (0.30)	2.73 (0.43)	2.69 (0.55)	2.03 (0.58) ^d	2.14 (0.51)	3.85 (0.65)
Emotioneel (L)	3.79 (0.90)	4.34 (0.72)	2.22 (0.55)	2.88 (0.55)	2.48 (0.81)	2.40 (0.43)	2.56 (0.96)	3.65 (1.12)
Educatief (H)	3.84 (0.82)	4.66 (0.90)	1.96 (0.51)	2.81 (0.46)	2.54 (0.63)	2.13 (0.76)	2.11 (0.83)	3.47 (0.86)
Educatief (L)	4.03 (0.92)	4.40 (0.64)	2.02 (0.61)	2.74 (0.55)	2.33 (0.71)	2.13 (0.66)	2.37 (1.12)	3.73 (1.10)
Totaal (H)	3.96 (0.79)	4.66 (0.78)	2.02 (0.41)	2.80 (0.47)	2.50 (0.57)	2.14 (0.71)	2.10 (0.74) ^d	3.72 (0.85)
Totaal (L)	3.86 (0.90)	4.44 (0.76)	2.02 (0.54)	2.89 (0.55)	2.26 (0.61)	2.33 (0.56)	2.73 (1.15)	3.89 (1.12)
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Ruimte/meubilering (H)	3.88 (0.81)	4.45 (0.57)	2.14 (0.52)	2.77 (0.41)	2.69 (0.41)	2.28 (0.60)	2.38 (0.89)	3.95 (0.89)
Ruimte/meubilering (L)	4.04 (0.77)	4.54 (0.72)	2.13 (0.73)	2.73 (0.58)	2.38 (0.71)	2.21 (0.78)	2.23 (0.87)	3.85 (0.83)
Materiaal (H)	4.22 (0.78)	4.84 (0.61) ^a	2.27 (0.46) ^a	2.78 (0.50)	3.00 (0.78) ^a	2.32 (0.70)	2.36 (0.86) ^a	3.98 (0.65) ^d
Materiaal (L)	3.87 (0.99)	4.21 (0.84)	1.81 (0.56)	2.64 (0.65)	2.20 (0.74)	1.99 (0.59)	1.76 (0.56)	3.53 (0.80)
Proceskwaliteit (H)	4.06 (0.60)	4.62 (0.72) ^d	2.10 (0.44)	2.68 (0.40)	2.59 (0.75)	2.24 (0.67)	2.32 (0.81)	3.83 (0.51)
Proceskwaliteit (L)	3.74 (0.74)	4.13 (0.76)	2.00 (0.73)	2.63 (0.58)	2.37 (0.70)	2.25 (0.66)	2.43 (1.29)	3.91 (0.97)
Totaal (H)	4.18 (0.73)	4.89 (0.56) ^d	2.22 (0.41)	2.86 (0.32)	2.69 (0.49)	2.38 (0.65)	2.48 (0.97)	4.06 (0.70)
Totaal (L)	3.94 (0.83)	4.38 (0.84)	2.15 (0.76)	2.70 (0.62)	2.39 (0.72)	2.24 (0.71)	2.33 (0.93)	3.58 (1.03)

^a $p < .05$, groot effect; ^b $p < .05$, medium tot groot effect; ^c $p < .05$, medium effect; ^d $p < .10$, medium effect

Tabel 5.1 Resultaten van de clusteranalyse op kwaliteitsprofielen - BSO

	2-clusteroplossing	3-clusteroplossing	4-clusteroplossing	5-clusteroplossing
Aantal iteraties	5	6	4	6
Gemiddelde afstand tot cluster	2.47	1.61	1.53	1.44
Verdeling over clusters	Cluster 1=38 Cluster 2=58	Cluster 1=27 Cluster 2=46 Cluster 3=23	Cluster 1=12 Cluster 2=40 Cluster 3=20 Cluster 4=24	Cluster 1=16 Cluster 2=34 Cluster 3=15 Cluster 4=25 Cluster 5=6
Typologie	Cluster 1=laag Cluster 2=hoog	Cluster 1=overall laag Cluster 2=hoog op CLASS; laag op BSO- schaal Cluster 3=hoog	Cluster 1=overall laag Cluster 2= laag op CLASS, laag -midden op BSO-schaal Cluster 3=hoog op CLASS; laag op BSO-schaal Cluster 4=overall hoog	Cluster 1= overall laag Cluster 2= laag op CLASS, laag -midden op BSO-schaal Cluster 3= laag op CLASS en hoog op BSO- schaal Cluster 4=hoog op CLASS; laag op BSO-schaal Cluster 5= overall hoog
Onderscheidend vermogen				
Emotionele kwaliteit	$F(1,93)=39.18, p<.001$	$F(2,92)=26.55, p<.001$	$F(3,91)=19.29, p<.001$	$F(4,90)=33.19, p<.001$
Educatieve kwaliteit	$F(1,93)=66.73, p<.001$	$F(2,92)=45.33, p<.001$	$F(3,91)=32.76, p<.001$	$F(4,90)=19.23, p<.001$
Ruimte en meubilering	$F(1,94)=16.20, p<.001$	$F(2,93)=48.75, p<.001$	$F(3,92)=30.39, p<.001$	$F(4,91)=24.12, p<.001$
Materiaal en activiteiten	$F(1,94)=27.85, p<.001$	$F(2,93)=37.71, p<.001$	$F(3,92)=24.63, p<.001$	$F(4,91)=32.21, p<.001$
Proceskwaliteit	$F(1,94)=60.70, p<.001$	$F(2,93)=22.36, p<.001$	$F(3,92)=42.00, p<.001$	$F(4,91)=30.71, p<.001$

Tabel 5.2 Vergelijking van kwaliteitsindicatoren van de 4-clusteroplossing - BSO

	Cluster 1 (N = 12)	Cluster 2 (N = 24)	Cluster 3 (N = 20)	Cluster 4 (N = 40)	Significante verschillen
CLASS	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	
Emotionele kwaliteit	5.52 (0.47)	5.35 (0.35)	6.05 (0.32)	5.95 (0.36)	2 < 3 3 > 1 4 > 2, 1
Educatieve kwaliteit	3.06 (0.41)	2.73 (0.33)	3.58 (0.43)	3.69 (0.41)	2 < 3, 1 3 > 1 4 > 2, 1
Omgevingsschaal	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)	
Ruimte en meubilering	2.67 (0.83)	3.86 (0.75)	2.89 (0.75)	4.23 (0.60)	2 > 3, 1 4 > 2, 3, 1
Materiaal en activiteiten	2.50 (0.48)	2.94 (0.56)	2.51 (0.47)	3.47 (0.42)	2 > 3, 1 4 > 2, 3, 1
Proceskwaliteit	2.80 (0.66)	4.05 (0.71)	4.34 (0.41)	4.72 (0.39)	2 > 3, 1 3 > 1 4 > 2, 3, 1

Referenties

Kantar Public (2021). De betekenis van bso voor ouders en kinderen. Een kwalitatief onderzoek naar de waarde van bso. Gevonden via:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/02/22/de-betekenis-van-bso-voor-ouders-en-kinderen>

Leseman, P. P. M., Van der Werf, W. M., Jepma, IJ., Studulski, F., Nelemans, S., & Slot, P. L. (2021). *Toekomst van de kinderopvang in het pedagogisch-educatieve ecosysteem van kinderen en jeugdigen: een verkenning*. Utrecht, Nederland: Sardes.

Romijn, B.R., Slot, P. L., Jepma, IJ., Muller, P., Bredeveld, M. & Leseman, P.P.M. (2023). *Kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang. De kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en medewerkeropvang in beeld - Gecombineerde metingen 2017-2022*. Utrecht, Nederland: Sardes.

Romijn, B. R., Slot, P. L., & Leseman, P. P. M. (2023). Organization hybridity in the Dutch early childhood education and care system: Organization logic in relation to quality and inclusion. *International Journal of Educational Research*, 119, [102180].

Slot, P. L., Jepma, IJ., Muller, P., Romijn, B.R., Bekkering, C.I.V., & Leseman, P.P.M. (2019). *Ontwikkelingen in de kwaliteit van de Nederlandse kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en medewerkeropvang – Gecombineerde metingen 2017-2019*. Utrecht, Nederland: Sardes.

Slot, P. L., Jepma, IJ., Muller, P., Romijn, B.R., Bekkering, C.I.V. & Leseman, P.P.M. (2020). *Kwaliteit van de babyopvang in Nederland - Gecombineerde metingen 2017-2019*. Utrecht, Nederland: Sardes.

Slot, P. L., Jepma, IJ., Muller, P., Romijn, B.R. & Leseman, P.P.M. (2017). *Kwaliteit van de Nederlandse kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en medewerkeropvang*. Utrecht, Nederland: Sardes.

Slot, P. L., Jepma, IJ., Muller, P., Romijn, B.R. & Leseman, P.P.M. (2018). *Kwaliteit van de Nederlandse kinderdagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en medewerkeropvang - Gecombineerde metingen 2017-2018*. Utrecht, Nederland: Sardes.

Slot, P. L., Romijn, B.R., Jepma, IJ., Muller, P. & Leseman, P.P.M. (2023). *Verschillen in kwaliteit tussen groepen. Een typologische verkenning - Gecombineerde metingen 2017-2019*. Utrecht, Nederland: Sardes.

Van der Werf, W. M., Slot, P. L., Kenis, P. N., & Leseman, P. P. M. (2021). Inclusive practice and quality of education and care in the hybrid Dutch early childhood education and care system. *International Journal of Child Care and Education Policy*, 15, 1-29.

Colofon

Titel	Verschillen in kwaliteit. Een typologische verkenning van de kinderdagopvang en buitenschoolse opvang.
Auteur	Pauline Slot, Bodine Romijn, IJsbrand Jepma, Paulien Muller, & Paul Leseman
Datum	September 2023
Project	LKK 2017-2020

Landelijke Kwaliteitsmonitor Kinderopvang

(030) 232 62 00

info@monitorlkk.nl

www.monitorlkk.nl

Universiteit Utrecht

